

אבא

כתבה: מעין

ברגע אחד זה בא

לא הספקנו להפרד

ולפתע הכל השתנה

מביטים בזריחה, בשקיעה,

בנופי הארץ שכל כך אהבת

נזכרים בך עומד תמיד עם המצלמה,

ממתין, מכוון וברגע המושלם מתעד

נזכרים בחיוך שלך

שתמיד האיר לנו פנים,

החיוך המרגיע

שהגן עלינו מכל צרה שתגיע

ועתה נשאר רק הגעגוע...

הכוונת לנו תמיד את הדרך

וממך למדנו מהו ערך,

איש של אנשים, של טוב,

איש של מילים והמון מעשים טובים

הלוואי שנדע ליישם ולהפנים

הלב מסרב להאמין

שלא נראה אותך יותר לעולמים

מקווים שטוב לך במרומים

ועם הגעגועים נשאר לעד

אוהבים לנצח נצחים

חנן נולד בקבוצת שילר הבן הרביעי להוריו אדי ואישה, אשר ברחו מגרמניה ב-1937 לפני שנסגרו הגבולות, השאירו משפחות מאחור ועם שלושה ילדים קטנים אמי, גידי ונורית עלו ארצה. ניסו להתקבל לקיבוצים, שהשיבו פניהם ריקם. ככל הנראה באותם ימים לא ידעו בקיבוצים איך להתמודד עם קליטת משפחה. לבסוף, הגיעו והשתקעו בקבוצת שילר, כאן נולד ב-1945 בן הזקונים חנן.

חנן נולד לתוך חברה קיבוצית והיה חלק מהכיתה "הכי מפורסמת" בשילר. כיתת הספורטאים של אריה, שהתחרתה בשחייה ובאתלטיקה, כשהנבחרת של שילר מובילה במספר המדליות. חנן התחרה בקפיצה לגובה ובריצות קצרות.

בהיותו בן משק עסק גם בהדרכה. עם סיום שירותו הצבאי גויס על ידי יוסי עופר להדריך את בני הנוער בכנות, כחלק מההכנה שלהם להגשמה קיבוצית. חנן בדרכו השקיע את כולו בתחום זה והשבחים שקיבל היו רבים. ברגישות רבה, הוביל את אותם בני נוער לאהבת הארץ ואהבת הבריות.

ב-1961 אדי, אביו של חנן, נקרא לדגל והקים את מפעל שילטקס בקבוצה, מפעל שהיה בית מלאכה לדור הותיק. בניהולו צמח המפעל והתפתח. חנן הצטרף למפעל ומאוחר יותר נשלח להשתלמות ארוכה בהולנד בתחום הסריגה. כדרכו, למד ביסודיות את הטכנולוגיות, יצר קשרים אישיים וכמובן תיעד את הימים האלה. חנן עבד שנים רבות במפעל, שעם השנים עבר תהליכים של קידמה. דמותו היתה עוגן של מקצועיות ומחויבות, לצד קשרים בינאישיים ויחס מכבד והוגן לעובדים.

עם חזרתו מהולנד, הכיר את צופיה בטיול של התנועה הקיבוצית. ב-1973 התחתנו ונולדו ארבעת הילדים קרני, מעין, גלית והגר, אשר חיים בקיבוץ עד היום.

עוד מנערותו התעניין חנן בצילום בהשראתו של דודו, הצלם החיפאי יוליאן פירסט. לאורך השנים, לצד העבודה במפעל, התפתח כצלם ותיעד את אירועי הקיבוץ ואת אנשיו. ב-1984, אחרי שביקר בתערוכת צילומיה של יולה ליפשיץ במוזיאון תל אביב, החליט להפוך לצלם מקצועי, בנה לעצמו מסלול של צילום אמנותי בכמה תחומים והשתלם אצל טובי הצלמים בארץ.

חנן התמקד בצילום נופי הארץ לצד פרויקטים שונים ביניהם אנשים בסביבת עבודתו, הקמת תחנת הכוח באשקלון ועוד. נושאים אלה הוצגו על ידו בתערוכות שונות בארץ ובחו"ל מאז ראשית שנות התשעים. על עבודתו זכה חנן לשבחים אין ספור מטובי הצלמים והמבקרים. חנן לימד את תחום צילום הסטילס במסגרות שונות וגם באופן פרטני. כמו כן, היה פעיל בארגונים ועמותות שהיו בעלי זיקה לתחומי העניין שלו. בין השאר כיהן בשנים האחרונות כחבר בחבר הנאמנים של בצלאל.

חנן הוציא לאור 4 ספרים ביניהם "אקח אותך לשם"; שהינו שיתוף פעולה עם יורם טהרלב, בו צילומי ארץ ישראל של חנן לוו בשיריו של יורם טהרלב; "ישראל - שבילי צילום", אשר מסכם את עבודתו המקצועית הרחבה; הספר האחרון שהוציא רק שנתיים לפני פטירתו - "פג תוקף", עסק בצילום אתרים "פגי תוקף" באמצעות שאריות פילמים ישנים שנותרו אצלו במקרר. בספר מיוחד זה נשזרו זה לצד זה היצירות הרבה והפן האמנותי בעבודתו, עם המקצוענות שכה אפיינה אותו. בכל שנות עבודתו המקצועית ידע חנן לגייס אנשים ולהקים שיתופי פעולה בדרכו האנושית והרגישה, תוך יצירת קשרים אישיים, שנשמרו לאורך שנים.

עבור חברי הקיבוץ היה חנן איש התרבות והצילום והמתעד של הקבוצה. בכל אירוע היה מתייצב ראשון חמוש במצלמה ובסרטי צילום. מעולם לא אמר שהוא עסוק או לא יכול ובדרך כלל היה שם ללא שנעשתה פנייה רשמית. בכך התרבותי, עסק חנן בהפקת אירועים בקיבוץ, כתיבת טקסטים, משחק ובימוי. כתיבתו הייתה ייחודית, ביקורתית מצחיקה ושנונה, אבל לעולם לא פוגעת. בשנים האחרונות עסק חנן בין היתר בפרויקט העברת השקופיות מאירועי הקיבוץ למדיה דיגיטלית. מידי שבוע פרסם בקבוצת הפייסבוק של הקיבוץ מקבץ מאותן תמונות ואירועים מהעבר, מה שהעלה זיכרונות רבים אצל כולם.

לצד כל הפרויקטים המקצועיים, המשפחה היתה עבורו במקום הראשון. חנן וצופיה חיו ביחד 48 שנים של זוגיות אוהבת, של פרגון ושל תמיכה הדדית. חנן תמך רבות בצופיה בכל עיסוקיה ובהתפתחותה המקצועית והאומנותית, כפי שהיא תמכה בו. יחד גדלו את ארבעת ילדיהם. חנן היה אבא נוכח, אוהב ותומך עבור ילדיו, וליווה אותם לאורך כל מסלול חייהם. ידע לתת עצה טובה ולכוון מבלי לכפות את דעתו וגם לפרגן ולתת מילה טובה וחיבוק אוהב. כפי שהיה משמעותי עבור הילדים, כך היה משמעותי עבור כל נכדיו, אותם כה אהב והיה מעורב ושותף מלא בגידולם ועיצוב דרכם.

לחנן היה קשר קרוב מאוד ואוהב עם הוריו אשה ואדי ועם אחיו אמי, גידי ונורית. מעצם הישארותו בקיבוץ, הקשר עם הוריו היה קשר חזק, יום יומי והם היו מעורבים רבות בחיי משפחתו. חנן היה בן הזקונים וגישר בין דורות במשפחה. עם אחיו דאג לשמור על קשר קרוב והדוק והמפגשים איתם לאורך השנים היו חלק משגרת חייו. לחנן היתה מאוד חשובה שמירת הלכידות המשפחתית של המשפחה הגרעינית ושל המשפחה המורחבת. כאן בקיבוץ דאג לקיים מפגשים משפחתיים מתי שרק היתה סיבה. לכל אירוע הגיע חמוש במצלמה לתיעוד ועם קטע אותו כתב במיוחד לכבודו, היה זה חג, יום הולדת, או סתם מפגש.

בשנים האחרונות לאחר שיצא לפנסיה, הגשים שאיפה שליוותה אותו הרבה שנים והחליט ללמוד נגינה על פסנתר. כמו בכל דבר שעשה, לקח את המשימה ברצינות המרבית, לא פספס אף שיעור, והקפיד להתאמן בשקדנות על הקטעים. בצורה אופיינית לו ולראשו הפורה והיצירתי, ניסה את כוחו בהלחנת קטעים שקטפו שבחים ממוריו. אחר אהבתו החדשה סחף גם את נכדו עדי, תמך, עודד ולא וויתר גם ברגעיו האחרונים.

אבא נלקח מאיתנו בפתאומיות אכזרית שלא ניתן היה לצפות. אבא, שהכל אצלו היה מתכונן חודשים מראש, פספס את האירוע הזה והשאיר אותנו שבורי לב.

אוהבים ואיתך לתמיד,
נוח על משכבך בנחת ובשלום.

צופיה מספרת על חנן

ההכרות עם חנן

נפגשנו בנופשון לרווקים של התנועה הקיבוצית במלון בחיפה. שנינו היינו בני 27. אני גרתי בחיפה לאחר שקיבלתי שנת חופש מחולתה וחנן הגיע משילר. בערב הראשון חנן ניגש אלי והתחלנו לדבר. מייד נוצר קשר רגשי בינינו והרגשנו כאילו אנחנו מכירים הרבה זמן. באנו מרקע דומה והיה לנו הרבה במשותף מבחינת תחומי עניין. הרגשנו שמצאנו את שאהבה נפשנו. הזוגיות התקדמה מהר ואני זוכרת את חנן אומר "סוּפּוּף כל סוּפּוּף הוא מצא את מה שחיפש". ביום המחרת היה טיול ולשנינו היה ברור שאנחנו יחד. בסיום הנופש חנן נסע לקיבוץ שלו ואני נשארת בחיפה, שם עבדתי כגננת בגן ילדים. חנן חזר לקיבוץ וכפי שאופייני לו חשב על הכל ואמר לי שאני צריכה להיות כאן בקיבוץ איתו. אמרתי לחנן שנחכה לסוף שנת הלימודים. באותם ימים סבלתי מאבן בכליה והייתי מאושפזת, חנן בא לבקר אותי, הרגשנו כאילו אנחנו כבר 100 שנה ביחד - זו היתה בסך הכל הפגישה השנייה שלנו. בחולתה הודעתי שאני מתחנת ועוזבת את הקיבוץ, ובסוף שנת הלימודים עברתי לשילר ומהר מאוד החלטנו להתחתן. החתונה הייתה בשמונה באוגוסט 1972.

החיים בשילר

עוד לפני שנפגשנו, התחיל חנן לעבוד בשילטקס, המפעל אותו הקים אביו אדי ונשלח ללימודי טקסטיל ואריגה בהולנד ובגרמניה. מעט לפני הפגישה שלנו סיים חנן את הלימודים וחזר לארץ ולעבודה במפעל. בין השאר עסק בהטמעת הידע אותו רכש לשאר העובדים. אני נכנסתי לעבוד כגננת בגנון. גרנו מול בית התינוקות, בבית עם מספר דירות שנקרא בית הרווקים ואורי רובינזון, שקראנו לו גוזל היה שכן שלנו. באותה תקופה חנן אסף בקבוקים ובחדר שלנו היה קיר דקורטיבי עם בקבוקים מיוחדים. לאחר כשנה פרצה מלחמת יום הכיפורים בזמן שהייתי בהריון ראשון עם קרני, וחנן, עם יתר הגברים גויס למילואים. לחנן היה קשר מיוחד עם הוריו אשה ואדי. מהפגישה איתם הרגשתי בת בית אצלם. בשיחותינו סיפרתי להם על חולתה, והסתבר שאדי מכיר היטב את אריה בר, אבי המאמץ מחולתה, איתו היה בקשרים מקצועיים. זמן קצר אחר כך הגיע אריה לפגישה מקצועית בשילטקס והייתה התרגשות גדולה של שני חברים ותיקים. זכור לי שאריה חיכה שאתחתן, וכשהבין שאני מתחתנת עם הבן של אדי גטריידה, החבר שלו, ההתרגשות הייתה כפולה. בין שאר עיסוקיו, פעל חנן בתרבות בקיבוץ, צילם את כל האירועים והשמחות, ערך סרטים, כתב מחזות והצגות, ביים והיה שותף פעיל בארגון כל אירועי הקבוצה.

הזוגיות עם חנן והמשפחה

חנן נשא אותי כל חייו המשותפים על כפיים והייתה לנו זוגיות מדהימה אותה אני מאחלת לכולם. כל אחד עסק בדברים שאהב ותמך בעיסוקיו של השני. היה בינינו פירגון הדדי ותמיד ידענו לגבות ולעודד זה את זה. היתה בינינו אהבה גדולה 48 שנים ואהבנו להתבגר ולהזדקן יחד. בכל יום שישי חנן היה מביא לי פרחים ופינוקים קטנים וגדולים. בשנים האחרונות, כשאני לימדתי בסטודיו בערבים, כשחזרתי חיכה לי חנן עם ארוחת ערב מושקעת. חנן היה עבורי החבר הכי טוב. אהבתי להתייעץ איתו, ותמיד ידע לראות את הצד החיובי בכל דבר ועניין. ביחד אהבנו להיות בבית עם המשפחה ולטייל בארץ ובחו"ל.

חנן תמיד רצה הרבה ילדים וחיכה לרגע שיהיו לו ילדים. היה לו כל כך הרבה מה לתת להם, אהב לבלות איתם, השקיע בהם הרבה, ואהב לראות אותם מתפתחים. הטיפול בילדים אף פעם לא נתפס על ידו כעול. חנן הוא היה איש ערכי והיה לו חשוב להנחיל את אותם ערכים לילדים.

מיותר לציין כי חנן היה המתעד המשפחתי ובזכותו אנו חיים את הזכרונות, ועד כמה שהילדים לא אהבו להצטלם, כך הם מעריכים היום את צילומי משפחתנו.

הקשרים הבין אישיים והתכונות שאפיינו את חנן

אנשים אהבו לעבוד עם חנן והרגישו בנוח איתו שהוא אמיתי איתם. היתה לו גישה מיוחדת לאנשים וכולם אהבו והעריכו אותו. תמיד אמר שלום לכל מי שפגש ושאל מה נשמע.

הייתה לחנן דרך מחשבה ייחודית לו ואמת פנימית שלו. הוא היה איש של עקרונות, אבל אף פעם לא היה עקשן. אחת התכונות היפות שלו הייתה שתמיד חיפש את הפשרה ומעולם לא כפה את דעתו – היה אדם צנוע, בעל שקט פנימי, איש שיחה שקשוב לאחר.

אנשים מאוד אהבו את חנן וראינו את זה לאחר מותו, כששיתכפו אותנו בחוויות ובזיכרונות שלהם איתו, ובכולם עלתה הייחודיות שלו כאדם וכמי שמסוגל לגעת ולייצר קשרים עם כולם.

חנן ניחן בחשיבה פורה, היו לו תחומי עניין מגוונים בהם השקיע ואותם פיתח במרוצת השנים. ראוי לציין הוא תחום הצילום בו התמקצע ובו השקיע את מיטב זמנו. גם בתחום זה באו לידי ביטוי כל אותן תכונות שכה מאפיינות את חנן, הן בהיבט המקצועי והן בהיבט האנושי. כל העת היה עסוק ודאג לייצר פרויקט ועוד פרויקט - תערוכות, ספרים, לימוד המקצוע, ראיונות במדיות השונות ועוד...

חנן והנכדים

חנן תמיד חיכה לנכדים שיבואו ואהבנו לראות אותם גדלים ומתפתחים. היה לו קשר ייחודי לכל נכד ויצרנו כמה מסורות הקשורות לנכדים, כמו למשל ארוחת הבוקר ביום הראשון לפתיחת שנת הלימודים. חנן היה מאושר שעדי, הנכד הבכור שלנו למד פסנתר. היה להם חיבור מיוחד ולחנן הייתה יכולת להרגיע אותו ולהניע אותו לעשות דברים על מנת להתקדם. שניהם למדו פסנתר אצל אותם מורים וכמובן שעדי, השיג אותו ברמת הנגינה. בכל פעם שעדי למד יצירה חדשה הוא היה בא להשמיע לחנן את היצירה. כעת כשחנן איננו הוא משמיע לי.

"אני רוצה שהנכדים ייקחו ממנו את טוב הלב שלו, את העזרה לזולת, ושיעזו לחלום ויגשימו את עצמם, כפי שחנן עשה. הוא מהווה עבורם השראה."

חנן בטיול באירופה 1971

כך אמר לי אבא

חיים משה
מילים: ארלט ספדיה
לחן: אבשלום צוברה

בשמיים ירח כבר מזמן נעלם
ואני עוד פוסע בלי לדעת לאן
ופתאום מהשקט קולו של אבא נשמע
תפילתו מהדהדת מעמקי הנשמה

להמשיך לחיות, כך אמר לי אבא
להמשיך לחיות, וללכת הלאה
אך איני תופס מה קרה באמת
איך הטעם נעלם כך פתאום מהעולם

והלב לא שוכח הוא טבול בדמעות
מתפתל ובורח לאותם זיכרונות
חוויות מבית הכנסת, ותפילות ליל שבת
בנפשי הנרגשת תישאר נא לעד

להמשיך לחיות, כך אמר לי אבא
להמשיך לחיות, וללכת הלאה
אך איני תופס מה קרה באמת
איך הטעם נעלם כך פתאום מהעולם

אבא היקר - 1945-2021

מי האמין שאתה איננו, כל כך מוקדם וכל כך מהר זה קרה. הכל אצלך היה מתוכנן מראש לפרטי פרטים, אבל הארוע הזה לא היה אצלך ביומן, יקה שכמוך, או שהיה ובטוב לבך לא שיתפת אותו איתנו. היית בן אדם טוב לב, אדם שקודם כל אומר כן ורק אחר כך חושב אולי לא טוב וגם אז הלא היה בהסבר שמניח את הדעת. היית אדם של פיוס, הסכמות, שלום, לא אהבת מלחמות והתרחקת מהן גם כשכל הסביבה ניסתה למשוך אותך אליהן. כולם אהבו אותך, כל אחד בדרך שלו ואתה ידעת להחזיר אהבה בדרך שלך. גידלת אותנו הילדים והענקת לנו ילדות נפלאה בקיבוץ, כמו שכל אחד היה יכול רק לחלום. חינכת אותנו מגיל צעיר לאהבת המשפחה ושלום בית, דאגת תמיד שהמשפחה תישאר מאוחדת, הן המשפחה הגרעינית והן המשפחה המורחבת. אני מבטיח לך שאעשה הכל שמורשתך תימשך ותעבור גם לילדי, נכדיך היקרים. את הנכדים גידלת למופת ומלאת כל מקום אפשרי שאנחנו החסרנו. ידעת לאזן בין כולם באופן מופתי, כך שכל אחד ואחד קיבל ממך 100%. פשוט אומנות. הענקת להם את היחס ואת הילדות שאני ואחיותי קיבלנו מהורייך, סבא וסבתא אישה ואדי שכל כך אהבנו. אני בטוח שחוויות אלו הנכדים לא ישכחו לעולם. עם עדי בני הבכור היה לך קשר מיוחד בינו. רציית להודות לך על כל מה שעשית בשבילו ובשבילנו - ענבל ואני. בזכותך הוא מי שהיה היום. חינכת אותי מגיל צעיר לאהבת האדם ולוויתורים ותמיד נמנעת ממלחמות גם במחיר פגיעה במשפחה ובך, אף שידעת שאתה צודק. המוטו שלך הוא תהיה חכם ולא צודק. אף שלא נהגת להגיד זאת, בהתנהגותך היומיומית זה הורגש. אקח ממך את המורשת ואשתדל ליישמה בהמשך חיי. היו לך 76 שנים מלאות ושלמות בהן הספקת הרבה. הן עבורך והן עבור הסובבים אותך. לא היה לך יום אחד משעמם. גם כשקמת 40 שנים לעבודה במפעל כל בוקר, ידעת לשתף אותנו הילדים במעשיך ופועלך במפעל בביקורי ערב לראות שהכל בסדר, בכריך חמאה שאכלת עם עובד ב 6:00 בבוקר ובביקור במשרדים המפוארים של אישה ואדי.

דאגת שנהיה חלק מחייך ולא החסרת מאיתנו כלום. כך גם אני מבטיח לך שאדאג לדורות הבאים. כיום אתה נקבר בקיבוץ אותו אהבת כל כך באדמה בה נולדת וחייית בה כל חייך. נוח על משכבך בשלום ובנחת ותהיה שקט ורגוע, אני מבטיח להמשיך את מורשתך ולשמור על המשפחה ועל אמא שכל כך אהבת.

**אוהב,
בנך, קרני**

אבא,

יש שיר "לאבא שלי יש סולם, מגיע הוא עד השמיים"...
אבא, אתה היית תמיד הכי גבוה מכולם גם ללא סולם,
הכי חזק, הכי נחמד, מחייך, מכבד ודורש לשלום כולם,
גם לאנשים שאתה לא מכיר... פשוט אי אפשר היה שלא לאהוב אותך.
בכל מקום שהגעת בארץ ובעולם יצרת קשרים
שאותם ידעת גם לשמר.

כולם התאהבו בך, אמרו שאתה זן מיוחד ובאמת היית כזה.
צלם בחסד עליון שתמיד ידע לתעד את המציאות בצורה הכי אמיתית.
להמתין בסבלנות אין סופית לרגע הנכון שלא יהיה פחות ממושלם...
הוצאת ספרי צילום שזכו להערכה רבה, ודאגת שכולם יכירו את
ארץ ישראל היפה דרך הצילומים והכתיבה.
היית סבא מדהים. לכל משימה שקשורה בנכדיך נרתמת בשמחה,
ותמיד תמיד כמובן לא שכחת את המצלמה.
לי היה מובן מאליו שלכולנו יהיו עוד שנים רבות ואיכותיות איתך,
אבל בחיים יש כנראה הפתעות ולמישהו היו תכניות אחרות.
המחלה הארורה הפתיעה את כולנו ולקחה אותך בזמן כל כך קצר -
לא הספקנו לעכל וכבר זה נגמר...

הכל קרה כל כך מהר ולצערי לא הספקתי להיפרד ממך.
לפחות הייתה לי את הזכות להיות לצידך בנשימה האחרונה.
אבא, היה לך סולם שידעת לאורך כל החיים לעזור לנו לטפס
ולהתקדם ולהגשים את כל החלומות.
עכשיו הגיע זמנך לטפס על הסולם לשמיים ולהגיע למקום ששמור
לטובים ביותר...

אבא אהוב, תודה על מי שהיית, תודה על שהיית -
אבא וסבא הכי טוב שיכולתי לבקש.
תודה שתמיד היית בשבילנו בכל מקום ובכל זמן.
אני מבטיחה לך שאנחנו נשמור על אמא
ואתה תבטיח לי שתמשיך לשמור עלינו מלמעלה.

אוהבת ומתגעגעת, מעין

אבא שלי יקר,

לא יודעת איך להתחיל, כל כך הרבה מחשבות בראש, באות והולכות, אתה כל כך נוכח אבא. הסיטואציה באמת שלא ברורה, מעורפלת. הרגעים מרגישים מבויימים ולא קשורים לחיינו, לחייך.

בדרך כלל אתה משתף אותנו בעשייה שלך, בכתיבה, בתוכניות לפרויקט עתידי, ובזה כלום. כאילו, היו כל מיני סימנים... היינו שותפים להם, אבל אבא, הם לא היו מדוייקים כפי שרק אתה יודע לדייק... הם לא היו במקום ובזמן המתאים.... נשאבנו איתך אל תוך תסריט מתעתע, ששזורים בו קטעי פחד ועצב יחד עם קטעי אופטימיות, שמחה ותקווה, ועם המון המון אהבה בינינו לבינך.

אבא, ראשית אתה בן אדם אוהב אדם. נטול אגו. עולמך היה מלא, וכך הצלחת בצורה יוצאת דופן, לייצר קשר עם כל אדם באשר הוא. על כל מי שפגשת, גם אם באופן מקרי או חד פעמי, השארת חותם ורושם שלא ישכח. נתת לכל אחד להרגיש הכי נוח בחברתך. דיברת בגובה העיניים ותמיד באכפתיות ובלי טיפת שיפוטיות. אני זוכרת שמאוד התגאיתי בך על כך, וכל חברי תמיד שיתפו אותי ברושם שהשארת עליהם לאחר שפגשו בך. כזה היית אבא.

היית איש העולם הגדול. רחב אופקים. אמנם היית את חייך בקיבוץ, מחובר מאוד לקהילה ולעשייה הקיבוצית, אבל ידעת להתרחב אל מחוץ לקיבוץ, אל מרחבי הארץ והעולם, אל האנשים אותם אהבת לפגוש בצורה בלתי אמצעית, מתעד עם מצלמתך את הכל. תמיד חזרת הביתה עם סיפורים מעניינים על האנשים ועל המקומות, ואנחנו תמיד ידענו שכמעט בכל מקום, בארץ או בעולם יש לנו כתובת שבה מכירים אותך. זוכרת שכשיצאתי לטיול הגדול הצטיידתי בפנקס עם כתובות וטלפונים של חברים שלך ומשפחה במקומות אליהם נסעת.

משפחתנו הגרעינית היא כה משמעותית בשבילך. תמיד חשנו נאהבים, בעלי משמעות עבורך ומקור לגאווה. כך גם הנכדים שחוו סבא פעיל, שותף, מעצב, שמעורב בחייהם בצורה מוחלטת, ושנותן לכל אחד את ההתייחסות האישית. ביחד עם אמא, אותה אתה כה אוהב ומעריך, לימדתם אותנו מודל לזוגיות מוצלחת לצד התפתחות אישית ומקצועית בלתי פוסקת. גם במשפחתנו המורחבת היית מרכזי ומשמעותי, אהוב על הכל ומגשר בין דורות, ואת המפגשים המשפחתיים הרבים לאורך השנים דאגת לתעד במצלמתך.

בנו הילדים תמכת בכל תחנות החיים, ידעת לתת עצה טובה וגם ביקורת כשהיתה נחוצה, אבל תמיד בצורה חיובית, בונה ונעימה. היית ישר מדי, ערכי מדי, מתוכנן מדי ומדוייק מדי. היית טוב מדי. ממך למדנו ערכים ונימוסים. למדנו להרים את הראש ולומר שלום כאשר חולפים מול מישהו בשבילי הקיבוץ. לימדת אותנו מה זה לדייק ולא לאחר. תמיד שאתה תחכה ולא יחכו לך. להגיע לכל מקום עשר דקות לפני השעה שקבעת להיפגש עם מישהו, ולצאת בחמש בבוקר כדי לא להיתקע בפקקים, גם אם תצטרך לחכות 3 שעות לפגישה - הכי הרבה בדרך קונים קפה בארומה... הכל צריך לתכנן מראש עד לפרט האחרון, הכל צריך להיות רשום בצורה מסודרת. יש ללמוד את מסלול הנסיעה על המפה לפני שיוצאים לדרך (לפני עידן הוויז), ושחשוב להגיע לחדר האוכל לארוחת צהרים ביום שבת ברבע ל-12:00 בדיוק, ועוד אינספור דוגמאות...

זכורות לי חוויות ילדות רבות ומשמעותיות - את הביקורים איתך במפעל שם לא פסחנו על המטבח בו קיבלתי עוגיות.. את הסעות הפועלים אליהן הצטרפתי, איך שהערת אותי בלילה לשמירה, למרות שלא תמיד היה לי כח לבוא איתך, את הנסיעות על כנף הטרקטור למיזבלה ובעגלה הגדולה מאחור. אני זוכרת גם את הביקורים אצלך בסטודיו הישן - זוכרת ממש את ריחו כאשר פותחים את הדלת. תמיד שיתפת אותנו בעשייה וביצירה שלך, אך מבלי להכביד, ומספר פעמים אף הצטרפתי אלייך לנסיעות הצילומים, וכך גם זכיתי להכיר את הארץ.

מודה שלהיות בת לצלם זה לא תענוג, ולהיות ילד מצולם זה לא כיף, אבל בזכות התיעוד המשפחתי הבלתי פוסק שלך, בתמונות ובסרטים אנחנו יכולים לחוות את חיינו לאחור. כשגדלנו הבנו את מה שניסית להעביר לנו כל השנים, שצילומיך הינם נכס, הם תיעוד חיינו.

כשהתבגרתי למדתי להעריך וכל כך התרשמתי מהרב גוניות שבך, מהרעיונות הבלתי נידלים שיש בראשך הפורה והאומנותי, מהשאיפות והצבת המטרות. לא נחת לרגע, תמיד היה משהו בקנה והעבודה להשגת המטרה היתה בלתי מתפשרת, מקצועית ויסודית.

היה לך כשרון כתיבה שכולנו נהננו ממנו - נהגת לכתוב לנו אינספור ברכות, קטעים, ולחרוז שירים לאירועים השונים בחיינו. לכל גיל ואירוע התאמת את אופי ותוכן הברכה בקפידה ובמלוא תשומת הלב האישית.

דמותך יושבת על הכסא הגדול במשרד בביתנו, מול המחשב, כה מאפיינת אותך. כאשר נכנסים לבית המסלול הישיר הוא אל משרדך, שם בטוח נמצא אותך. לא אחת כאשר ביקשנו עזרה או סיוע, בדרך כלל עם הילדים או איזה סידור אחר, המשפט שכל כך אפיין אותך היה יוצא מפיו - "היום אני נורא עסוק, צריך לעבוד על..." וההמשך היה: "אבל טוב נו (עם אנחה קלה), אני אעשה מה שצריך..." היית מקצוען בלייצר לעצמך עבודה ועל כך תמיד הערצתי אותך.

גם ילדינו - נגה, גיל וניצן זכו בסבא אוהב, סבלני, מעורב בכל הטיפול בהם מגיל הינקות ולאורך השנים. תמיד קיבלת אותם בחיוך ובחיבוק, התעניינת בחייהם, פנית אליהם בגובה העיניים והיית נכון לכל משחק, גם אם השטותי ביותר, ואותך הם אוהבים מאוד.

אוהבת אותך אבא ולא נפרדת, מחכה לחיוך הגדול שלך, לעינייך השוחקות ולידך הנשלחת אלי לחיבוק בכל מפגש שלנו.

נוח על משכבך בשלום ובנחת,

**לעד איתך,
גלית**

אבא אהוב שלי,

גם אם ממש אנסה למצוא, לא חושבת שאמצא מילים שיוכלו לתאר את העצב והכאב המציפים אותי עכשיו.

אבא איך אני אמורה להספיד אותך?

איך אני אמורה לדבר עליך בלשון עבר?

הרי היית אמור להיות עכשיו עם עדי בשיעור פסנתר כמו בכל יום ראשון.

בחלומות הכי פרועים שלי לא דמיינתי, שכשהלכנו לטיפול שלך ביום שני שבוע שעבר, תהיה זו הפעם האחרונה שתצא מהבית ולא תשוב עוד.

מהיום בו גילינו שחלית במחלה הארורה, הבטחתי לך שאתה תנצח אותה ושנעשה הכל כדי שתבריא. אתה גם רצית שנדבר על פרידה ואמרתי לך בבטחון מלא שאני לא מוכנה, כי אנחנו לא נפרדים, אנחנו יוצאים למלחמה ואנחנו ננצח את המחלה!

אני מצטערת שלא עמדתי בהבטחתי ולא הצלחתי לעזור לך, אבל כנראה שמישהו שם למעלה רצה אותך לעצמו והחליט שסיימת את תפקידך בעולמנו.

היית איש יקר ואהוב על כולם. איש משפחה למופת, עמוד התווך שלנו. הילדים שלך, הנכדים ואמא היו כל עולמך.

צר לי מאוד שאת הילדים שלי אתה כבר לא תזכה לראות אבא, אבל תהיה בטוח שהם ידעו בדיוק איזה אדם מיוחד היה סבא שלהם. היה לנו חיבור שרק אתה ואני נבין. לא הייתי צריכה לדבר יותר מדי כדי שתבין שמישהו עובר עלי.

תמיד דאגת לי והיית שם בשבילי להקשיב, לייעץ, לכוון ולהראות לי את הדרך. תמיד הגנת עלי מכולם. אתה הקנת לי ערכים המלווים אותי עד היום והשארת חותם גדול בחיי.

לא מזמן שיתפתי אותך בהחלטה אישית ומשמעותית בחיי וכל כך התרגשת ושמחת בשבילי, היית גאה בי על ההחלטה שקיבלתי. תמיד היית גאה בי אבא.

אבא, הנוכחות שלך בחיי הייתה כה גדולה. אתה תחסר לי כל כך בהתלבטויות היומיומיות, ברגעים הכי קטנים של

מחשבות, הרהורים, ברגעי הצחוק ורגעי האושר. יחסרו לי החיבוק והנשיקה שלך כל פעם שראית אותי,

הביקורים הספונטניים שלך והקפה ההפוך שכל כך אהבת לשתות אצלי עם עוגה או עוגיות שבדיוק יצאו מהתנור.

זכיתי בך אבא ועל כך אני אסירת תודה.

מודה על כל התקופה האחרונה בה הייתי לצידך ולא עזבתי אותך, נישקתי וליטפתי אותך ואמרתי לך כמה אני אוהבת אותך.

הלכת מאיתנו כל כך מוקדם וכל כך מהר ללא הכנה מוקדמת.

שתדע שהתפללתי לנס עד הרגע האחרון, אך לצערי הוא לא קרה.

לפחות אתה לא סובל עכשיו ואני מקווה שטוב לך במקום אליו הלכת.

אבא, אני מבטיחה לך שאמצא את הכוחות להמשיך,

כי זה מה שהיית מבקש גם אם זה יהיה קשה ממש ומבקשת

שתבטיח לי שתשמור עלינו מלמעלה ותמשיך ללוות אותי לנצח.

אנחנו לא נפרדים!

נשמור על אמא בשבילך. תנחו על משכבך בשלום אבא.

אוהבת אותך הכי בעולם וכבר מתגעגעת.

בתך הקטנה,

הגר

חנני אהוב כל כך.

כמה אהבת וחייכת שקראתי לך חנני, אמרת לי שזה כייף לך שאני קוראת לך ככה..

כמה אהבתי אני שקראת לי ענבלי.

ענבלי וחנני קשר כל כך מיוחד, כל כך אוהב, כל כך תומך ומכוון.

לא רציתי להגיע לרגע בו אצטרך להתכנס לתוך עצמי ולכתוב לך מילות פרידה.

בשבוע האחרון הבנתי שהרגע מתקרב הבנתי שצריך להיפרד.

אתה חנני הבנת זאת הרבה קודם.

ביקשת לדבר על פרידה, לא היית אופטימי לגבי המחלה, הרגשת שאתה נפרד.

רציתי לעטוף אותך באופטימיות בחודש האחרון, ולכן לא נענתי לבקשתך לדבר איתי על פרידה.

דברנו על כל כך הרבה דברים, רובם שמחים ומחזקים, דברנו על זיכרונות מפעם, נזכרת בחיי הקיבוץ המשותפים, על

ארוחות הבוקר של שבת בבוקר, שהיו בעיקר לצוות העובדים, על פנקים וחביתות שהזכרת לי שהייתי מכינה בימי רביעי.

אני נזכרתי במוטל של פעם עם שרה מאיר וצבי קרמיש, ואתה לא האמנת שאני אכן זוכרת את מוטל של פעם.

חייכת, אמרת שכל כך כייף להיזכר.

צחקנו על ההכנות לחתונה של קרני ושלי, שהתעקשת לעשות מודעה בחדר האוכל, ולהזמין את כל חברי הקבוצה,

ואותנו הצלחת לשכנע שזהו הדבר הנכון ביותר לעשות.

כמעט תמיד שכנעת, היה בך משהו קסום כל כך של ראיית האחר, שמצאת בכל אחד את כל הטוב שיש בו,

בעוד אחרים ראו זאת פחות.

זוכרת היטב את יום החתונה שהזמנת אותי ואת חברותי לארוחת בוקר מפנקת בבית שלכם, לא אשכח לעולם את השולחן

המלא בכל טוב, הפרחים והמכתב שנתת לי ביום החתונה.

כמה אהבת לכתוב, כל יום הולדת חיכיתי לברכה שלך, המילים שלך עטפו אותי בכל כך הרבה טוב, חיזקו אותי כל כך,

גרמו לי לחייך.

ביום הולדתי השנה כשחגגתי 40, לא היה מאושר ממך לראות את קרני בעשייה. לא האמנת שקרני המופנם והצנוע

עושה כזו הפקה. התקשרת אלי וכתבת לי שזה כל כך מרגש אותך, ואתה כל כך מאושר.

ישנו מכתב אחד שחקוק לי בזיכרון, אותו מכתב שכתבת כשטסנו לארצות הברית, וביקשת שאפתח אותו רק שנגיע.

כמה היית גאה ונרגש מההחלטה שלנו לטוס לארצות הברית, כמה אהבת את ארצות הברית.....

הביקור שלך ושל צופי בארצות הברית היה מכוון, שלשה שבועות של כייף ואהבה בלתי נתפסים. הכרת את כל החברים

שלנו, נסענו לטייל, ואפילו הספקת לעשות ביום האחרון ממש לפני הטיסה תערוכה גדולה של תמונות בביתנו.

מהרגע הראשון קבלת אותי למשפחה, חיבתך עטפת ודאגת.

אתה שלחשת לי באוזן לפני הרבה הרבה שנים: ענבלי כמה כייף לי שבאת, ואיך אתה שמח על הזוגיות עם קרני.

תמיד שאלת אותי על קרני, מה הוא לומד, מה הוא עושה, מה שלומו ואיך הוא מסתדר...

תמיד היה לך חשוב לדעת, להיות מעורב, להציע תמיד עזרה, ולהיות שם יחד איתנו.
כשעדידוש נולד זו הייתה אהבה ממבט ראשון.
מההתחלה היה לכם קשר כל כך חזק, שככל שעברו השנים הלך והתעצם.
חנני שלי עדידוש שייך לך, כל כולו שלך.
אתה עיצבת, אתה חניכת, אתה האמנת, אתה העצמת.
תמיד הודיתי לך בכל יום מחדש על מה שאתה נותן לו. תמיד השבת לי: זה הכיף הכי גדול שלי, אני אוהב אותו כל כך.
לא הפסקת להתפעל מכל מה שעושה, תמיד אמרנו שגם את הכתיבה הוא לקח ממך.
חנני שלי מה עדידוש יעשה בלעדייך???

איך ממלאים את הריק שנוצר?
אני יודעת שתכוון אותי מלמעלה, אני יודעת שאמשיך לשמוע את משפטי החוכמה שלך, וידך המכוונת כבר 16 שנה תמשיך ותלווה אותי ואותו תמיד.
היית כל כך גאה בילדינו. לא הפסקת לומר כמה אתה אוהב אותם. תמיד אמרת איזה מנהיג עילי, וכמה אוהבים אותו, כמה אינטליגנציה רגשית יש לבחור..
נעמי ואתה זה סיפור אהבה, בכל חמישי נפגשתם בחוג בקרמיקה, שניכם בתפקיד עוזרי משנה של צופי.
לא הפסקת להתפעל מהחריצות והנחישות של נונו, ותמיד אמרת לי לשמור עליה.
עם דודי קבעת מפגשים, למרות שתמיד אמרת כמה הוא עסוק. לימדת אותו שש בש, ותמיד היה לו חשוב לנצח את סבא, והוא לא הסכים שתוותר לו.
ברגעי הפרידה האחרונים שלי ושלך הבטחתי לך שאשמור על קרני. תמיד כל כך דאגת לו שהוא עובד כל כך הרבה.
פקחת לי עיניים, ידינו היו שלובות ולחצת לי את היד, זה היה רגע כל כך חזק, כל כך עוצמתי.
זהו רגע שאנצור בי לעד.

התמונות מציפות אותי, משפטי החוכמה שלך והחיוך הכל כך גדול ויפה שלך.
עיני התכלת הגדולות והיפות שלך שתמיד דברו ואמרו גם ברגעיך האחרונים.

חנני הלכת מוקדם מדי, יש לנו עוד כל כך הרבה להספיק.
אני אשמור על הביחד המשפחתי שלנו, שהיה לך כך חשוב.
אסיים במשפט מתוך ספר הצילום שלך יחד עם יורם טרלהב.
"היופי המרהיב ביותר נמוג במהירות הגדולה ביותר.
ומה שנשאר הוא מה שנטעת ומה שנתת."
תנוח חנני, אבל אל תפסיק לשמור עלינו.

**אוהבת אותך בכל ליבי.
שלך ענבלי**

סבא שלי

מילים: דידי מנוסי
לחן: עממי

אם לפעמים
עצוב ורע לי כל הזמן
והשמיים קודרים ובכלל
אז אני חושבת
על סבא שלי
ואיך הגיע עד הלום -
והשמש זורח פתאום.

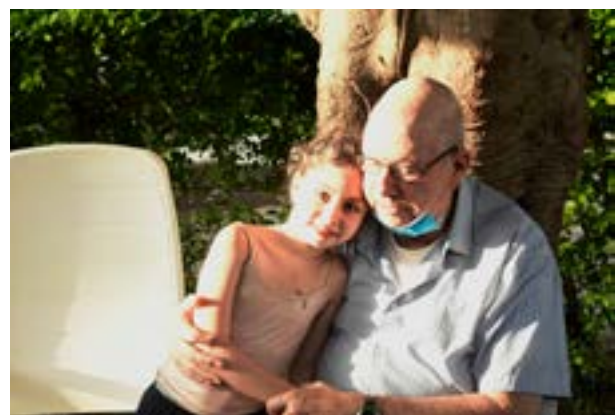
כי סבא שלי
בעמק הזה
לפני שמונים שנה דרך
ודווקא פה הוא הקים בית חמד
הבית הזה
של סבא שלי
הגיע כבר לגיל שמונים
והוא עודו מחייך
חי ועוד איך
הוא ואני.

אם הפרחים
פורחים צהוב-אדום-לבן
והאביב נהדר ובכלל
אז אני חושבת
על סבא שלי
וכמה טוב לי שהוא כאן
והולך לצדי כל הזמן.

כי סבא שלי...

אם ילדי
באים אלינו בפתאום
משחקים בכדור ובכלל
אז אני חושבת
איך סבא שלי
לפתע קם מן המקום
ובועט בכדור אל הרום.

סבא,

כבר 17 שנה שאתה הסבא הכי טוב בעולם.
נותן לנו הכל, גם בלי שנבקש. שם אותנו לפניך בכל דבר.
זכיתי להיות נכדה של סבא מדהים כמוך.
לא יכולנו לבקש יותר מזה. זה נגמר פתאום, יותר מידיי מהר.
אף אחד לא ציפה שזה ייגמר כל כך מהר. הייתי בטוחה שעוד
שבוע בבית חולים ואתה כבר חוזר הביתה בחזרה אלינו.
ביום שישי שעבר ישבנו בבית שלך ושל סבתא במרפסת
ודיברת איתנו. זאת הפעם האחרונה שראיתי ושמעתי אותך.
ביום חמישי דיברתי איתך בטלפון ונפרדתי ממך.
שם כבר לא הצלחת לדבר איתי.
לא מצליחה לקלוט שאתה כבר לא תהיה פה.
שאני לא אראה אותך שוב. שאני לא אשמע את הקול שלך.
הזכרונות ישארו לתמיד. אני מקווה ששמעת מה שאמרתי
ושזה עשה לך טוב.
תודה שזכיתי להיות נכדה של סבא מדהים כמוך.

אוהבת ואוהב תמיד, מיקה.

סבא,

זה פשוט לא נקלט. לא נקלט שנבוא לבית שלך ולא
נראה אותך, שנחגוג יום הולדת בעוד שבועיים
ואתה לא תהיה שם, שלא תברך את הברכות הארוכות
והמלאות בחרוזים שהיית מקדיש לכל אחד ואחת.
שנתחיל שנה חדשה בלי ארוחת הבוקר המושקעת
שנהגת לעשות לכל הנכדים, שאתה לא תהיה פה
להציע לנו שוקולד בכל פעם שנבוא אליך.
לא נקלט שאתה לא תבוא יותר עם סבתא לבקר אותנו.
תמיד מצאת את הזמן להקדיש לכל אחד ואחת
מהנכדים שלך את הזמן והיחס האישי שהוא צריך.
יצרת לנו זכרונות שלא נשכח לעולם וישארו אצלנו
תמיד בלב.
תמיד דאגת שנישאר מאוחדים ושלא נריב.
אתה דאגת לכולם ושמת את כל הקרובים שלך לפניך
בלי לחשוב לשניה, תמיד דאגת שלכולם יהיה טוב
ושכולם יהיו מאושרים ותמיד נתת לכולם להרגיש בנוח.
סבא, זכינו להיות הנכדות הבכורות שלך.

אוהבת נועה

לסבא חנן האהוב

לא בחלום המיליון וגם לא עוד מיליון שנה הייתי מאמין שאצטרך להספיד אותך בגיל כה צעיר. אני רק רוצה לקום ולגלות שכול זה חלום ושאתה בריא ושלם, ושאני אקום בבוקר ואראה ממך הודעה שאתה רושם: "בוקר טוב עדי, זוכר היום שאני לוקח אותך לשיעור פסנתר ב-17:00, תהיה מוכן ב 16:40."

סבא, הראש מבין אבל הלב מסרב להאמין שאתה איננו. זה לא ייאמן איך בשנייה אחת החיים שלנו השתנו ב-180 מעלות. אי אפשר לתאר במילים איזה סבא היית לכל 11 נכדיך. אין הרבה סבים כמוך ששמים אחרים לפניכם, אבל אתה היית אחד מהם, היית סבא אוהב דואג אכפתי מצחיק ורציני שצריך, ועכשיו שאתה איננו אני לא יודע איך להמשיך הלאה. סבא אני זוכר שבכיתה א', הייתי בא אליך כל בוקר בשעה 6:00 לארוחת בוקר של מלכים. ככה כל בוקר במשך כמה שנים טובות.

אתה תמיד האמנת בי לא משנה מה. אתה ידעת שממני יצא משהו ואתה נלחמת על זה ולא וויתרת בחיים. אני זוכר שהתחלת לנגן בפסנתר, ושרצית שאני אתחיל גם. אני זוכר איך ההתחלה הייתה קשה. אני לא רציתי להתחיל, כי לא אהבתי את זה, אבל אתה התעקשת איתי ולא וויתרת לי, כי אתה תמיד האמנת בי וראית את הפוטנציאל שבי.

טוב אז התחלתי לנגן אצל מורה ביחד איתך והייתי בא אליך כל הזמן והיינו מנגנים קטעים שלמדנו. אני כל כך הערכת אתך גם בגיל צעיר שפשוט לא יכולתי לכרוש. כל השאר זה היסטוריה. אחרי שחזרנו מ-3 שנים באמריקה נרשמתי שוב למורה פרטית ופה התחלתי באמת להיות רציני עם הנגינה, עם קטעים קשים ויצירות מסובכות יותר.

אני זוכר איך תמיד לקחת אותי לשיעורי פסנתר, ותמיד ליווית אותי בכול תחום בחיים. היינו יכולים לדבר על הכל בין אם זה משפחה, בית ספר או על החיים. היינו יכולים פשוט לדבר על הכל בלי יוצא מן הכלל. אתה היית כמו אבא בשבילי.

אני זוכר שהיו תקופות שהיה לי קשה אז הרמתי אליך טלפון וביקשתי ממך לבוא להיות אצלכם, כבר ידעתי מה תהיה התשובה, אתה כמובן אמרת לי שכן, ומה היית השאלה בכל הפעמים האלה? כמעט תמיד באזור תשע עשר בלילה, אבל לך לא היה אכפת מה השעה אתה רק רצית שיהיה לי טוב.

אז מייד באתי ואתה הכנת לי את המיטה של האורחים והכנת לי כוס קפה וישבתי איתכם לראות טלוויזיה. אלה היו רגעים כל כך טובים שפשוט לא רציתי שהם ייגמרו לעולם.

סבא אין לי מילים לתאר את הכאב שעובר עליי עכשיו. אני לא יודע איך יש לי בכלל כח לדבר. בזכותך ואך ורק בזכותך אני מי שאני היום. בזכותך אני נער בוגר שמבין דבר או שניים מהחיים.

שהייתי עושה דברים לא טובים לא היית מחליק על זה כאילו לא קרה כלום. היית מסביר לי מה עשיתי לא בסדר ואיך להשתפר. אתה היית העוגן שהחזיק אותי ועכשיו שאתה איננו אני אצטרך למצוא כוחות מחודשים כדי להמשיך את החיים בלעדיך.

סבא אהוב, נלקחת ממני בטרם עת ובמפתיע. אם זה היה תלוי בך אתה היית נשאר פה בשבילנו ואתה עשית הכל כדי לנצח, אבל המחלה הארורה הזאת הכריעה אותך.

אצלי בלב תמיד תהיה שמורה לך פינה שהיא רק שלי ושליך. אני פשוט בר מזל שזכיתי לסבא כמוך. זה לא מובן מאליו בכלל.

אולי אתה לא איתנו כאן מוחשית, אבל בלב אני תמיד אזכור אותך, איזה סבא טוב היית. סבא אני לא רוצה להיפרד ממך, אבל החיים אילצו אותנו. תדע לך שאני מעריץ אותך ואני אקח ממך הרבה דברים בחיים. אז סבא, אני אוהב אותך כל כך, תודה על מי שהיית בחיים שלי, אתה הדמות הכי חשובה שהייתה לי בחיים. אני אוהב אותך סבא ומקווה לראות אותך בשמיים.

עדי נכדך האהוב

סבא,

אם רק הייתי יכול לתאר כמה שאני אוהב אותך, אם רק הייתי יכול להגיד לך את המילים האחרונות. אם רק הייתי יכול להראות לך כמה שאני מעריך אותך ואם רק היה לי עוד יום אחד, אפילו רק שעה. סבא, אני לא מאמין שרק לפני חודש וחצי בירכת אותי בבר מצווה ולא ראו עליך אפילו סימן אחד, זה בא בבום. עוד שבועיים נגמר הבית ספר ואני כבר חיכיתי להודעה ממך "נכדים יקרים נוסעים לבאולינג לכבוד סוף שנה" אני לא אשכח איך דאגת תמיד לתעד כל אירוע, איך באת לצלם אותי במשחק כדורסל.

תמיד נתת לנו הרגשה שהבית שלך זה הבית שלנו,

איך שהייתי בא לבית שלכם ודופק, היית אומר לי "עילי,

כל פעם אני אומר לך, לא צריך לדפוק הבית תמיד פתוח!"

תהיה בטוח שאני לא אשכח לשניה את הזכרונות המדהימים שלנו ביחד.

אפילו את הטיול שעשינו באמריקה כשאתה וסבתא באתם לבקר אותנו, אני זוכר.

סבא, אני יודע שהיה לך מאוד חשוב שאני ועדי נסתדר,

אני מבטיח לעשות את הכל בשביל שזה יקרה.

אתה תמיד תהיה איתי בלב. עילי

סבא אהוב,

כמה יש לי לומר לך...

אני אצטרך ממש לקצר כי זה לא ייגמר.

סבא, רציתי להגיד לך כמה היית דמות חשובה בחיים שלי.

אני זוכר את התקופה שהייתי בכיתה ב', איך שכל בוקר ב 6:30

הייתי בא אליך לארוחת בוקר כמו בסרטים, הארוחה כללה:

לחמנייה, חביתה וירקות, אני זוכר כמה היה לי כיף

בתקופה הזאת ובבקרים האלה איתך.

סבא אתה היית בן אדם אוהב ואכפתי שתמיד רוצה לעזור

בכל דבר שרק הייתי צריך.

זכיתי בסבא למופת, לא הייתי יכול לבקש סבא יותר טוב ממך.

אני מבטיח להמשיך ולעשות כל מה שלימדת אותי

ב-13 שנים שאני חי איתך.

אני אתגעגע לכל השיעורים שהיית עושה לי.

מי יכתוב לי בכל יומולדת את הברכה הכי מושקעת מצחיקה וחכמה?

מי יבוא למשחקי כדורגל שלי לצלם אותי עם המצלמה הכי טובה?

אני לא יודע איך אני אמשיך את החיים בלעדיך,

אבל אני יודע דבר אחד,

שיש לי משפחה אוהבת שמחזקת אותי כל הזמן

ומזכירה לי איזה סבא מדהים היה לי וכמה אהבת אותי.

תודה לך שכל חיי היית שם לצידי מצלם, אוהב נוגע, מחזק שצריך

ותמיד יכולתי לפנות אליך לכל דבר. תמיד הקשבת ועזרת בהכל.

אני מאוד אתגעגע אליך, ואתה תחסר לי בחיים.

אז לסיכום סבא, אני אוהב אותך ותמיד אזכור אותך ואיזה סבא היית.

אז תודה לך סבא.

תודה!!!

עומר

סבא היקר,

הלכת לנו כל כך מהר.

אפילו להיפרד ממך לא הספקתי.

כל כך הרבה דברים רציתי להגיד לך ולא יכולתי.

היית איש בריא מאוד. אף אחד לא ציפה שזה ייגמר בקרוב, ואז הגיעה המחלה בפתאומיות והרסה הכל.

היית איש יקר ואהוב על כולם. אין אחד שהכיר אותך ולא אהב אותך.

אפילו בזמן שהיית בבית חולים, לא חשבתי שדבר כזה נוראי יקרה. רק לפני שבוע שאלתי את אמא אם תספיק להיות

בבת מצווה שלי והיא אמרה לי "מקווה שכן הוא אמור לצאת מהמחלה הזאת בריא ושלם". אז האמנתי שזה מה שיקרה.

אתה תחסר לי בקרמיקה בימי חמישי, מתי שלא יהיה לי מה לעשות ולא יהיה מי שיצחיק אותי,

אתה תחסר לי בעוד הרבה דברים בחיים.

תהיה בטוח שכולנו נתגעגע לברכות המצחיקות והמרגשות שאתה מכין לנו לימי הולדת.

אז לבת מצווה שלי אתה לא תזכה להגיע, אבל תהיה בטוח שאתה תהיה תמיד אצלי בלב.

תשמור עלינו מלמעלה.

אוהבת נעמי

סגור הלב, ❤️

אני מאד מושפעת אפיק, את פדגוגית לא נראית שאת מתי

כן אני מצלמת יחד אתך ומתחבטת בפניו הדיבור

שלך, שקטוב את שלומי כלל ומתחבט את

שלך זהה ב. מאוד ב. זה מאד טוב ב

שאלתי יום הולדת ראיונה כלפיך, למד זה

השקט יומה ב. בוכה יותר שזו את זוט

שלך כל ב. מהד זה רוצה שמתקבלת

ב. את שלך ב. לא אכנס... זה אכן

כלל הנכח אורות בקר כלל שנה כיום הולדת

שלומי זוכה אהבו את האוכל שלך

את זהה ב. כבו עלו יקרה. זה ב. כלל

בסדרה פיקוחי אתל סגור וכל הימים בקר אקנה

היור אוק ואהב אוק. מתחבט פניו ב

ב. מווה וטור ב. זה רוצה שנה ב. כלל

המחנה של יום של טעם. אתל את יומה

שנה על אהבו ואת מאד סגור.

את חתבת שלך רוכה ואת יומה אתל מאד

על מחממת ריי רוצה לשא אוק ומתחבט פניו

כ. כ. ב. זה רוצה זוכה זוכה אוק

זה עלו יומה בקנה ריי היבטו זה עלו ב. כלל

ואת עלו יומה כלל יומה ומתחבט פניו

כלל עלו שנה זוכה.

אוהבת אוק ש. סוף היומה ומתחבט פניו

אוהבת אוק ש. סוף היומה ומתחבט פניו

שבת שלום

אני הולך מאתן - עשור

מקום טוב ונעים
אני מקווה שתהיה
שבת טובה

אני מקווה שתהיה
שבת טובה ונעימה
אני מקווה שתהיה
שבת טובה ונעימה

אני מקווה שתהיה
שבת טובה ונעימה

אני מקווה שתהיה
שבת טובה ונעימה

אני מקווה שתהיה
שבת טובה ונעימה

אני מקווה שתהיה
שבת טובה ונעימה

ננה, גיל וניצן

ארי-חנן, נכד מס' 12
שלא הספקת להכיר....

האיש ההוא

מילים: נתן יונתן
לחן: שלמה ארצי

איפה ישנם עוד אנשים כמו האיש ההוא
אשר היה כערבות הבוכיות.

למרגלות ההר נולד

ליד הנחל.

בחורף שר בין ערבות בוכיות.

בקיץ בין אורות בצעי המים

לחמו שילח על פני הנחל לדגה.

מקני הסוף כרת לו עפיפון

וכשהיה לאיש

מגבעולי הערבות הבוכיות נטה סוכה,

מאבן המבצר האפורה בנה לו בית,

על מי הנחל טחנה הקים,

זרע שדות.

שלח הונו על פני הים באניות סוחר.

אך יש אשר יניח כלי מלאכתו,

ויהיה כתאום לאיש אחר.

איפה ישנם עוד אנשים כמו האיש ההוא
אשר היה כערבות הבוכיות.

למרגלות ההר נולד, ליד הנחל

יידוד פזור נפש על ההר או בבכאים.

ובנופלו בבוקר לא עבות אחד על אדמתו,

יקנו לו אחוזת עולם,

ליד אמות המים השקטות.

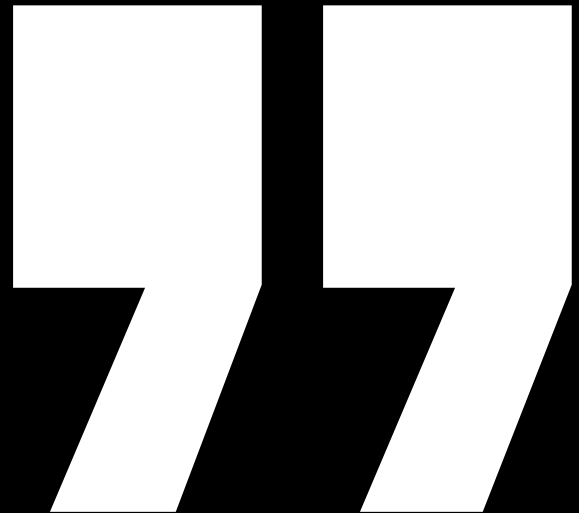
איפה ישנם עוד אנשים כמו האיש ההוא

אשר היה כערבות הבוכיות.

וכמו מבצר עתיק היה בסוף הדרך.

איפה ישנם עוד אנשים כמו האיש ההוא

אשר היה כערבות הבוכיות.

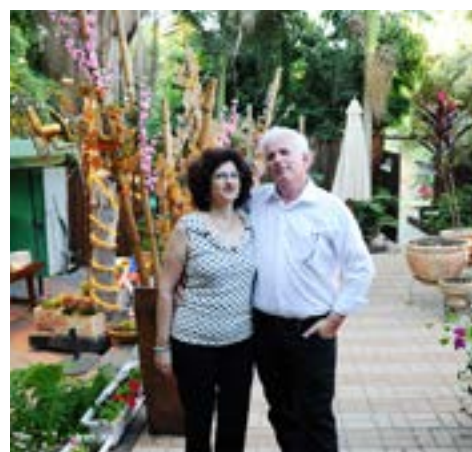
לחנן היתה את התכונה הייחודית לגעת בכל
מי שפגש, בן משפחה או מכר, ליצור קשרי
חברות ולתחזק אותם בצורה יוצאת דופן.
משפחה, חברים ומכרים מספרים על חנן...

זה קורה כל כך הרבה פעמים לאחרונה. חולף ברכב ליד שילר, והיד, כמובן מאליו מושטת אל הפלאפון....
"חנן, אני כאן, שים קפה...כבר מגיע". אבל לא. וזה עדיין לא נתפס. לא נקלט.
זוכר איך היינו מעלים זכרונות מהימים המשותפים שלנו במילואים, כן, שם היכרנו...
ואז השתחררת...והאהבה המשותפת לצילום שבה ואיחדה אותנו.
ואני זכיתי ללמידה אינסופית ממך. וכמה שמחתי והתרגשתי להראות לך את תצלומיי...
ולקבל ממך פידבק שכל כך היה חשוב לי. ולזכות להתענג על הצילומים הנפלאים שלך.

כמה כיף היה לשבת יחד על המחשב ולהנות מכל רגע.
ואיך לא...הקפה השחור שלך והעוגיות של צופיה המקסימה.

והרגעים המשפחתיים המשותפים...עם חוה ולירון ורז שכל כך אהבו להיפגש איתך ועם צופיה,
עם מעין, קרני, הגר וגלית.
כל כך מתגעגע לזה חנן. אין לך מושג כמה.
והברכות...לשמוע אותך מברך בארועים שחגגנו יחד...איזו חוויה שזו היתה, כי היית איש של מילים
ושל יכולת בלתי רגילה לבטא את מה שאתה חש כלפינו.
היית לחווה ולי חבר נפש. מיוחד, אהוב.
ולמרות העצב והכאב, אנחנו נזכור בחיוך ואהבה את כל הרגעים הנפלאים שעברנו יחד.
כי את זה אף אחד לא ייקח מאיתנו

**אוהבים אותך חנן
חוה ואבגר עידן**

חנן היקר והאהוב

אני לא מאמינה בכאן אני צומח ומתרחב
 לך הפעם הזאת. אתה יוצר, מאז שהלכתי
 אין יום שאני לא אוסרת עליך. כל דבר מגדיר אותך,
 הגמישות שלך כלכלי הדבר מהציונים שלנו יחד
 קשה, היצירה שלי ששילוב אותי קנינו יחד (מגיד
 נמצאת עלי כי כמו שגמיר אחר, אפשר לזלם
 בכל מקום ושגמיר. הפעולה) ואם נופים רבים
 שאני באמת קומוק והי רוצה שפאוליסם
 ותהיה יחד איתי. הפהז ביקרתי כשן הקפתי
 בירושלים, מאש קרוב אלי ומתחיל לאז ולמה
 גאה, זאת הייתה הפהז הישנה שלי
 היה חשיר פעולה יצירה היפרפה של
 הליטוטום המקווה היום שם, הצלם עם האור
 האתור והשמש, הדוקים שיתו לראש הנח
 כש פהמישך בגמירם בקיטרה ואני? אני
 רכיני לראש הנחן, אורה הפקט קיפלט
 ומתבר לראש אל ראש המדוד ולזלם
 הסגורה, הפקת צלילם ולכייה הימים
 קרעים - כל אלה חזרו לך, חנן, גור
 שחתיף. חננו עולם יפה יגרי, תורה פלמ
 אני לבעתן ומסור כגי לבלה ולמטה אר
 חמד הנחן ומטה של שחוקים ואקיה למאבהים.
 אוף בייסוקך את, ושה, אנרגיה ואתי קאנה
 כל יום שאורי התי בקם אצל ואתי קאנה
 לא מצול - שלא ניסית שם את, אני כולך
 אסירה גופה של כל שנה איתך, מורה
 יסגים שלי ~~מאוס~~ מתעטת ואופים
 מאוס

עדן

ליקה שהביא לי הומור בחיי

היקה מת! פתאום יקה מת.

אז מה נשאר? המון נשאר, החברות המופלאה ששררה ביננו, הצחוקים, ההצגות, השירים שכתבנו יחד.

מצד אחד יקה ומצד שני אני לא שוכח אותו לעולם.

איזה יקה הוא היה, עולם ומלואו, אבל בכל מקרה, בסוף נשאר יקה.

בכל זאת רשמתי את תחילת הדרך עוד כשהייתי צלם יעני, תשפטו בעצמכם.

כמה חבל לי שהלכת!

יקה, אני מתגעגע אליך ומחכה שאולי תחזור.

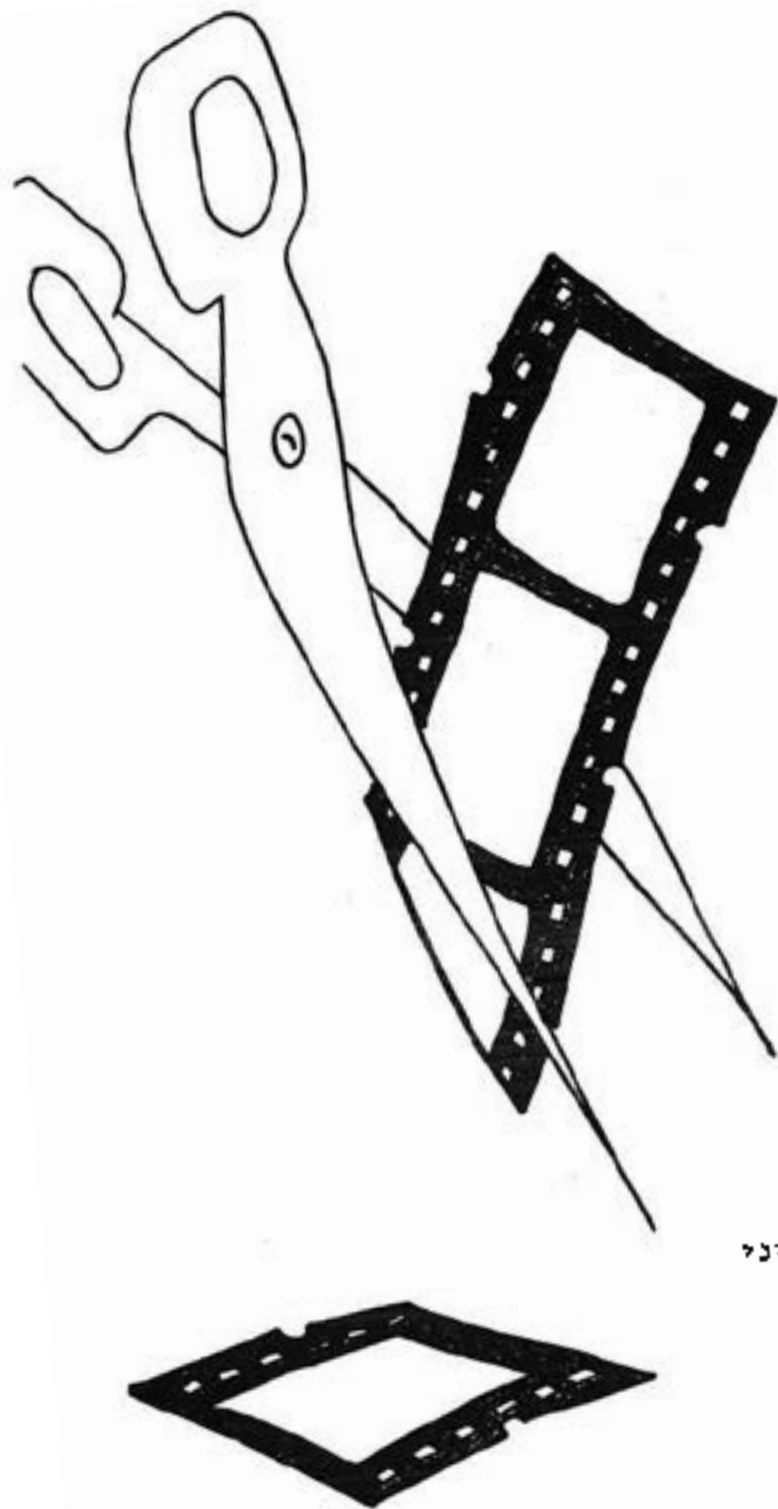
חבל שהלכת כל כך מוקדם!!!

ישי שלו

לך עצל אל נמלה.
ותראה לפניך שרוך עם מצלמה.
המיד הוא היה נכוון ומורד ומטיעץ
כשהייה מתחיל ללכת, הוא היה לוחץ
פליחה הקלה, וחוזר חלילה
ושוכ אתה עומד מחייך כידח במלואו
והייקה בשלג.
טופר צעדיה, זזית האור, וזזית השקיעה
בקצור מהנר כשד זזיז באילה.

אך והמוניות החמוכות
יצירות אומנות
ובעקר הצטיין כצלם תמונות -
לעולם לא נשכח
את המונחם של לאה וטרוזס יוסף
כשהייקה רץ ולוחץ, רץ ולוחץ
כשהחזו מלביש לה טבעת
והבוס סנפץ, בקצור,
צלם כל פרט ופרט שיהיה לסזכרה
רק בזכותו, זו היתה חתימה לחסארה.
וכשהגיע יום הפחזח
והכל עפרו בטמטם...
שתי תמונות הצליחו
אחת בטחור ואחת בלבן.
ובעצם מאוחז היום הוא התחיל להתקרוח
והכל בגלל כפחור קטר ושכית.

- אך הוא כשלו זהיר זריגיש
זה חייב להיות מושלם
אחרת הוא נתוש בוש ונכלט.

ומה הוא לא דינציה עם הצלמניה?
כל ארוע סרט, כל שנוי חמונה
אם זה חג ואם טיול, אולי מרוץ לפיד
בית עם או בהרס עבר וגם עתיד.
תכונת שאר נולד, ממוצץ ועד בגרות
הוא מצלם הכל שלא חתיה טעות.

יש לו מצלמה לארכיון
ומצלמה לעזרון
ומצלמה עם פוזפון
ומצלמה לסרטים,
ומצלמה לפרטים
והמון המון חוטיס
ופלש חזק

ופלש בעים ואור סנודרים
וארבעה עוזרים,
בקצור היקף עולה ומשתכלל
עד שגייע לשיאו בסרט ההכנות ליובל
ופה, פת רואים כבר צלם אחר
הרבה הרבה יוחר בשל

הרבה סלזו מושן ועלזז אפ, הרבה יוחר פליכיל
משהו יותר עמוק אנטוניניל!

בעקר לא אוכל לשכוח
את הצלות רב ההשראה

בטמובילים חזל במריצה זכרשע השקיעה
בכלל בסרט הזה רואים

הרבה הרבה עומק והמון ועננות.
אני יודע שלא ראיחם

קצת סבלנוח רבוחי, קצת סבלנות
מה יש? ווס ברנט, מה בווער

חנן אחי היקר

אני כותב את מכתבי האחרון אילך.

זהו מכתב, שאני יודע שאין שום סיכוי שתוכל לקרוא אותו אי פעם.

למעשה זהו מכתב פרידה המלא בעצב. פרידה כה עצובה ממך ורציתי שתדע, נוכחותך עדיין קיימת כאן בליבי לעולמי עד! אתה נחטפת מאיתנו בפתאומיות, מכאן, מהמקום הנהדר ששנינו הגשמנו יחד לאורכם של עשרות שנים. בבת אחת כמאכלת השורפת את הלבבות. השארת אחריו לבבות המומים, לבבות מדממים, לבבות שבורים, מכל קשת הקהל העצום שהגיע במיוחד. אל מנוחתך ושלוותך האחרונה.

ההתאוששות של כל ממשיכי דרכך, בני המשפחה הרבים, חברים מכל קשת הגוונים, הנה בלתי אפשרית. כבר שנה חלפה מאז ואני מביט בתמונות ובסרטים, שלך, שלנו. החיים של שנינו יחדיו, עטופים באור חזק של שותפות חזקה ומעצימה לאורכם של המשותף והמיוחד. עד לחלומות הלילות הארוכים על הימים שחלפו במחיצתך, בעבר הרחוק יותר, בעשייה מתמדת. ובחלומותיי, וזה אמתי לגמרי, אנחנו שוב יחדיו, ליד מערך מכונות הטכסטיל במפעל שילטקס אשר הקימו הורינו. כאן על אדמת הגן של שלמה שילר. הנה אנחנו יחדיו על טיסת לילה אל המזרח הרחוק, בשליחותו של המפעל, (שילטקס מפעל רוב חיינו, אשר דאג לכל חברי שילר לפנסיות לכל החיים הנפלאים כאן). היית מושך אלייך את הבריות אשר טסו איתנו באותן טיסות, אל שיחות חולין. ועד כמה החיים שלנו יפים בפרט מאחורי עדשות המצלמות שלך. כך העברת את זמני הטיסות הארוכות שלנו כמוצא עיניי בכל אחד ואחת מיושבי המטוס.

ועוד חלומות משותפים על לילות יחדיו, של עריכת סרטים ותמונות מחיינו, בזמנים אחרים, כשנדרשנו, עבור ועדות התרבות הפעילות של ימים שחלפו. היריעה כה גדולה של עשייה משותפת, כאשר החלומות הן תופעה שחוזרת ונותנת לי את ה-ביחד שלנו, עד ליום בו איאסף גם אני אל חלקת האלוהים הקטנה, אשר בפאתי שדות שילר.

היית חנן אהובי, הצלם של כולם, אספת אל עדשות המצלמות שלך את כל המראות, האנשים, המפעלים, הטיולים, ואפילו נוכחת בעבודות חברת החשמל. בסלילת כבישי הארץ, בהיסטוריה של המדינה. איפה לא החמצת נוכחות? מוקדם בבוקר, היית מעמיס על כתפך את תיק מכשירי הצילום, עולה על רכבך ומסתער על עוד יום צילומים מרהיבים אשר מניבים חוברות, ספרים, אלבומים עבי כרס. איזה זיכרונות, תמונות וסרטים מופלאים השארת לנו לכולנו. כך אספת אלייך רבבות של חברים מכל התחומים וקשת אזרחי המדינה.

יום אחד ומיוחד נטמע בזיכרוני. אני בא לבקרך בביתך והנה אני מגלה, רכשת פסנתר עבורך ועבור לימודי נכדך. שנינו אהבנו יחד להאזין ליצירות מוסיקליות, קרי, קונצרטים בנגיעות משותפות. סוג של הובי משותף שנרכש מההורים שלנו. במהרה הבנתי ממך שלעת גבורות אתה משקיע בעצמך בלימודי נגינה, על גבי הכלי המופלא הזה שנקרא פסנתר.

והנה יום אחד, בשקט, שאפיינ את אופייך, הלכת מאיתנו לבלי שוב אל עולמך. הסתלקת ללא דרמה. אפילו בהיחבא, בפגישתנו האחרונה לא דיברנו על המחלה שקיננה בך. רק נתת לי להבין שהגורל גזר והקציב את שארית חייך איתנו לפרק זמן קצר ביותר והדרך נגמרת ונעלמת...

אין יותר מילים שיכולות לנחם, במיוחד את המשפחה הענפה שהקמת כאן בשילר.

הצער והעצב העמוקים שלא מרפים גם היום, במלאת שנה מאז שהלכת מאתנו מבלי שוב!

חבר הילדות הנעורים והבגרות שלך - עובד שי

חנן גטריידה ז"ל מפגשים וזיכרונות – יוסי שחם

את חנן הכרתי עוד כשהיה ילד קטן. אני בוגר ממנו ב-7 שנים ואני זוכר אותו כילד שקט ודעתן. בילדותנו בסוף שנות ה-40 חלקנו אנחנו, משפחת שטיינינג ומשפחת גטריידה, שתי כלבות אחיות שהגיעו מגבעת ברנר. זאת שלהם נקראה זריזה, וזאת שלנו אמיצה. חנן היה הולך לטייל עם הכלבה הזו והיה מאוד גאה בה.

בעת שרותי הצבאי בזמן סדרה במכמורת הלכתי לבקר את אחותו נורית שהתגוררה שם. פגשתי אותו אצל אחותו, שאלתי אותו על אחי ישי בן כיתתי והוא סיפר לי "מה קורה בקבוצה". כשחזרתי מהצבא ב-1960 מוניתי למדריך קבוצת הנוער של חנן, ישי, דודי, רני, בתיה ואסתרקה, אז כבר נשא חנן את התואר "יקה" שתאם את אופיו הישר והישר.

באחד האירועים שהתקיימו בקבוצה אני זוכר מערכון שביצעו חנן, ישי ודודי, מערכון היתולי של להקת הנח"ל על הקמת היאחזות נח"ל. לחנן היה ילקוט ובו כיכר לחם, לכיכר הזו היה תפקיד מרכזי במערכון. באותה שנה, כנראה 1960, יצאנו למחנה היכרות עם "ישראל השנייה" בירוחם. הנערים פעלו והפעילו ילדים צעירים במועדונים ובבית הספר, ולסיום השבוע הוחלט לערוך מסיבה לילדי ירוחם. במחנה השתתפו בני קיבוצים אחרים, וקבוצת שילר תרמה לאירוע את "שלושת הסטארים" חנן, דודי וישי יחד עם התרמיל וכיכר בלחם. הייתה בעיה, במערכון יש תפקיד לטייפרקורדר שמשמיע איזה לחן, בירוחם של אז זו הייתה בעיה. הוצאנו צוות מבצעי מיוחד לחפש טייפרקורדר בירוחם ואכן נמצא כזה והמערכון בוצע בהצלחה, חנן פתח את התיק וגם כיכר הלחם מילאה את יעודה.

במשך השנים נפגשתי הרבה עם חנן ונושא השיחה היה תמיד צילום. מסרתי לחנן כמה מצלמות ישנות שהיו ברשותי וכאשר נתקלתי בספר שנושאו צילום ייעדתי אותו לחנן, יום אחד פנה אלי חנן וביקש שאסייע לו. הוא אמר שרכש ניסיון בצילום והוא רוצה להציג תערוכה מצילומיו וביקש את עזרתי. חיברתי אותו עם בית העיתונאים, בית סוקולוב, סייעתי לו בארגון ושם הוצגה התערוכה הראשונה שלו, אחת מיני רבות.

נושאי הצילום בתערוכה היו בעיקר חקלאים, שדות, מטעים ואנשי חקלאות. בסיום הציע לי חנן לבחור צילום כתודה על עזרתי. בחרתי צילום של גלילי צינורות פלסטיק על רקע שדות ירוקים מעובדים. זו הייתה התמונה ה"חזקה" ביותר בתערוכה.

במשך השנים נפגשתי עמו הרבה פעמים אצל אחי ישי. הוא נתן לי כשי ספרי צילום שהוציא לאור. כאשר הוציא ספר צילום עב כרס, "ספר ספר" כפי שאומרים, רכשתי אצלו כמה עותקים עבור ידידים שהכירו אותו ורצו את הספר. יום אחד הזדמנתי לחנות של "צומת ספרים" בדיזינגוף סנטר, שאלתי על ספר צילום, הפנו אותי למדף תחתון ונידח, שלפתי את הספר של חנן והצגתי אותו על מדף החנות וביקשתי את המוכר להשאיר אותו שם, כל זמן שהותי בחנות זה היה המצב, אחר כך "לך תדע"...

כשהוציא לאור את ספרו האחרון על מבנים נטושים התייעץ עימי בנוגע לשם הספר, הצעת כמה נוסחים שלא התקבלו על דעתו.

הצטערתי לשמוע על מחלתו של חנן ועל מותו החטוף. הלך לעולמו איש מיוחד. יהיה זכרו ברוך!

יוסף שחם

חנן - האדם והאמן

לפני עשר שנים ניגשת אליי בזמן שהתבוננו בעבודות בוגרים בתערוכת צילום ואמרת לי -
"אתה תעצב את ספר הצילום הבא שלי".

זו היתה זכות לעבוד איתך, מאותו יום במשך עשור ישבנו שעות ללא סוף וערכנו את ספרי הצילום שלך.
ההכרות שלנו ותיקה הרבה יותר, עוד מתקופת מעבדת הצילום "פרוקולור" שפקדת שעות. הכתבה המקסימה שהכנת
עלינו בפרוקולור למגזין "צילום מקצועי" ובשנים הרבות שפעלת בהתאחדות הצלמים. שנים של פעילות והתנדבות לעזור
ולהניע את תחום הצילום המקצועי.

אך אשיותך שובת הלב התגלת לי במלואה בעבודתינו יחד, החיוך התמידי המגיע ממרומי גובך, המבט הטוב והאופטימי
בעיניים, האופי הנעים והמפרגן כבשו אותי.

נעים הליכותך אך מדויק באמנותו. ישראל ונופיה, עובדי האדמה ועובדי הייצור והתעשייה, כולם עניינו אותך. כצלם ניסית
והצלחת להעביר את היופי בכל אלה ללא "שטיקים" ללא התייפופות וטריקרים זולים. נופיה של הארץ הזו היו מוטבעים בך
והרצון להנציח אותם ולהוציא אותם לאור בערו בך.

בחרת את המקומות האהובים אליך, חיכת לאור הנכון והנצחת בקומפיוזיציות יפיפיות את ארץ ישראל שלך,
השדות הקרובים לביתך היוו "מגרש משחקים" לך עם ציוד הצלום שלך.

גם בכתיבה בלט כישורונך ובספר "ישראל שבילי צילום" שילבת מאמרים מעניינים ומרתקים על התפתחות עולם הצילום
בארץ וכמובן ההתפתחות האישית שלך בעולם מרתק זה.

ארץ ישראל המשתקפת בספרייך שופכת אור על אשיותך ועל יחסך עם הארץ ואנשייה.

שעות אין ספור עבדנו יחד ושעות רבות שעבדתי לבד בטיפול בכל צילום וצילום להנגיש אותו בצורה היפה ביותר והמקובלת עליך קרבו אותי והכניסו אותי במעט לראשך ולאמנות שנוצרה ממנו.

הזכות לעבוד ביחד נפלה בחייקי שוב כשיצרנו ביחד את ספריך "פג תוקף" בו צלמת מקומות נטושים ופגי תוקף בארצנו וצילמת אותם בפילים יישן שגם הוא איבד תוקף לפני שנים. התוצאות המדהימות והמעניינות סחפו אותנו ונהייתי מכל רגע לעבוד איתך ולהרגיש את חדות היצירה והעשייה, גם כשהספר הגיע לארבע מאות עמודים לא יכולת לוותר על אף צילום, וכל מחשבה בכיוון של לצמצם צילום זה או אחר ניתקלה במבט כאילו חרב העולם.

בסיום הכנת הספר ניתקלנו בקושי להדפיסו. אתה לא ויתרת ולא עצרת לרגע, בנחישות ראויה להערכה עניינת כל מוסד אפשרי, ולבסוף הצלחת לרתום את "המועצה לשימור אתרי מורשת" להפיק את הספר.

הדפסת ספר היא יום חג, חוויה שכל אמן, מעצב ומפיק מחכה לה. אתה קרנת מאושר לצליל מכונת הדפוס, כשגליונות הנייר יוצאים מודפסים, לבדוק עם "לופה" (זכוכית מגדלת) את הדיוק בהדפסה, לבדוק את הצבע הנכון, כל התהליך ריגש אותך במיוחד.

הנחישות שבך עם החיוך הנעים שלך הם תמעיל של אדם מיוחד המצליח להגשים את חלומותיו.

כתבת לי שבועיים לפני לכתך מאיתנו, שלצערך מצבך לא טוב, בעודי מסרב להאמין התקשרתי לדבר איתך בטלפון אך לא הספקנו להפגש.

מתגעגע אליך ולימים ארוכים של עבודה ביחד.

תקופה שאנצור לנצח.

**אוהב אותך,
מוני**

חנן שלנו - כתב אלי לוי

חלק 1

ההיכרות הראשונה שלי עם חנן מתחילה אי שם בקיץ שנת 1983.

עת שהתחלתי לצאת עם הלן שהייתה סטודנטית במכינה ליהודים מחו"ל באוניברסיטה העברית בירושלים.

היות וההורים של הלן נשארו בצרפת היא נהגה להתארך כל שבת שנייה אצל קרובי משפחה בארץ -

אצל הסבא והסבתא בערד ודודה ודודתה ברובע היהודי בירושלים, קרוביה מצד אימה מרגלית, ומצד אביה ג'ילבר ז"ל,

התארחו בבית משפחת גטריידיה "בקבוצת שילר".

זוכר אני היטב בכל פעם שהיינו מוזמנים ל"שילר", הייתה אוחזת בהלן התרגשות גדולה ומיוחדת ולא מן הסתם.

בעוד שסופי השבוע בערד וברובע היהודי נשאו אופי מסורתי - דתי, סביב הטקסים של שמירת השבת, כולל התפילות

בבית הכנסת, בשונה היו הביקורים ב"שילר" בעלי ניחוח לגמרי אחר ונשאו את האווירה הליברלית-חילונית של הקיבוץ.

ואכן להלן שני צדדים שונים הממחישים את קיבוץ הגליות והאג'נדות השונות בארצנו, ולי לא היה ספק מרגע ראשון,

כי הלן יותר מצאה את עצמה ופרכה במשעולי הקיבוץ.

כך היינו נוסעים באוטובוס מירושלים לרחובות. מהתחנה המרכזית חצינו ברגל את שכונת "מרמורק" כשאנו מגיעים כשעה

שעתיים לפני כניסת שבת היישר לביתם של אדי ואישה (דודיה מצד אביה ז"ל), שם התקבלנו בחום ובסימפטיה.

אח"כ נהגנו ללכת בשבילי הקיבוץ לארוחת "ערב שבת" בחדר האוכל ההומה של הקיבוץ.

טרם התחלת הסעודה התקיים שם טקס "קבלת השבת" בנוסח הקיבוצי הישן והטוב, שלווח במסכת הקיבוצית, קרי שירת

שירי שבת בציבור ובהקראות של טקסטים ושירים כנהוג בחברה הקיבוצית.

והנה כבר בערב הראשון להגעתנו, עלה לבמה איש מרשים, גבוה, מקריח, בעל "פני ילד", חמוש במצלמה בה תיעד את

הטקס עליו גם ניצח בחזית ומאחורי הקלעים. בשבילי זו הייתה ההיכרות הראשונה גם עם חנן.

בסעודה החגיגית ישבו צפונים למשפחה, לאדי ואישה, חנן וצופיה וילדיהם.

בתום הארוחה הלכנו יחד עם כל בני המשפחה לביתם של צופיה וחנן, שם ישבו במרפסת הבית שתינו תה והתענגנו

בעוגות טובות מעשי ידיה של צופיה. השיחה כמעט תמיד הייתה נעוצה בעיקר בהלן, כשהיא מספרת על ההורים

והמשפחה בצרפת ועם דגש על חוויותיה העכשוויות והלימודים באוניברסיטה.

כך נהגנו להתארך שבתות רבות ובעיקר בחגים החקלאיים ט"ו בשבט וחג השבועות.

הן אדי ואישה הצעירים ברוחם, והן חנן וצפיה שבו את ליבנו מרגע ראשון ומי כמוני הבין את הלן ש"מצאה בית חם ואוהב"

בארצנו.

באשר לחנן, מיד מצאתי איש שיחה לבבי נוח אוהב הבריות, שהיה לו נוח לדבר איתנו על הכול הן משיחות חולין

וכלה בדברים מהותיים "שעל הפרק".

כל פעם שחזרנו מהקיבוץ הרגשנו טעם של פעם "כאבן-שואבת" שאתה עורג אליה לאין סוף.

כך היו הביקורים משאת נפשנו. הלן שלי "מצאה בית" ואני זכיתי לעוד משפחה מיוחדת לתפארת העם והארץ.

חלק 2

בחודש אוגוסט 1986 הלן ואני נישאנו במושב אורה שבירושלים, בנוכחות והשתתפות פעילה של כל בני שבט גטריידה באירוע. לאירוע היו שני חלקים שונים המהווים אחד שלם:

1. הדתי ששיאו טקס החופה שנשא אופי דתי ומושקע.

2. החילוני ששיאו ריקודי-עם לפי המסורת החלוצית והקיבוצית.

היה זה כל כך טבעי ונכון שהוזמנו למיני ירח דבש לקיבוץ גבע אצל עמי ולאה.

שנתיים מאוחר יותר קנינו בית בשכונת "ארמון הנציב" בירושלים ומיד נולדו ילדינו מתן ושני.

בשנת 2000 עלו לארץ הורי הלן, מרגלית וג'ילבר, קנו בית והתיישבו בירושלים יחד עם ביתם שרה, כשהאח הבכור הנרי נשאר לגור ולעבוד בצרפת.

מטבע הדברים הללו פחתו הביקורים ב"שילר", אף על פי שלא פספסנו אפילו מכגש משפחתי אחד שהיה נערך אחת

לפרקים באולם השמחות הצמוד לחדר-האוכל של "שילר" בו נחגגו האירועים האישיים והמשפחתיים של שבט גטריידה המורחב. האירוע תוכנן נוהל בוצע ותועד בכישרון מדהים על ידי חנן.

אני זוכר במיוחד את החתונה המרגשת של מעין הבת הבכורה של צופייה וחנן עם ערן תבור בחיר ליבה.

האירוע נחגג בחדר האוכל הקיבוצי בהשתתפות מלאה של כל חברי הקיבוץ. באירוע בלטה באופן בולט שימחתם של

צופיה וחנן. האחרון הפליא עד מאוד ואף יצא מגדרו במסכת החתונה כרי יצירתו המקורית. ניצוחו המפואר על האירוע זכה

לשבחים ומחמאות וזה ללא צל של ספק היה לאחד מרגעי התהילה של צופיה וחנן, עד כי גם התגשם חלומם.

זכור לי במיוחד כי במהלך האירוע עלה אחד החברים והצהיר בפני כל החוגגים עד כי נאמר "הייתה בה על שכרו והגשים את חלומו".

מהון להון כוכבו של חנן עלה ודרך שוב ושוב עד שנעשה לאחד מסמלי המותג המשפחתי והקיבוצי, כשהוא עושה הכול

בצורה ענווה ביעלות ובמקצועיות מרשימה כהרגלו. הביטחון העצמי שלו הלך והתגבר והוא ממזמן "יצא מהקופסה" כשהוא

נחוש לפרוץ אל העולם הגדול יותר.

חלק 3

משנת 1996 נהגה הלן לתת במה לכל צילומי הקנבס של חנן על קירות חנויות סטימצקי אותן ניהלה.

בהתחלה בחנות מדרחוב בן יהודה בירושלים אח"כ בביג בית שמש ובשדרות ממילא. הכימיה הרבה עם הלן רק הלכה

והתגברה.

בשנת 1997 דרך מאוד כוכבו של חנן, עת יצא ספרו הראשון המשותף עם יורם טהר לב ז"ל "אקח אותך לשם".

בשנת 2002 נערך מפגש של קוראים עם חנן בחנות הדגל של סטימצקי בשדרות ממילא בירושלים. בהשקה זו הוא תיאר

בפנינו את היחס המיוחד שלו אל צילומי נוף בארצנו. היחס הדואלי בין האדם לטבע שבא לידי ביטוי מיטבי דרך העדשה של

המצלמה.

כך הלך וכבש חנן מקום של כבוד בין האמנים הצלמים של ארצנו היפה. הלן ואני שמחנו תמיד בכך וגם סייענו למצוא

נפשות בקרב חברינו ויקרינו הרבים.

אין ספק כי רגע התהילה המכונן של חנן התרחש בשנת 2013 עת יצאה מן הכבש המהדורה הראשונה של "ישראל שבילי צילום", שלוותה בהשקה מפוארת בה נכחו בני משפחה, קולגות, אנשי תקשורת וחבריו הרבים בבית סוקולוב - בית העיתונאים ברחוב קפלן בתל אביב. באירוע פרח חנן כשהוא בשיא כוחו המקצועי והפרסומי נישא על כנפי התהודה בגון פירות יצירותיו לאורך השנים.

האירוע היה אירוע מכונן בה נטלה משפחתו הגרעינית חלק עיקרי במכירה וההפצה של הספר. לאירוע הגענו עם חמתי מרגלית, חיים אברהם ז"ל (יוצר בפני עצמו), שכנתינו יהודית שטרצר שגם התארח אתנו בקיבוץ וחברים נוספים.

ההשקה האחרונה של חנן בה השתתפנו הייתה בעת שהוציא את ספרו האחרון "פג תוקף" בחודש ספטמבר ב-2019, שהתקיים באולם האירוח של אתר הפרדסנות ברחובות הסמוך מאוד לקיבוץ. האולם הקטן היה מלא במשתתפים. מיד לאחר ההשקה ישבו צופייה וחנן סביב שולחן קטן בו הוא חתם לרוכשים ואנו בתוכם כולל חתימתו עליו והקדשה אישית. בעשור האחרון חנן היה פעיל ביותר באמצעי התקשורת האלקטרוניים-רדיו, טלוויזיה ובעיקר ב"פייסבוק" ואני הקפדתי לשתף את תכניו ופרסומיו באופן קבוע.

חלק 4

לפני כ- 10 חודשים עזב אותנו חנן בסערה, עת נגדעו חיו שלו בפתאומיות ובטרנדיה אכזרית, זאת כחודש לאחר מותו של גידי ז"ל אחיו האהוב. מאז אנו, יקיריו הרבים ומשפחת גטריידה בהלם ובעצב כבד מנשוא. עת הוסר חלק משרינו. יש דברים בחיים שאותם לא תבין מעולם ובמיוחד דבר שכזה. איך אדם שעמד זקוף ופורח "כעץ השדה" נגדע הרבה לפני זמנו ובאופן פתאומי שכזה. בתאריך 2.3.2022 התקיימה חתונתה של ביתנו שני עם עוז בחיר ליבה, זאת במרחק יריקה מהקיבוץ היפה שלכם. לאירוע הגעתם צופייה האישה של חנו, הילדים קרני מעיין וגלית (הגר נעדרה והפעם מסיבה אובייקטיבית וטובה) השתתפתכם נגעה ביותר ללבבותינו. לרגע הרגשתי בטקס החופה והשמחה שבאולם שרוחו מלווה אותנו גם עכשיו כמו שעשה זו באופן פעיל בכל תחנות ושבליי חיינו. חנן גם קידש בחייו את קשרי המשפחה. לכן טרח לקחת חלק בימי ההולדת ה- 30, 40, ו- 50 של הלן אותם ארגנתי כאירועי הפתעה. ביום ההולדת של מרגלית חמתי תמיד צמוד עם צופייה רעייתו האהובה. והשיא בחתונת בנו מתן עם אורית בחירת ליבו בשנת 2021.

דברי פרידה אותם כתבתי לבני המשפחה

הספד לחנן/אלי לוי 13.6.2022

היום ליווינו את חנן גטריידיה בדרכו האחרונה.

כשאישי גדול עוזב אותך אתה מבין עד כמה זכית לצול בצלו.

חנן אכן היה איש ענק "תרתי משמע" והשאר חותם ענק על כל הסובבים סביבו.

במיוחד הרשים רבים בזכות כישרונותיו כאמן משכמו ומעלה בתחום הצילום והכתיבה.

אבל בראש ובראשונה חנן היה איש של אנשים.

חנן אהב את הבריות באשר הם, והם ידעו להחזיר לו אהבה מנה אחת אפיים.

היום זכה חנן להלוויה מרשימה בנוכחות משפחה, קרובים, חברים רבים וכמובן בני קיבוצו להם השאיר חותם לתמיד.

שמענו יותר מ-13 הספדים אותם נשאו מעל קברו הטרי נכדיו וילדיו עמיתים וחברים.

כל אחד עשה זאת באופן אישי ייחודי.

וכל כך יפה החיבור הנגלה בכולם סביב חנן איש המשפחה המסור כל כך, אוהב האדמה והטבע המחובר לקבוצה הנהדרת של "שילר". חוט השני והמוטו של כולם סבב סביב האישיות המיוחדת של חנן כאמן מדהים בשילוב של אהבת היחיד והכלל.

נשמתו המיוחדת חוברה בצורה כל כך יפה למראהו האצילי והיפה כל כך.

בשבילי חנן היה בעיקר האיש החייכן החכם ובעיקר הטוב.

כבר מהפגישה הראשונה לפני יותר מ-40 שנה ידע לאמץ אותי בחום למשפחה ולתת לי הרגשה שאני חלק אוטנטי בה.

לא לחינם התחתנתי עם הלן בת גטריידיה, כי להלן שלי יש משפחה כה טובה ויפה שחנן מהווה את הסמל הכי ייצוגי שלה.

כך במשך שנות דור זכיתי לחיות בקרבתו ולצול מצילו כמובן עם צופיה רעיית וילדיו ונכדיו במפגשים ואירועים רבים

שנחקקו בליבי והיו בזיכרוני לתמיד.

ולסיכום:

חנן הינו חלק מהותי בלתי מבוטל בחיינו, אזכור אזכיר ואחשוב עליך לעולמים.

אני חושב שידעת זאת בחייך ומי יודע אולי גם עכשיו.

הינך בעבורנו, כמו שאר המשפחה היפה שלך, הסמל והנרטיב של הארץ היפה והטובה,

שאסור שנאבדה לעולם.

הפרח הזורח של האומה, שגם אחרי שנבל הוא זורע אחריו ומצמיח את שאריו גם לדורות הבאים.

תודה לך חנן היקר למה שהיית בשבילי (אלי לוי)

In memory of Chanan Getraide

Ulvenhout, 11 June 2021

In May 1971 I met Chanan for the first time. He was living in Deventer (Holland) at the time for professional training purposes. I was living in the neighbouring city of Zutphen. We were brought together by a family member of Lotte Spanier, Chanan's landlady at the time, who thought it might be a good idea to get him acquainted with some Dutch, local guys. When I met Chanan another Israeli guy was there and his name is Ben Kiron.

Coincidentally I had planned my first trip to Israel in June 1971 (this month exactly 50 years ago). Both guys asked me to say hello to their parents in Israel to tell them that everything was okay with them. Remember, in this time there were no mobile phones and facetimeing was not yet possible. Just phoning via the land line was expensive and communications were maintained by letters!

On arrival in Israel I contacted the parents of Ben and Chanan. I was invited by both families and as a result of this a lifelong friendship developed between Chanan, Ben and me and their parents.

I remember my first visit to Kvuzath Shiller and the warm reception I received from Abbi and Ilse, Chanan's parents. They were so proud of what they had achieved and what the tiny country of Israel had achieved in that hostile environment. I got a crash course in the history and development of the State and country of Israel and the kibbutz in particular. I immediately had a "click" with them.

Then a year later, in 1972, when Chanan was back in Kvuzath Shiller, I was there again, but this time with Dolly my later wife. Not long after that Chanan met Zofia, and they got married and started a family. Dolly and I travelled to Israel many times and the four of us developed a profound friendship, because the "ladies" got along as well as the men did!

In spite of the physical distance we were always able to maintain our relationship and a visit to Israel or vice versa to Holland was unthinkable without meeting each other.

My admiration for the artistic skills of Zofia and Chanan grew every year. Zofia's pottery in the kibbutz and the great photobooks of Chanan's photos which have been published over the years. These photobooks have a prominent place in the bookcase in my living room.

Four years ago, in 2017, my beloved Dolly passed away. I was moved by the warm words of support I received at that time from Chanan and Zofia. A few weeks later I met them in Israel and they really cared for me, which helped me also to deal with my sorrow.

I was not aware that there were health problems with Chanan. I sent him an app on 12 May during the barrage of Hamas rockets to show my solidarity and support. In his reply he informed me that he was in hospital and that there were all kinds of medical examinations going on. After a few app exchanges Chanan asked me to be in touch with Karni and at that particular moment I realized that the situation was wrong, very wrong, indeed.

Since then I have been in close contact with Karni and this morning I received the sad news that Chanan has passed away. I have seriously considered to take the plane to attend the funeral this weekend, but the travel restrictions and regulations due to Covid 19 are too complex to organize this trip on such a short notice. I will try to come over to Israel in the near future for a condolence visit to Zofia and to visit Chanan's grave to pay my last respects.

I have lost a very good friend, unfortunately always at long distance. Our friendship bridged half a century. I have known Chanan as a good, kind and loyal man for his wife, his family, his kibbutz and... his country. I admired his artistic skills, which he gradually developed as a professional photographer.

I know from my own experience how Zofia must feel now. She is going to miss Chanan very much. But, I am sure that you, children and grandchildren, who are also living in Kvuzath Shiller will help her to cope with the situation.

Also on behalf of Ben Kiron, who asked me explicitly to do so, I wish to express my condolences to the whole extended family and in particular to Zofia.

I will always remember Chanan with respect and warmth.

Paul Weijel

חנן

חבר יקר יש פתגם שאומר "דרכיה דרכי נועם ונתיבותיה שלום", ואתה חנן דרכיך דרכי נועם, וכל נתיבותיך היו שלום. הבוקר, ניסיתי לתאר אותך בשיחת טלפון. התחלתי משפט: "חנן היה הכי", "היה הכי", חבר וצלם ונגמרו לי המילים. כמה המשכים יש למשפט הזה-חנן היה הכי בחכמה, הכי בעדינות; הכי בעזרה באנושיות; בתקשורתיות; בין אדם לחברו; הכי אמת; המשפחה, ובעוד. אהבת את המשפחה, השקעת בה המון, והם החזירו לך אהבה. דאגת, ורצית לראות בהצלחת כל אחד מהמשפחה, ופיתחת קשר מצוין עם הילדים והנכדים, שאיתם שוחחת, התעניינת, דאגת ואהבת. מעל הכל, לנגד עיניך, הקשר הזוגי יוצא הדופן עם צופיה היקרה, רעייתך.

דב לבקוביץ

מילים של הלל גולן

מספר מילים על חבר ותיק אמיתי.

את חנן פגשתי לראשונה בצבא בפברואר 1966. לאחר שחרורו נותק הקשר בינינו והתחדש שוב במילואים ברפיח ב-1977, ומאז שרות קבוע יחד, כולל מלחמת לבנון השנייה. מיפגשים בקיבוץ עם בני שהיו קטנים, אבל רצו לראות רפת. זה נימשך בחתונות הילדים וקשר טלפוני תמידי, עד לרגע בו קרני הודיע לי שחנן מרגיש רע והוא נמצא בבלינסון. אני לא מאמין שאת חנן היקר לא נראה. נוכל רק להיתבונן בספרים שפרסם. יהיה זיכרו ברוך. ♥♥♥

מילים של דורון פולק

חנן גטריידה חבר יקר, אמן נדיר, איש אמת, אהוב, סמל לאהבת הארץ ונופייה - עזב אותנו באחת - והלב מסרב להאמין. החברות ושותף הפעולה ביננו החלו לפני שלושה עשורים. חנן היה אדם מדהים שראה יופי עוצמתי בעולם התעשייה, צילם והציג את עבודותיו הפיוטיות לצד צילומי הנוף הבלתי רגילים שלו. היתה בו אהבה לבני אדם, חיוך מתמיד ואמפטיה, שכמוה לא רואים בדרך כלל. אהבתי לשתף פעולה איתו במסעותינו לתחנות הכוח, פרויקט שהוצג לראשונה במוזיאון פתח תקווה בשנות התשעים. בהמשך השתתף חנן באין סוף פרויקטים בארץ ובחול, תמיד ידע להביא את האור והיופי בנוף הישראלי. כאדם פתוח ובעל אין סוף נתינה ואמפטיה נדירה, יצר חנן פרויקט חד פעמי שיזמתי, לעיתון "פנים", שערך רוביק רוזנטל - בו סייר ברחבי הארץ, פגש אנשים ייחודיים וצילם אותם על רקע מחוז חייהם. חנן הוציא ספרים מדהימים אליהם צירף שירה ארץ ישראלית. איש משפחה מקסים, שותף אמת ואוהב בלי קץ את צופיה היקרה, את בני משפחתו ואת חברי קבוצת שילר. זה פשוט אבסורד לדבר עליו בלשון עבר. הדבר העיקרי שאולי מנחם, שחנן המקסים והיחודי הזה השאיר לנו בעבודותיו ירושה ענקית של תצלומי נוף אחרים, מיתיים, בלתי רגילים וזיכרונות של געגוע לחלק הכי מדהים של הישראליות של כולנו, זיכרונות שרק מטיפים לאהבה וקבלת האחר. איש ענק ויקר - אנחנו כבר מתגעגעים אליך.

מילים של נוגה טננבאום

אתמול נפטר חנן גטריידה מקבוצת שילר. חנן היה (מוזר לדבר עליו בלשון עבר) צלם מוכשר במיוחד, שתיעד את חיינו בקיבוץ במשך שנים - כל חג וכל אירוע הונצחו במצלמה שלו. ילדים מחופשים בפורים, בני נוער רוקדים בטקס העומר, ענפים שונים מביאים ביכורים בשבועות, תהלוכות לפידים בחנוכה, חג משק, חגי מחזור, חתונות, בר מצוות, טיולים.

מעבר לכך היה חנן צנוע, נחמד ונכון תמיד לעזור בתחום בו התמחה. לפני שעשיתי מבחני קבלה למכללה לעיצוב בחיפה, צילם חנן עבורי תיק עבודות. וכשלמדתי במכללה, צילם חנן עבורי 3 פרויקטים מאוד מוצלחים: עטיפה לתקליט של דיוויד בואי, פוסטר, וכתבת אופנה לפרויקט הסיום שלי בשנה רביעית (בכיכובה של הדוגמנית היפה נוגה קוצר, שהייתה אז רק בת 15).
חיינו צוות אש: אני עשיתי את הסטיילינג לצילום וחנן צילם. תמיד בהתנדבות ותמיד בעניין והתלהבות אמתיים. היה כף לעבוד אתו. והתוצאות - מקצועיות לעילא. לפני יום ההולדת ה-60 של אבי, אילן, הגנן של הקיבוץ, חנן ואני הכנו לו הפתעה והלכנו יחד לבחור ולצלם את פינות החמד מעשה ידיו ברחבי הקיבוץ. מהתמונות היפהפיות עיצבתי לאבא ספר שגרם לו אושר גדול.
תודה על מי שהיית, יהי זכרך ברוך.

מילים של אדית - חניכה של חנן בכנות

חנן זכור לי מהשנים 68-1966, מתקופת היותו המדריך החברתי שלנו, שכבת יא, במשך שנתיים, בבי"ה החקלאי "כנות". חנן היה רגיש ונעים הליכות, היווה כתובת לכל אחד, לשיחה אישית. ארגן לנו טיולים להכרת הארץ, "צעדת ירושלים", תחרויות ספורט, "שידך" אותנו לקבוצת-שילר לספוג ערכי עבודה והגשמה, והכל לווה בתיעוד צילומי. בדיעבד, היו אלה בבחינת תרגול והתנסות, לקראת שכלול והתפתחות פנטסטית כצלם אמן. זכיתי לפגשו באקראי ובשמחה, בירושלים לפני 6 שנים ולא הופתעתי שהכף לצלם "נישתי", שכולו אהבת הארץ, מזויות מדהימות. ספריו הנפלאים מככבים אצלי, גם כמתנות איכותיות. ב"שבעה" זכיתי להכיר את צאצאיו של האיש היקר והנדיר ולהאיר עבורם את התקופה ההיא. יהא זכרו ברוך.

לחנן היקר!!!

מביטה דרך החלון בזמן בישול או הכנת קפה, וכבר לא רואה אותך יוצא מוקדם בבוקר עמוס בציוד למשימתך לצלם/ליצור, אהבת חיך חוץ מצופי והמשפחה!
השכן האולטימטיבי בה' הידיעה, גידלנו יחד משפחות לתפארת, מעל 40 שנה חיים שלמים. הפכנו למשפחה! ידענו דוד ואני שתמיד אפשר לסמוך עליך, הרגשה נפלאה!
כמה רגישות באדם אחד! תמיד עם חיך על הפנים, תמיד חיובי, תמיד אופטימי מלא פירגון ומילה טובה בפיך. תודה על כל הצילומים הנהדרים שצילמת לי במקצועיות - תמיד מושלם. תודה על התערוכות שזכיתי לאצור לך! תודה שזכינו להיות במחיצתך, כמה אתה חסר!!!

דוד ומירטה

זכרונות עם חנן - שי גטריידה

תמונה. התמונה שלמעלה, צילם יוליאן פירסט, עמדה על שולחן הכתיבה בחדר של אישה ואדי. חדרם הראשון שהכרתי, בסמוך למגרש החניה ש"למעלה". החלילית, מעץ כהה, שהנער חנן אוחז בה שכנה בקופסה שחורה מרופדת בקטיפה ירוקה. הריח שלה היה מוזר. חריף חמוץ. לא נעים, גם לא בלתי נעים. יש משהו בתמונה הזאת, בפניו הבהירים של הנער, בחיוכו העליז המשדר פתיחות וטוב לב, בבחירתו ללכת אל המוסיקה, שנחרט בי ומלווה אותי במשך כל השנים.

פיצוץ. לאחר ארוחת ערב שבת בחדר האוכל אבא מלווה אותי להשכבה בבית הילדים. המרחק מחדר האוכל לבית הילדים לא גדול אבל השביל חשוך. לפתע נשמע קול פיצוץ ותיכף אחריו נקודה אדומה שמשרטטת קשת בשמים. אני נחרד ופורץ בבכי. אבא מנחם, מרגיע, אומר "זה בטח חנן והחברים שלו. מביא כל מיני צעצועים מהצבא". לא הבנתי מהם אותם צעצועים מהצבא, אבל כשכעבור זמן מה זינק לשמים בקול פיצוץ דומה זיקוק ירוק, כבר לא נחרדתי כמו בפעם הראשונה. צעצועים מהצבא. מתנה קטנה, מיוחדת, רבת ערך שקיבלתי ממנו - פנס מילוט של טייסים. מאיר כשנטבל במים.

הצלה. קיץ, אמצע הצהריים ואני יחף עושה דרכי מבית הילדים לכיוון הגבעה. מה היה היעד אינני זוכר, אולי החדר של אדי ואישה. בדרך החולית שמתחת לבית התרבות, כיום כביש אספלט, אני כבר ממש במצוקה, נואש. החול רותח ואין פיסת צל, או מטלית צמח לצנן עליהם את כף הרגל. לפתע, מתגלגלת לעברי מכסחת דשא ומאחוריה דוחפים שני בחורים גבוהים. חנן ניגש מופתע לראות אותי שם בשעת יום כזאת, לבד. שואל מה אני עושה שם ומיד מזהה את המצוקה. "בוא תעלה על המכסחת נחזיר אותך לבית הילדים". אני עולה על המכסחת, אוחז ביצול שלה והבחורים מסיעים. אבל פח גוף המכסחת רותח אף הוא, אולי יותר מאשר האדמה. חנן חולץ את סנדלי אילת הענקיים שלו, כפכפי אצבע או הוואינס בשמם המותגי כעת, מניח מתחת לרגלי שעל המכסחת וכך מסיע אותי לבית הילדים. שמו המלא של הסיפור הזה: "איך חנן הציל את חיי".

טריקים. חנן נוסע להולנד ללמוד אריגה. נדמה לי ששהה שם כשנתיים. בתודעה של ילד אין לפרק הזמן הזה כל משמעות פרט להיותו נצחי. אישה דואגת למסור לנו דרישות שלום ממנו. כשהוא חוזר – שמחה גדולה. כינוס משפחתי, אולי אצל נורית ועמי ברמת השרון, מי יזכיר לי איפה? חנן שולף מתנות: לילדים צינורות שרשוריים צבעוניים ששורקים כשמסובבים אותם, ככל שמסובבים מהר יותר הצליל עולה. באמתחתו גם כמה "טריקים": כוס קוניאק שכשאתה מנסה לשתות ממנה הפה שלך נשאר יבש כי הקוניאק כלוא בין דפנות כפולות. טייפ-רקורדר מוסתר בשקית בד. מניחים אותו מוסתר מתחת לכרית על כיסא וכשמתיישבים עליו פורץ ממנו צחוק היסטרי.

קופסאות גפרורים. באותה תקופה אספתי קופסאות גפרורים. קיבלתי ממנו שלל קופסאות הולנדיות, אוצר לכל אספן: שנפתחות מעצמן (מנגנון גומייה...), שעליהן מודפסים צילומי תיירות צבעוניים, גפרורים בעלי ראשים צבעוניים, גפרורים שנדלקים בחיכוך על קיר, נעל וכו', אוצר של ממש.

הרחבת אופקים. תקליט שקראנו לו 7 הכוסות. על עטיפתו בתוך כוסות דיוקנים צבעוניים של המלחינים הגדולים. התקליט מכיל רצועות של קטעים קלאסיים פופולאריים אבל בעיבוד גאז'. והתקליט של החלילן Thijs Van Leer שאלתר על באך. התקליטים האלה היו ללהיטים. אווררו את התקליטייה הקלאסית העשירה של אדי ואישה. גשר בין דורות. פתאום מוסיקה הייתה עניין קצבי, תוסס, כייפי, מלהיב.

מלאכת יד. אהילים מבקבוקים שתחתיתם הוסרה בקו מדויק בחימום בשמן רותח ומיד בטבילה במים קפואים. בפעם אחרת נזקקו הוא וחבר למימן להפרחת בלונים באיזה טקס, חג. נאספו פקקי חביות. מכילים אבץ. נטבלו בחומצה מלחית, אל תתפסו אותי בכימיה של העניין. הראקציה הכימית משחררת מימן שהיה אמור להיאסף לבלונים, לנפח ולהפריח. אין לי מושג אם עלה בידם.

אסתטיקה. אוסף הבקבוקים של חנן. בקבוקים מיוחדים, נדירים, בצבעים ובצורות. הרחק מבקבוקי בירה "נשר", יין לקידוש או טמפו אותם היכרנו. העולם האסטטי של חנן הבחין בצורות, צבעים ומרקמים נוספים. דירת הרווקים שלו זכורה לי כמייצג, מקדש מעט לאוסף הבקבוקים שלו: קיר לבנים בהירות שבגומחות ובבליטות שיצר בו ניצבים הבקבוקים כבתערוכה.

שיעור נהיגה. הסכים ללמד אותי לנהוג בטרקטור. הצטרפתי אליו לתורנות שבת ברפת. הטרקטור היה פרגוסון שהמצערת שלו ידית ארוכה לצד ההגה. ישבתי בכיסא הנהג, חנן עמד משגיח מאחורי. תוך כדי סיבוב ההגה אספתי את ידית הגז למצב האצה. הטרקטור טס לתוך העולים, למזלנו הטוב פרות לא היו נעולות שם באותה השעה. השיעור הסתיים במפח נפש של שנינו.

ארוחות ארבע. שבת אחה"צ אצל אדי ואישה עם חנן וצופיה וילדיהם הצעירים. ראשית כל - קול מטחנת הקפה וניחוח המשכר-ממכר. אחר כך - טוסטים עם חמאה, אבוקדו, בשרים ונקניקים, גבינות "מסריחות", כל מיני מעדנים; תותים בשמנת, עוגות, גלידה תוצרת בית. ולנכדים הצעירים - במבה.

טיול משותף. גיל, חנן ואני נוסעים בג'יפ של גיל לטיול צילום במדבר יהודה. מוקדם בבוקר שבת יוצאים לדרך. מעפילים לדרום הר חברון ומשם גולשים עד לים המלח תוך כדי עצירות לצילום. שיח צילומי ער בין גיל וחנן. מראות מרהיבים שקיבלו ביטוי בצילומי ים המלח של חנן אז ואחר כך. כך יום שלם, מחושך עד חושך.

פג תוקף. באחת מפגישותינו חנן מספר לי שהוא מכין את הספר, עדיין לא מצא מו"ל, כבר יש בידיו עותק דיגיטלי סופי, מעוצב, מוכן להדפסה. רעיון הספר סיקרן אותי, נשמע לי מקורי, מיוחד. הציע לשלוח אלי לעיון. הספר לקח אותי מיד. עבודה גדולה שביצירתיות, עקביות, אורך רוח סוחבת למחוזות ה"מה היה פעם ואיך זה קשור למה שעכשיו?" והותירה אצלי, לצד האסתטיקה, תחושות תהייה, זרות וחלל.

קשרי אחים. לקח לי זמן, שנים, לקלוט את עומק הקשר והמחויבות לו בין האחים והאחות אמי, גידי, נורית וחנן. חלוף השנים, מאורעות החיים וההזדקנות לא חיסרו את רצונם בקשר. התעניינו זה בזה ודאגו. בשיחות בטלפון ובנסיעות לביקורים הדדיים. ההתעניינות הייתה אמיתית, באה מתוכם, מהשורש שלהם, לא מבחוץ, ככה אני ראיתי זאת. אולי זה ביטוי של הצוואה הנאמרת של אדי, אבא שלהם: "תישארו תמיד ביחד".

תישארו תמיד ביחד. אני רואה את הסבא אדי באחד המפגשים המשפחתיים שהתקיימו בערוב ימיו עומד ומברך את קהל בני המשפחה. מאחל, מצווה ש"..."תמיד תישארו ביחד". חנן מימש את הצוואה הזו כמיטב יכולתו ביצירת הזדמנויות לאירועים ומפגשים. קבוצת הפייסבוק המשפחתית שיצר לפני קצת יותר משנה היא אחת מההזדמנויות האלה. מציפה היסטוריה משפחתית כמו גם היכרויות וקשרים עם בני משפחה מענפים נוספים ושחיים בחו"ל. מתנה נוספת שהשאיר.

היסטוריה. הצורך לפנות את הדירה של אישה ואדי בשילר ולהחזיר אותה לקיבוץ עלה כשהאחרונה/ ביניהם (אדי?) עבר לבית הסיעוד. פועלים לפינוי אני זוכר בעיקר את נורית וחנן. עזרתי שם לנורית לרוקן בית שהיה כולו ביטוי לאופי ולתוכן החיים השלמים של דייריו והחזיק קשרים רבים, ועכשיו הפך לקירות ערומים ובלאגן, מיטה הפוכה וארגזים. ביקשתי רשות מנורית לאסוף משם תמונות שעניינו אותי ונגעו לליבי והיא סימנה לי את אלה שחנן לא רצה. לפני קצת יותר משנה כשחנן פתח את קבוצת הפייסבוק "משפחת גטריידה המורחבת" התעוררה אצלי המחשבה שאולי נחפזתי בלקיחת התמונות, ולמרות שיש להן עבורי ערך רב הן צריכות להיות אצל חנן. פניתי אליו ושאלתי אם להשיבן אליו. השיב שהחומר הזה משפחתי ודווקא טוב שמפוזר אצל מספר אנשים ולא מרוכז אצל אדם אחד. התשובה הזו הרגיעה אותי. משתפת ונדיבה כפי ששמעתי מאנשים נוספים שעמדו איתו בקשר.

התכתבויות. חנן קרא והגיב לדברים שכתבתי והגיעו לידי. לפעמים התייעצתי איתו, ביקשתי חוות דעתו. הייתה לכך חשיבות רבה בשבילי. לפעמים שיבח תמונה שצילמתי. לאחרונה, בלי שכוון לכך, ענה לשאלה יסודית שמקננת אצלי מגיל צעיר מאוד ובכך השקיט משהו. הרגשתי שברבות השנים נעשינו בני שיח. גם היו גילויי חיבה (בין ייקים...) יכולתי לראות שקיימת האדמה ששנינו צמחנו ממנה.

שיחות ושאלות. התכוונתי לשאול את חנן עוד כמה דברים, גם נושאים לשוחח איתו. נראה שמעכשיו נמצא דרכים אחרות לשוחח.

תודה על הכול דוד אהוב, נוח על משכבך בשלום.

מילים של רונן מיר

כולנו הכרנו את חנן הצלם, המתעד באהבה אירועים בקבוצה, נופים משכרים, אנשים בסביבת עבודתם, בנינים פגי תוקף, ובעצם מה לא?

בשנים 1999-2007 ניהלתי מוזיאון מדע בשם SciTech Hands On Museum באורורה אילינויס, ארה"ב. הזמנתי את חנן להציג את עבודותיו במוזיאון ובמרכזים קהילתיים יהודים באזור, והוא תמיד שמח להזדמנות שעבודותיו יגיעו לקהל נרחב. בשנת 2003 הכנו תערוכה "טכנולוגיה בזמן התנ"ך" במוזיאון, שהראתה טכנולוגיות של ימי התנ"ך בהשוואה לטכנולוגיות למטרות דומות המשמשות אותנו כיום. התערוכה כללה כ 70 פריטים ארכיאולוגים מארץ ישראל מתקופות אלו. חנן הוזמן לצרף לתערוכה סדרה של תמונות נוף של ישראל, ואלה הוסיפו נדבך אומנותי לתערוכה מוצלחת זו. התערוכה מוצגת מאז במוזיאונים רבים ברחבי ארה"ב.

חנן היה מורה נאהב לצילום, ואני למדתי ממנו בצורה לא פורמלית, על שימוש מושכל באור בצילומים שאני עושה. מבחינתי חנן עדיין אתנו ואני מתכוון, בעזרת משפחתו ואוסף הנגטיבים הענק שלו, להמשיך להציג את עבודותיו בתערוכות מתחלפות במרכזי למידת המדע שאני מקים כעת ברחבי ישראל.

חנן,

הקיץ שוב עומד בפתח, הימים והלילות מתחממים לאיטם. החורף שחלף לו היה השנה קשה מתמיד. מעגל החיים ממשיך לו בדרכו, חגים ומועדים, שמחות משפחתיות לצד אובדן חברים בקבוצה, וברקע היעדרותך, הכל-כך נוכחת. מחשבותיי נודדות לשעות שחלפו מאז ידענו כולנו שאתה איננו ואני נזכרת במפגשים אקראיים בחברי הקבוצה וכולם, כולם בוכים על מותו של חבר.

הנכדים המשותפים שלנו מתגעגעים אליך, כל אחד בדרכו. לא תמיד יודעים לבטא במילים את מה שהם חשים ומרגישים. הייתה לך נוכחות משמעותית בכל מקום בו היית. תמיד נשאתי עיני אליך גם כילדה בקיבוץ וגם כשהפכנו להיות משפחה. היה בך משהו אחר ממני ומצאתי עצמי לא פעם חושבת עד כמה זה משמעותי בתוך הקשרים של שתי משפחות באותו קיבוץ. היית איש של פשרות ובעיקר ידעת להקשיב מבלי להוכיח או להעביר ביקורת, גם כשדרכו של אחד מילדיך בחר בדרך שנראתה לך פחות נכונה. תכונה זו הייתה משמעותית גם כשבקיבוץ התקבלו החלטות שהיו בניגוד לתפיסת עולמך.

גדלנו כאן בקבוצת שילר אתה שייך לכיתה הכי מדוברת, הכיתה הספורטיבית ואנחנו הצעירים (נולדנו כשהייתם בני 12) גדלנו בצלכם. הייתה אצל החברים ציפייה שכולם ילכו בדרככם אבל, הקבוץ כמו המדינה עבר תהליכים (כבר אז הרגשנו בשינויים בין הדורות). אנחנו היינו כבר קצת אחרים ועם זאת ידענו שערכי העבודה, לצד הנתינה לכלל הם חלק ממרקם החיים המחייב גם אותנו. משבגרנו, היטשטשו גבולות הגיל והיינו שווים בין שווים שותפים לפרויקטים של תרבות וחינוך, לצד עבודה משותפת בגיוסים במטעים.

בזכות קרני וענבל הפכנו להיות משפחה ואהבתי את הקשר בינינו. את השיחות על הילדים ובעיקר על הנכדים המשותפים לנו. פרויקט הפסנתר שיצאנו איתו לדרך יחד ביוזמתך ובהובלתך. הייתי רוצה שתציץ לרגע ותראה את עדי, הנכד שבהתפתחותו יש לך חלק כל כך משמעותי. את ההצלחה שלו בלימודים וגם בחברה. שתשמע את הנגינה ותראה את הניצוץ שלו כשהוא יושב ליד הפסנתר. את החלל שנתר אחרי שעזבת אותנו ממלאה סבתא צופייה והיא שותפה שלי ויחד אנחנו נושאות בעלויות שיעורי הפסנתר ונהנות מהקשבה לקטעי הנגינה, שכעת מורכבים וארוכים יותר. איש יקר ואהוב.

את מה שחשים אנחנו כולנו, אף אחד לא ייקח לנו. התובנות, העצות, חכמת החיים, הרגישות והאהבה יישארו חקוקים עמוק בלב אצל כל אחד בכל עת שנזדקק להם. תודה לך על האופן בו פתחתם את ביתכם לנכדים ועל שהייתם עוגן כל כך משמעותי עבורם. הדרך שלך לקבל כל אחד מהם כפי שהוא ולתת לו הרגשה שהוא הכי מיוחד בעולם, מעוררת כבוד והערכה.

רותי מיר אלימה

תגובות מהפייסבוק

חנן גטרידה

Ruthie Keren נמצאת עם חנן גטרידה

15 ביולי 2021

ייהחמנית של חנניי

החמניות של חנן הן חמניות אחרות.
חנן גטרידה האיש הכל כך מיוחד, צלם בחסד, ידיד נדיב, איש משפחה אהוב, חבר קרוב מאוד שהולך במפתיע מאיתנו לפני ימים אחדים.
אני שבורת לב, ואין לי מילים לתאר את העוב, הכל עדיין בלתי נתפס, ועוד אכתוב על חנן בהמשך, וגם אעלה כאן את תכנית הרדיו שעשיית איתו לפני שנתיים.
אבל בינתיים אני מבקשת מכם, אלו שהכירו את האיש הנפלא הזה, ואלו שלא, הביטו בחמניות הבוקרות בשמי הלילה. אחד הצילומים האהובים עלי משפע צילומים עשירי נגימה שצילם במשך השנים.
החמניות דולקות לזכרך חנן גטרידה היקר וזהירות גם בחשיכה.
מתגעגעת כל כך

חנן גטרידה

Dikla Krispin

11 ביולי 2021

היום השני

הזמנתי על ידי **Dorin Affalo Gaber** להציג איור אחד ביום, במשך 10 ימים רצופים ללא הסבר ולהזמין את.ית אחרת. המטרה היא לקדם חיוביות, תשוקה ותשומת לב לאמנות.
אני מזמנה את **Roy Margalit**

שוברת את הכללים. הפעם לא איור שלי.

מקדישה את היום הזה לצלם יקר, שעזב אותנו חנן גטרידה

תודה על שיעור הצילום במרפסת והטיפים (שנה ראשונה בבצלאל)

תודה על אינספור רגעים מהילדות שלנו, שתפסת במצלמה שלך.
על הפוסטים של השנה האחרונה, שהזכרת לנו כמה שילר היתה מקום טוב לגדול בו.

על הצילומים מרחבי הלב.

למבין עשרות שיחות השביל הנעימות בהם שאחחנו על ציור, צילום, בצלאל וסתם...
תמיד בעניין רב ורבה תמיכה ופרגון.

חנן, איש של נופים ואנשים, הצילומים שלך בהחלט קדמו חיוביות, תשוקה ותשומת לב לאמנות ולכן היום הזה מוקדש לך ובארהב.

The collage features three distinct images. At the top right is a sunset over a field of vibrant orange flowers. Below it is a screenshot of a Facebook post from Ruthie Keren, dated July 15, 2021, which is a continuation of the text seen in the main post above. At the bottom of the collage is a photograph of two individuals, a man and a woman, seated at a radio broadcast desk with microphones and equipment.

חן גטריידה

Yarden Vagman Enbon
וואו התרגשתי, מדהים.
לייק - השב - 29 סבוקות

כתיבת תגובה...

חן גטריידה

Tali Stein חן גטריידה
13 ביוני 2021

לזכרך, חן
איש עדין נפשו, מלא טוב לב אמיתי, מלח הארץ.. כמוכן צלם מחונן ונפלא.
אהבתך מאד..

תגובה

8 🙄🤔👍

שתף

תגובה

לייק

הרלוונטיות

Uri Baruch
יהי זכרו ברוך
לייק - השב - 29 סבוקות

כתיבת תגובה...

Eden Hazan נמצאת עם חן גטריידה
11 ביוני 2021

נדע לי ממש לפני כמה רגעים כי המורה שלי לצילום, חן גטריידה, נפטרה. חן.
מעבר למורה היית עבורי מודל לחיקוי וגם דמות סבא נוספת. כל פעם מחדש
הרשמת אותי בידע ובכישרון המולד הנדיר שלך ולמרות כל זה נשארת צנוע ונשוא
מפרגן ותומך. אני חייבת לך את אהבתי לצילום! פתחת אותי לעולם הזה וגרמת לי
לראות את היצירה שבכל דבר. אתגעגע במיוחד לטיולי הצילום שלנו, בין אם לצלם
מקומות נטושים ובין אם לצלם שדות מוריקים...אני כל כך אסירת תודה על
ההזדמנות שהייתה לי להיפגש איתך. מותיר אחרך מורשת מדהימה והמון אנשים
שסקחת להם את העיניים, אצלי גם הרחבת קצת את הלב להנה תמונה שצילמת
אותי בשיעור הראשון שלנו, אי שם לפני כמה שנים, כשהראית לי כמה שהקוצים
יכולים להיות יפים... יהי זכרך ברוך

6 תגובות

Galit Getraide Maayan, Noga Jonny 1081 סבוקות

שתף

תגובה

לייק

Upon documenting our find in photos and grabbing lunch at the only open store in town - an old ramshackle gas station quickmart - we headed back west towards the coast. We arrived at the convention center just in time for sundown and the reopening of the exhibit hall (just like every year).

Chanan, who lived on a rural communal kibbutz, was a larger-than-life figure, both literally and figuratively. His talent as a photographer perhaps could be attributed in some way to his enormous height. His vantage was never obscured by the less vertically-gifted masses. It is as if he always had a nearly bird's eye view of the subject before him.

When we spoke, there was consistently joy in his voice as he inquired about my parents and brothers and my wife Tanya and the kids. There was an ever-present enthusiasm about him. He exhibited a clear passion not only for the extraordinary, but also for that which most might consider mundane. Chanan had a gift for finding beauty in everything around him: be it a field of flowing flowers, or the edifice of a crude factory. The glory of each he captured so elegantly in his photos, a reflection of his soul. A grateful soul.

I want to believe that wherever Chanan is now, he dons a baggy short sleeved button down shirt, with a camera strapped around his neck. With a wondrous expression, he is taking glorious photos in the heavens; photos which he will one day compile in a beautiful book.

We love you Chanan. We miss you Chanan.

Eric, Ronit and David Ascalon

I am a distant relative of Chanan (not by blood; Inge - his cousin Ronit's mother - married Henry Musat, who is the cousin of my late father) and a photographer in the Washington, DC area.

I connected with Chanan in 2011 when he came to the DC area for a show of his work at the Rockville, MD Jewish Community Center. I met him for the first time at the show. Also during that trip I took him on a photo shoot to various places in the DC area. Photos from his show and our shoot are attached.

I also saw Chanan and met Sofia and his son Karni and his family in 2016 when Karni and family lived in Rockville. They were kind enough to invite me for a meal. Also during that trip I took Chanan and Sofia on a nighttime tour of DC. I remember during that tour how much Chanan and Sofia acted like young people in love, holding hands, kissing for the camera and putting their arms around each other whenever possible. I have also attached photos from the meal and the tour.

I hope some of these photos bring smiles to the faces of Chanan's family.

Rena Schild

I met Hanan one fortunate morning in Denver, Colorado. I was working as the Exec. Director in a large beit kneset, in an old building with tall empty walls. Hanan walks in and asks if I would like to cover the empty walls with beautiful pictures of Eretz Yisrael - at no charge. My first thought was that it was a joke, as I had been trying to find a solution to this problem. The rest is a long wonderful story, which had Hanan and later Hagar visiting with us for several weeks. Hanan taught and shared much with us; about himself, Israeli history, beliefs, etc. Though we were dati and he said he wasn't, he was one of the most "religious" people I have ever met. Always there to share, respect, and teach. Over the years, on my trips to Israel, he drove me all over, sharing his photography sites, history, and personal beliefs. I came to understand Israel on a different level and the dati/hiloni communities vs the U.S. religious/secular communities. (These are very different and is a significant problem in the dialog between our countries.)

We remember visiting your home and families one Hanukkah and the wonderful warmth of the night. Hanan taught me that although we may have different views, we are one family of Jews. My major sorrow is that after we made aliyah, we rarely visited. The experiences we did share with Hanan and Sofia and family, allowed us to make our aliyah and klita better than most people's.

We will always remember this most special geveer.

Shlomo Fisherowitz

Words of Eric Ascalon

I am deeply saddened to learn of the passing of my cousin (my mother's first cousin), the Israeli photographer Chanan Getraide. While I have vague memories of Chanan dating to when I was a little boy on his rare visits to our home in New Jersey, it was not until many years later in my adulthood that our friendship began.

Beginning in the early 2000s he and I would together attend the Union for Reform Judaism's North American biennial convention, where he would exhibit his wonderful landscape photography of Israel, and I would exhibit the artwork of Ascalon Studios. The one thing I always looked forward to when I went to these conventions was Saturday. On Saturday, the exhibit hall would be closed for Shabbat. That's when Chanan and I would exploit the opportunity to go on our "biennial" road trips.

Wherever we journeyed, he possessed a child-like sense of wonder about him. Though he was a man that was so well-traveled, he still possessed an innocence and naïveté, and he exuded a refreshing and unselfconscious quirkiness.

I appreciated that he left the itinerary completely up to me. "Where are you taking me today Eric?" he would ask inquisitively in his Israeli accent, wearing his trademark baggy button-down short sleeved shirt, with Camera strapped around his neck.

On these Saturdays, we never stayed in the convention's host city. The host cities were all alike. Chanan wanted to see what was "out there". In this regard, we were a perfect traveling duo.

On those Saturday mornings we would emerge from this-or-that hotel parking garage, and off we would head for the proverbial hills.

When in Minneapolis, we skipped town for a tour of Minnesota's North Country. That time in Houston, we shipped out to NASA's Mission Control, Galveston, and the Gulf Coast.

My favorite road trip with Chanan, though, was December 2007. That year, the biennial was in San Diego. After a generic hotel breakfast, we boarded the rental car and headed east for the desert. I drove while he fulfilled his official duties as roadtrip photojournalist laureate.

On the coast, it was a perfect 80° and sunny, like it more-or-less always is in San Diego. Just an hour into our journey east, though, we were in the midst of a heavy snowfall as our vehicle struggled to ascend the steep switchbacks of south-central California's Sawtooth Mountain Wilderness. My cousin was blown away - as was I - by how rapidly things could change from idyllic paradise at sea level, to total inhospitableness at elevation. Once over the precipice of the mountain pass, it was all downhill: brakes fading as we crept our way into the valley. During the descent, snow-covered trees would give way to an entirely different landscape: an ethereal moonscape of the California desert.

Our destination, way beneath, was Salton City: a town about which we knew absolutely nothing, on the banks of the Salton Sea - the second largest lake in California. Our selection of this destination was made not through research of any sort, but rather by a quick glance at a AAA map and a spontaneous point of the index finger. Here on the map is a big lake. Must be nice. We had no idea what to expect, which was part of the thrill. I envisioned a Palm Spings vibe, with a pleasant sea breeze and stunning lake views. The reality could not be further from this.

When we arrived we found that the Salton Sea was a magnificent stagnant cesspool of heavily-salinated water that smelled like rotting fish. It's shores were, in fact, awash with tens-of-thousands of dead fish, scattered as far as one could see. As for Salton City, the vibe was not Palm Springs, but rather post-apocalyptic ghost town. In Salton City, there were streets, roads, utility lines, and subdivided lots; but with little exception, there were no actual homes, and there were virtually no people. The never-completed town was almost entirely abandoned. (We later learned that Salton City was a catastrophically-failed land development endeavor from the 1960s. An infrastructure to accommodate 40,000 people was constructed, but only a handful of homesites were sold, and even fewer homes were ever built. The Sea, it turns out, is now a toxic wasteland of arsenic and assorted heavy metals).

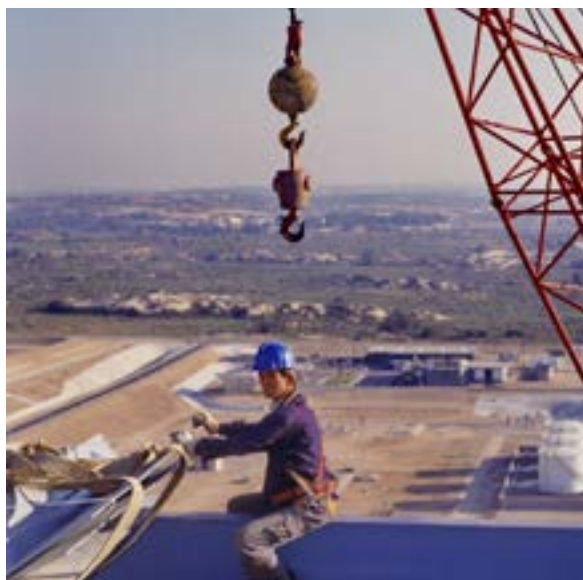
While most would perhaps be appalled that their California road trip led to such a dastardly discovery; for me and Chanan, it as though we struck gold. We two urban archeologists emerged from a beautiful warm coast, and braved over a treacherous snow-covered mountain pass, only to arrive at a hot, sticky, smelly vacant city on a toxic sea. Paradise.

החלפתי לפני כעשר שנים את רות קובץ כשפרשה לגימלאות בתפקידה כממונה על קשרי תרבות, אמנות ומורשת במחלקה לקשרי ציבור בחברת החשמל.

שתינו זכינו לעבוד עם חנן לאורך השנים במסגרת התפקיד, כל אחת בפרויקט אחר, אבל התחושה אצל שתינו זהה וטוטאלית – אנחנו אסירות תודה על ההכרות עם האיש המוכשר, המאיר והמואר שהיה. עובדת לכתו עדיין נותרה אצל כל אחת מאיתנו כמציאות בלתי נתפסת. כה הערכנו את יצירתו, אנושיותו, ליבו החם ועינו הרואה את הטוב בכל דבר שפגשה.

זכיתי ללוות את חנן בפרויקט המופלא שלו "פג תוקף" בתחנת הכוח רדינג, ובאירוע ההשקה גם רכשתי לי עותק מהספר למזכרת. וזה מה שכתבתי לו ביום המחרת: "חנן, היה פשוט נהדר! הכל היה בטוב טעם. המקום, המילים, השירים, התפאורה והאנשים - שהתרגשו ושמחו איתך מעומק הלב. והספר, וואו הספר, כמה עוצמה יש בו, כמה ארץ-ישראליות. ספר של מבנים ואבנים ולבנים, ובכל זאת, בזכות אמנותך המופלאה, כל כולו אומר אנשים ולב ורגש. כמה פעמים שאני פתחתי אותו מאז אתמול... אין ספור. מגלה בכל פעם מקום חדש, מסתכלת בפרטים, בצבעים, בזוויות. רואה את כל היופי שבחסר".

צילום של חנן - חברת חשמל, רידינג 14.9.98

וכך **כותבת רות** על שנות עבודתה עם חנן: את חנן הכרתי לפני שנים רבות בתפקידי כאוצרת בחברת החשמל. חנן צילם במשך כשנה את בנייתה של תחנת הכוח החדשה "רוטנברג" באשקלון, אשר הוקמה בראשית המאה הנוכחית. צילומיו של חנן תיעדו למעשה את פסיעתה הראשונה של חברת החשמל למאה העשרים ואחת ומאפשרים הצצה למפעל אדיר שקם ועלה בחולות אשקלון.

רצף התמונות חשף בפנינו פנים רבות של תהליך דמיוני כמעט, שבו קורות פלדה, יציקות בטון, צינורות, וכבלים הופכים כולם לגוף חי ונושם. חנן, אוהב האדם, תעד גם את הפן האנושי בפרויקט והנציח את העובדים שעמלו על בניית התחנה. את קסם ההתהוות הזה, כפי שהוא ניבט בעדשתו של חנן, הפכה חברת החשמל לאלבום צילומים בשם "נושקת לחול. נוגעת בשמיים". כעורכת משנה של האלבום לצידו של אלי אלעד שהיה אז מנהל היחידה לקשרי הציבור של חברת החשמל, למדתי להכיר את חנן באופן אישי. אדם מאיר פנים, נדיב, חם, ומקצוען אמיתי. תענוג היה להכיר את האיש ולערוך את האלבום המנציח את כוחו ואמנותו כצלם.

לנצח ננצור בליבנו. לנצח נתגעגע.
מיכל גיל, חברת חשמל

לזכרו של חנן

בשנות ה-70 היה חנן הקולנוען של הקיבוץ. באמצעות מצלמת הסופר 8 שהקיבוץ רכש עבורו, היה חנן מצלם ומתעד את כל האירועים החשובים שקרו בקיבוץ, ולפעמים גם היה "מפיק" אירועי צילום בשביל שיהיה "מעניין", כמו למשל צילומי מצלמה נסתרת ומתיחות.

שותפו של חנן ליצירה היה עובד שי, שסייע בהקלטת הקול ובנושאים הטכניים.

השניים התמקמו להם ב"סטודיו", בנין המדגרה, שבהמשך הפך להיות "הסטודיו" של מירטה, ושם עיבדו וערכו את הצילומים שצילמו לכדי סרט מסכם בכל שנה.

כותרת הסרטים הייתה "מסוכות עד סוכות", כי כידוע הספירה השנתית בקבוצת שילר החלה לא בראש השנה אלא במוצאי חג שמחת תורה, מועד העלייה לקרקע.

בכל שנה סביב חג המשק תפס את מקומו האירוע השנתי המרכזי, עת כל בית הקבוצה נהרו לחדר האוכל, או לאולם הישן, לצפות ביצירה השנתית של חנן ועובד, סיכום אירועי השנה החולפת בתמונה וצליל.

באמצע שנות ה-80 תחום הווידאו הביתי החל להתפתח והחליף בהדרגה את מצלמות הסופר 8 הישנות.

חנן החליט מסיבותיו לא להתקדם לטכנולוגיה החדשה, וכנראה שהחלטה זו נבעה מרצונו למקד את כשרונו האמנותי בתחום צילום הסטילס ולהתפתח בו.

ב-1985 אני התחלתי אני את לימודי הקולנוע שלי באוניברסיטת תל-אביב, ומן הסתם חנן היה הכתובת שלי כאשר נדרשתי במסגרת לימודי שנה א' לעשות תרגילים דווקא במצלמת סופר 8.

חנן שמח מאוד לשמוע על החלטתי לפנות ללימודי קולנוע וראה בי את ממשיך דרכו, ואילו אני ראיתי אותו כמעין מנטור מקצועי בתחום.

באותה תקופה קיבל חנן מהקיבוץ "חדר עבודה" באחד מחדרי "הבית החדש", אותו בית ארוך שממוקם מול בית התינוקות והמקלט, ולשם הזמין אותי לצורך "העברת המקל".

בחרדת קודש הוא העביר לי את כל "הציוד המקצועי", שכלל מסרטה, ציוד לעריכה ועוד.

כל זה היה מלווה בהסברים מקצועיים והדרכה לגבי צורת השימוש, וכמובן התחייבות מצדי לשמור על הציוד כבבת עיני. בסיום לימודי השתלבותי בצוות הווידאו אותו הקימו דורית, עמיר גן ויובל שטוסר, ובהמשך הפכתי להיות המתעד הבלעדי בוידאו של הקיבוץ.

לאורך השנים עבדנו חנן ואני זה לצד זה, הוא בתחום הסטילס ואני בתחום הווידאו, תוך הערכה הדדית גדולה ופרגון הדדי. כן, חנן ידע לפרגן ולתת מילה טובה בכל הזדמנות!

תמיד שמחתי לפגוש אותו בשבילים, להחליף כמה מילים ולברך לשלום, ובחודשים האחרונים לחייו זה היה קורה בשבילי השטח, הוא בצעדת הבוקר הקבועה שלו ואני בטיול עם הכלבה.

תמיד אזכור לחנן את תמיכתו בי בתחילת הדרך, ואת השותפות המקצועית בהמשך.

יהי זכרו ברוך!

דויד לאור

לחנן היה כישרון כתיבה מיוחד ואופיינו לו.
בכל הזדמנות ובכל אירוע היה כותב ברכה
או שיר, תמיד עם הומור וחרוזים
גם בקיבוץ הוא כתב את הטקסטים להופעות
ועסק במשחק ובבימוי של רבים מאירועי הקיבוץ.
כתיבתו הייתה ייחודית בכך שהייתה ביקורתית,
מצחיקה ושנונה, אבל אך פעם לא פוגעת.
גם באירועים משפחתיים, הוא לא חסך במילים
חמות ותמיד היו מחכים לברכה של חנן,
תמיד הוא נתן לכל אחד להרגיש מיוחד
וחיבר את הברכה במיוחד בשבילו.
משתפים אתכם ב"טעימות" מכשרון הכתיבה,
את הטקסטים ילוו צילומים של חנן מנופי הארץ.

אשת חייל מי ימצא מוקדש לצופיה עם חנוכה הסטודיו החדש דצמבר 2019

לצופיה וחנן, לרגל השלושים אוגוסט 1973 – אוגוסט 2003

אהבתנו היקרה

לאהבתנו היקרה מלאו כבר שלושים אביבים,
עשרה ראשונים, ועוד עשר, ושוב עשר שנים.

פרחת ויפית אהבתנו בין השנים החולפות
והילכת בזקיפות, שם בגובה הצמרות.

היום, שוב לא צעירה את וקלת דילוגים,
אך מבוססת, בטוחה ובעלת ניסיון חיים.

כבר לא מעופפת לשמיים ביינות לעננים,
או מרחפת מעל קרקע בתולה ספוגת טללים.

עכשיו את כאן, על האדמה – יציבה ונוסכת בטחון,
זו האדמה עליה הבשילו פרותייך המתוקים לשיכרון.

כל אחד מהם מתמלא ומבשיל בצבע שונה,
כל אחד מהם בייחודו, ולשם אחר עונה.

הם יורדים מהעץ אחד אחד בתורו
ובחרים להם דרך – איש איש לדרכו.

עכשיו את כאן אהבתנו, מהלכת בצעד בטוח,
על רגבים אלה, שיכלו לכל גשם ולכל רוח.

את נשאת קרוב, ממש נצמדת אלינו,
ויודעת גם למה – כי אין לך קיום בלעדינו.

מלאו לך שלושים אביבים, כי באביב נפגשנו,
נמשיך להלך ביחד בין העונות והשנים, את ואנחנו.

חנן

אשת חייל עומדת לפניכם.

מי אנחנו ומה אנחנו מול כוחות איתנים החבויים בתוך האישה הזו,
כוחות הפורצים החוצה בזמן הנכון, לטובת הדבר הנכון.

כוחות נפש הפורצים החוצה גם בימים קשים של משבר בריאותי
וגם בשעות של קשיים אחרים לגמרי הקשורים במימוש עצמי.

השאלות של מי אני ומה אני ולאן אני הולך, מול השאלות של
מי אתם ומה אתם ומי שמכם לעמוד בדרכי, מי שמכם לעצור אותי
בעיסוקי.

אשת חייל עומדת לפניכם – בטוחה בצדקת דרכה, נלחמת על זכותה
לחופש העיסוק, שאינה מוותרת על זכותה למלא את זמנה בפעילות,
פעילות המנצחת שעמום, פעילות מבריאה ומשכיחה גיל.

צופיה קוראים לה – אישה, אמא, סבתא, וגם מטפלת בשיטת הקדרות.
אישה נחושה, ואין דבר שיעמוד בדרכה להשגת המטרה.

אם זה הקמת משפחה, חינוך הילדים, הקמת מפעל, כניסה לתחום
האומנויות, כל משימה שלוקחת על עצמה – ותמיד המשימות קשורות

באנשים – נעשית במקצועיות תוך חתירה לשלמות גם אם חורשי
רעות יעמדו מולה.

כל מקום בו עברה, כל מקום בו ריחפה רוחה, עבר שדרוג והפך לפנינה.
גם המקום הזה בו אנחנו נמצאים הפך מכלום להיכל של יופי ועשייה.

הכל ב 10 אצבעות של צופיה, אצבעות שעשו בכמה שבועות את הלא
יאמן, מה שנראה קודם כבלתי אפשרי, הושלם לאחר ימים ושבועות
של עבודה, בסבלנות ובדבקות במטרה הראויה לכל שבח. מסירים את
הכובע לפניך.

תהיני יקירה של כולנו ממעשה ידיך להתפאר, אנשים רבים וילדים
מחכים שתקראי להם לחזור ולהעסיק אותם, ובעיקר לרומם את נפשך
ורוחך.

צילום: אבנר עידן

80

גידי אחי היקר,

נכון שזה הזמן לברך, אבל זה גם הזמן להעלות זיכרונות. זה הזמן להתענג על הטובים שבזיכרונות – כמו למשל – מי הכניס אותי אל עולם הצילום? אתה הייתה הצלם הראשון במשפחה, לא אני. אתה רכשת את המצלמה הראשונה, הקייב, והכנסת אותי אל עולם הצילום.

אתה חזיה ליוויתם אותנו בכתה ז', כמדריכים, ביחד עם אמא שלנו, בטיול השנתי לגליל המערבי. זה היה ירח הדבש שלכם ומזל שאמא הייתה אתנו כי אתכם לא יצא לנו לראות הרבה... בכל אופן שם התחלתי לצלם במצלמה שלך.

אבל בטיול הזה, בנוסף לירח הדבש קרו עוד דברים; יתכן שאז, רק אולי, שבאותו טיול לגליל המערבי, כשירדנו ממבצר המונפורט בהליכה לכיוון בצת, סימנתם כבר את האזור כמתאים להתיישבות עתידית.

יתכן גם ששם, בהליכה מתחנת הקמח שלרגלי המבצר אל תוך נחל כזיב, נזרעו הזרעים הראשונים לקשר שלכם עם החברה להגנת הטבע, לשם הגעתם מאוחר יותר. לא הייתה אווירה מתאימה יותר להתחברות עם הטבע מאשר הליכה באפיק נחל כזיב, עם תרמיל מלא קופסאות שימורים על הגב, נושמים את ריח האלון המצוי, האלה הארץ ישראלית, הקטלב, אדר סורי, ער אציל ואשחר רחב העלים. ויותר קרוב לנחל בצת, כשחלפתם ליד העץ הייחודי – דולב מזרחי וליד הסירה הקוצנית והשושן הצחור נעלמו הספקות:

זה המקום, זה החור. ובעוד הזוג הצעיר מהלך במימי הנחל, מסתבך בקנה המצוי, נשרט מפטל קדוש, דופק את הראש בעץ תאנה, מתגרד מערברבה שעירה, ומשתכר מריחה של הנענע המשולבת, אנחנו הילדים, רק חושבים מתי מוציאים מהתרמילים את קופסאות השימורים המכבידות ואוכלים צהריים.

וכשהחושך יורד, ובווערים עצי המדורה, ולאחר השיר "וקטיושקה אז יצאה לשוח", זיזה מבטיחה לנו שאם נגיע לכאן שוב באביב, (מי יגיע) נמצא פה כלניות, נוריות ורקפות, חוטמית זיפנית, לוטם מרווני ולוטם שעיר, וכמובן סירה קוצנית, דם המכבים וגזר קיפח. אוי איזה ליל ירח... רגע, הזכרתי את גרגר הנחלים?

לא אלאה אתכם בזיכרונות רבים הצפים ועולים, אבל אי אפשר שלא להזכיר לך גידי את הלמברטה שלך – הראשונה בקיבוץ ואולי הראשונה בארץ בכלל, עליה הרכבת אותי מאחור. אותו קטנוע שגמע מרחקים וסימל את תרומתך בהדרכת גרעיני הנוער העובד שחינכת להגשמה בקיבוצים.

כן, וגם לא אסלח לך על כל עקיצות הדבורים שחטפתי כשעזרתי לך במכוורת, באותם ימים, כאשר היית כוורן אופטימי (היום קוראים לזה דבוראי) והחיים עוד היו דבש. ועכשיו אברך אותך אחי היקר, בשמי ובשם משפחתך, במזל טוב ובשנים טובות של סיפוק מכל מה שעשית והנאה ממשפחתך הנהדרת, מהילדים, מהנכדים, מהנין הראשון שהגיע, ומאלה שיגיעו אחריו.

שלך באהבה - חנן וצופיה, קרני וענבל, מעיין וערן, גלית וגיא והגר עם כל ילדיהם.

בן דוד יקיר לי יורם

ליורם ל-70 מחנן ומכל ממשיכי אישה ואדי

28 לאפריל 2010

כשחושבים על 70 שנה ליורם, זה נשמע הרבה שנים וזה באמת הרבה. אבל ליורם ממש לא מתאים להיות בן 70. כשאני לפחות חושב על יורם, אני רואה מול עיניי בחור צעיר שעושה דברים שצעירים עושים. ילד צעיר בקן הצופים בחיפה, מדלג על המדרגות מרחוב מסדה להילל 27, צעיר שלומד בטכניון הנדסת מים וחקלאות, מצטרף לקיבוץ צעיר בנגב – חצרים, נוסע לאפריקה כמו הצעירים, אבל על יד הטיולים שהוא עושה הוא גם מלמד את האפריקאים להשקות שדות. חוזר לקיבוץ ומקים מפעל צעיר לצינורות פלסטיק ועד היום הוא עובד כמו צעיר.

אני רואה את יורם בתוך משפחה הרבה יותר רחבה – אני רואה אותו בתוך המשפחה המורחבת שלנו. אני חושב שכדי להבין את מקומו של יורם כחלק מהמשפחה שלנו, נכון יהיה להתחיל את הסיפור בערך כ-10 שנים לפני הולדתו של יורם, ולחזור לאותו יום קיצי בברלין של שנת 29 או 30 כאשר גילדה – לימים אמא של יורם – לחשה באוזנו של אדי אחיה – אני רוצה להכיר לך בחורה נחמדה שפגשתי בחופשה, בול בשבילך – קוראים לה עלזה – לימים אישה.

היחסים המיוחדים שניבנו מאז בין אדי ואישה וגילדה, אותם יחסים וקשר מיוחד שהמשיכו גם בישראל, והתפתחו והתחזקו בתקופות מאוד לא קלות, הם למעשה הבסיס לכניסתו של יורם הולצינגר אל משפחת גטריידה וזה הרקע לקשר המיוחד שנוצר בינו לבין כל אחד מבני גטריידה. האהבה ההדדית בין המשפחה שלנו ליורם ומשפחתו, ואותו דבר בכון השני בין משפחתו של יורם למשפחה שלנו היא שם דבר ומן המפורסמות.

אבל יורם לא נעצר כאן, יורם בנה קשרים גם עם דור ההמשך. בזכות אופיו ונועם הליכותיו, ובעזרת אינטליגנציה ורגיז שות גבוהה ידע יורם ליצור את הקשר הנכון עם כל הילדים של בני דודיו מכל הצדדים, והעביר את חשיבות הקשרים גם לילדיו אלון וטלי. נושאי השיחות של יורם עם הילדים והתמצאותו בשאלות של טבע ומדע עולמי ריתקו את הצעירים.

והשנים חולפות ויורם שוב עושה דברים של צעירים – הוא עוזב את הקיבוץ, כמו הרבה צעירים, ומתיישב חזרה על ספסל אולם ההרצאות שבטכניון כמו צעיר, שם הוא מנסה לעבוד על המסטה אבל קרתה תקלה – מה לעשות – יצא לו דוקטורט... המרצים כנראה לא כל כך הבינו את הנושא החדש – "הנדסה ביו רפואית". אבל יורם הרגיע אותם – תראו חבר'ה, בנטפים הכנסנו את הטפטפת לתוך הצינור וזה טפטף! גם כאן אצלכם זה יטפטף.

יורם מתחתן כמו צעיר, נוסע לסן דיאגו כמו הרבה צעירים, להשתלם במקצוע שלמד, חוזר לארץ, צעיר ונמרץ ומר-כן לקחת על עצמו בבוא העת, את הפקולטה להנדסה ביו רפואית. בדרך אל הפרופסורה הוא עוד מספיק להגדיל את המשפחה ביחד עם סוזן רעייתו והופך לאבא צעיר ודואג לשני ילדים נהדרים – אלון וטלי – ושוב הוא עוסק בטפטוף....

הרצאות וכנסים בחו"ל, שבתון פה ושבתון שם, ימי עבודה ארוכים, שעורים בפסנתר, הילדים גדלים והקשר עם אישה ואדי ועם כולנו חזק ויציב וקרוב כתמיד.

לפני מספר שנים, למרות גילו המופלג, יורם נלחם להקמת מערך לימודים מלא לתואר ראשון להנדסה ביו רפואית בטכניון. ושוב, כמו בחור צעיר גבר על מתנגדים רבים וגם בעיות תקציב לא הצליחו לעמוד בדרכו, והמפעל, שיוזם השקיע בו את שעותיו ואת נשמתו קם והיה לעובדה.

יורם יקירנו, אנחנו רוצים לאחל לך עוד הרבה שנים של עשייה ועניין, אבל בחייך, תשאיר קצת עבודה לדורות שגידלת והכשרת. בשמי ובשם כל המשפחות הממשיכות את שושלת אדי ואישה שכל כך אהבת, נאחל לך מזל טוב, בריאות ארוכת שנים בחברת שר, בחברת ילדיך ובחברת כל הקרובים אליך שאוהבים אותך.

מילים לנורית ל-75

למי מאתנו יצא לעשות מסע שיט על אוניה – בגיל שנה. כמה מאתנו עלו על אוניה בגיל שנה למסע של שבוע על הים התיכון? מי עוד מאתנו עלה על אוניה בגיל שנה, לאחר נסיעה ברכבת מברלין, במתח אימים, מלווה בבדיקת מסמכים חוזרת ונשנית לאורך הנסיעה, כאשר בכל רגע, עם מצמוץ קל בעניים, יכולים קלגסי הגיסטאפו להוריד אותך מהרכבת ולהוביל אותך לרכבת אחרת שבה לא מגיעים לגיל 75, גם לא לגיל 5.

זו הייתה השנה הראשונה שלך נורית. השנה הראשונה הסתיימה בנסיעה גורלית, אבל מוצלחת, ברכבת מברלין לטריאסט, ביחד עם שני אחייך הגדולים יותר אמי וגידי, בהברקה מדהימה של הורכים אישה ואדי, שקראו נכון את ההיסטוריה עוד לפני שהתרחשה, הביאו אתכם לחוף מבטחים ואפשרו כך לשלושתכם להגיע לגיל 75, בתור התחלה, ומשם להמשיך הלאה.

אולי מתנת החיים הזאת, אחותי היקרה, שקבלת בגיל שנה, עיצבה במידה רבה את אופייך את רוחך ואת התנהלותך לאורך השנים. כאילו איזה קוד שהוטבע בך והוביל אותך אל מסלול של דאגה לכל הסובבים אותך ואל נתינה ללא חשבון למשפחתך הפרטית והמורחבת ולחברייך. ובמעגל הרחב יותר של עבודה עם הקהילה - שנים ארוכות של הגשת טיפול ומזור לכל כך הרבה אנשים שזכו למגע ידיך.

כולנו במשפחה – בכל גיל, נהנים מהתמיכה שלך ומהאופטימיות שאת משדרת בכל מצב. החברות והקרבה שאת יוצרת בצורה הטבעית ביותר, איננה משאירה מקום לספק ואיננה מאפשרת לנו שום נסיגה, אלא שיתוף פעולה מלא.

ובעניין איחולים... מי יאחל ומה נאחל... הרי אין אחד מכל היושבים כאן שאין לך אתו קשר ישיר והדדי – קשר רגשי ומיוחד עם כל אחד יהיה גילו אשר יהיה. ולכן, ביחד עם צופיה וכל המשפחה שלנו אני מוכן בכיף לצרף אלינו את כל האחרים ולאחל לך בשם המשפחה המורחבת הרבה בריאות לאורך שנים בהם תוכלי ליהנות ממשפחתך הנהדרת, שנמצאת בארץ וגם בחו"ל, מאותם ילדים ונכדים שטיפחת כל השנים, ושנחנו - כמעט להגיד 'כולנו היינו בנייך' – נמשיך לחוש בקרבתך, בחברתך ובתמיכתך. וזה מה שהיית רוצה, נכון?

מאחלים באהבה – חנן וצופיה עם כל הילדים ועם כל המשפחה המורחבת שאת אוהבת
ספטמבר 2011

ברכות המשפחה למעין וערן ולמיקה ונועה במסיבה להולדת הבנות, אוגוסט 2004

אמא ואבא של מיקה ונועה קיבלו מתנת קיץ נהדרת,
שתי נשמות טהורות, חיים חדשים.

נועה ומיקה נולדו בחודש תמוז שביוני.
אמנם בלוח הזמנים כתוב היה להן אוגוסט,
אך בתאום ביניהן החליטו להקדים – מה רע ביוני?

יוני, החודש היפה שלפני חום יולי אוגוסט.
בשדות הקיבוץ הבשילה החיטה, מלאו גרעיניה והזהיבו.
פרחי החמניות היו בשיא תפארתן וצבען כשמש ערב.
נועה הופיעה כשמש – זורחת, עגולה ואדמדמה.
מיקה כגבעול החיטה – זקופה, דקה וזהובה.

אבא ואמא של נועה ומיקה קבלו מתנת קיץ נהדרת,
שתי בנות יפות ומוכנות לעבודה - לאכול ולגדול, לאכול ולגדול.
אמא מעין דאגה לכל הסידורים לאספקה סדירה של חלב
ואבא ערן הטעין למחשב את כל המוסיקה הקלסית שהכיר –
כמו אצל החברים בעיר.

בימים הראשונים, בכיין של הבנות נשמע להם כמו מוצרט, שופן ובאך,
אך ככל שחלפו הלילות והבנות תפסו ביטחון,
זעקתן לאוכל כבר יותר הזכירה את שוסטקוביץ ואפילו את ברטוק.
אך ההורים הצעירים וחדורי המוטיבציה אינם נשברים,
משאבות החלב עובדות סביב השעון
והבנות אוכלות וגדלות, אוכלות וגדלות.

נועה ומיקה כבר הבינו שאבא ואמא אינם לבד במערכה,
ולמדו לתמרן בתוך המערכת הרחבה והתומכת,
הכוללת ארבע סבתות וסבים קטנים, שלוש סבתות גדולות,
חמש דודות ודודים ישירים וכל כך הרבה חברים וכל כך הרבה עוזרים.

וכולם רוצים לאחל לכם היום מיקה ונועה, ערן ומעין, מזל טוב מעומק הלב.
אנו יודעים שתעמדו במשימה ותצליחו בגדול,
כי לבנות משפחה ולגדל ילדים, זה בעצם הכל.

מאיתנו הדודים המשוגעים עליכם – הגר, גלית, קרני וענבל,
מסבא וסבתא החדשים שאוהבים אותכם – צופיה וחנן,
ומהסבתא הגדולה - אשה.

ברכה לגלית וגיא
ליום הנישואין
קבוצת שילר
28/11/2011

מאז שאנחנו זוכרים את גלית היא עשתה הכל בדייקנות וברצינות תוך איסוף נתונים וחקירת הנושא, הסקת המסקנות ואחר כך מעבר לביצוע ביסודיות ובשקט המופלא שלה.

רכיבה על סוסים, מדריכת ספורט בצבא, הנסיעות לטיולים בעולם, הלימודים הממושכים באוניברסיטה. ואחר כך העבודה במקצוע והטיפול באנשים. כל דבר בזמן שלו, אין מה למהר, צריך לברר, וצריך להשוות ולבדוק כדאיות.

גם פרויקט חיפוש החבר הנכון לחיים היה יסודי ומעמיק ולכן ערך קצת זמן, אבל טוב, על פי התוצאה מסתבר שמתכון החיפוש של גלית הוא מתכון מנצח. הסבלנות והעבודה היסודית הוכיחו את עצמם גם הפעם.

לגבי גיא – אנחנו לא יודעים, אבל כנראה שגם הוא לא מיהר לשום מקום. וכאשר שני אנשים לא ממהרים לשום מקום אז הם נפגשים מסתבר, בזמן הנכון ובמקום הנכון.

גיא וגלית – על פי חוקי התוכנית, שניים מכם צריכים ללכת היום הביתה. גיא, גלית, אנו שמחים לבשר לכם ששניכם הולכים היום הביתה ביחד!

אנחנו רוצים לאחל לכם, זוג יקר שלנו, בשם כל המשפחה - חיים ארוכים ומאושרים ויפים של ביחד, מלאים עניין ומימוש עצמי. תבנו לכם משפחה חמה ואוהבת, ככה לאט לאט - קחו את הזמן, בעבודה יסודית, לאחר בדיקת כל הנתונים. אבל תעשו את זה מהר.

להורים של גיא – אסתר ודוד אנחנו רוצים להגיד – תודה על המתנה הנפלאה שקבלנו מכם היום ותבורכו אתם במתנה שקבלתם היום מאתנו והרבה מזל טוב לכולם.

שלכם צופיה וחנן וכל המשפחה המורחבת

היום הבת מצווה מאל טוב למיקה ולנועה

ומה עושות התאומות אחרי הלימודים?
במקום ראשון חוג השתוללות עם עומר ומאיה,
קורעות להם את הצורה מאהבה.
ויש חוג ריצה ארוכה בשביל הכושר
חוג התעמלות אמנותית – איזה אושר.
אחר הצהריים גליס – כבר נמאס!
בשישי בערב ארץ נהדרת,
בראשון המרוץ למיליון,
בשלישי האח הגדול עם כולם,
ובחמישי הישרדות בקצה העולם.

שתים עשרה שנים מתכוננות לאירוע המכונן,
כמו שיצאו מבטן אימון, החלו לתכנן.
שמלה לבנה או שחורה או אדום עגבנייה,
נעליים כסף או זהב או צהוב לחמנייה.
סרט וורוד אפרסק לאיסוף השיער,
או סתם פזור, נראה כבר מחה.

בסוף יצא יפה, ואתן נראות עשר!
זה הזמן לברך ולהעביר את המסר,
מיקה ונועה – אתן הדבר הנכון בזמן הנכון,
חיות את החיים הנכונים, ועושות את הדברים הנכונים.
תמשיכו בדרך שבה הלכתן, עם יותר משימות
ויותר מצוות. עם יותר אחריות משנה לשנה,
עם יותר עזרה לסביבה הקרובה לכן
ויותר התנדבות ותמיכה לאלה הזקוקים לה.

מזל טוב, חיבוק ואהבה מאתנו סבתא וסבא צופיה וחנן
26/06/2016

מזל טוב לנועה, מזל טוב למיקה
שתי הבנות האלה היום בנות מיצוה.
באולם הזה בדיוק חגגנו את לידתן,
שתים עשרה שנים חלפו ושוב אנחנו כאן.
שתי הנכדות הראשונות שלנו בעולם.
שתי בנות תמירות יפות וחכמות,
תאומות זהות, צמודות ומתואמות.
מעצבנות בלי הפסקה אחת את השנייה,
אבל לא יכולות להיות לרגע האחת בלי אחותה.

אם בשמן לקרוא רצית,
ותשאל מי היא נועה, מי היא מיקה?
ואפילו נתקלת סתם בדרך בשתיהן
ותרצה לדעת מי היא מי מהן,
תצעק רק שם אחד - ושתיהן תיסובנה,
ולא יגלו את סודן, מי היא מיקה ומי זו נועה.
עכשיו עמוד וחפש את ההבדלים,
אולי תגלה את השמות הנסתרים.
העיניים - כתכול השמים
אותו הדבר אצל השתיים.
על תנוך האוזן אותו עגיל,
גם זה הוא חלק מהתרגיל.
בעניין האף עוד יש וויכוח,
אבל החיוך שווה, זה בטוח.
מזל שהגובה אותו דבר,
והרגליים באותו האורך.
השיער, נכון, ממש דומה
וכל השאר לא משנה.

בבית הספר עושות מה שאומרים,
עם חני, איווה רעות ושאר המורים.
שפה, חשבון וספורט עם מורן,
ואחר כך בתל"ן ישנו גם ז'אן.
נורית, אילנה, הגר ולילי,
ובאנגלית ישנה מיס הילרי.
היסטוריה ומורשת, תנך וגיאוגרפיה,
הצילו! תנו לי רק את יסכה פינגסיקה.
במבחנים מקבלות אותו ציון,
מי יותר טובה זה כבר לא נושא לדיון.

לגיל ליום הולדת

גיל והתרגיל

גברה הסקרנות בלב ניצן ונגה,
מה קורה שם עם גיל בגובה?
נגה לחשה לניצן בשקט:
לך תביא את לוחמי האש
עם הסולם המקופל,
נעלה ונראה מה קרה לגיל המבולבל.
תביא גם את השופל עם הכף,
לתפוס כל אחד שיפול מהענף.
אמא לחשה לנגה באוזניים:
אולי גיל פשוט רוצה לחגוג קרוב לשמיים...
קחו ממתקים למעלה, שתיה ועוגה
ותעשו מסיבה בקן של ה"כבשה"
תזמינו את הציפורים שבצמרת,
את הקנגרו ואת לפיל
וגיל יספר איך הוא עשה לכם תרגיל.

ולאחר שירדו כולם וחזרו לאדמה,
וחשבו על כל מה שקרה,
הם הבינו שלכל בעיה או משאלה
יש פתרון ודרך להשיגה.
צריך לחשוב בשקט מה כדאי לעשות,
כאשר ממש רוצים משהו מאוד מאוד.

ועכשיו סבתא וסבא צופיה וחנן רוצים מאוד לאחל לך
יום הולדת שמח, מלא חברים ומשפחה ומתנות יפות.
תמשיך ליהנות בגן ולהיות מוכן לבית הספר בשנה
הבאה.

על ראש העץ ישב לו גיל
שהחליט לעשות תרגיל.
הוא רצה לחגוג יום הולדת חמש יחדיו
וחשב – איך להעלות את נגה וניצן אליו.
על העץ, חשב גיל בחכמה,
אין טרקטורים ואין עגלות
שימשכו את ניצן לעלות,
אין שמלות זהב ולא סמי הכבאי
שימשכו את נגה לטפס אלי.
גיל פשוט קפץ מענף לענף
כמו ציפור בעלת כנף,
חשב וחשב...
פתאום צהל גיל בשמחה:
אמא, אבא, מצאתי קן של כבשה,
נגה צחקה – כבשה לא חיה על עץ,
ניצן ציחקק – מה גיל מקשקש,
וגיל קרא – בואו תראו
אולי זה קן של קנגרו?
קנגרו מקפץ, צוחקים נגה וניצן
איך יעלה על עץ – מה, הוא ליצן?
אז אולי, חשב גיל – זה קן של פיל:
הוא מחבק את הגוזע בשתי רגליו,
מסובב את החדק על ענף שמעליו,
מנפנף באוזניו כמו בכנפיים,
סס לצמרת ועף לשמיים.
צחקו נגה וניצן צחוק גדול
ואמא ואבא עמדו בצד וראו הכל.

מיקה ונועה - נועה ומיקה

מזל טוב בנות 10 - אירוע גדול מלהיב ומרגש
מי היה מאמין, נכדות ראשונות שלנו – אתן לימדתם אותנו
להיות סבתא וסבא,
עליכן התאמנו עד שהופיעו הנכדים האחרים.
הייתן מורות טובות ולא ניתן היה לעבוד עליכן.
תוך כדי, גם קבלתן את הנכדים הנוספים שהצטרפו,
הדרכתן ולימדתן אותם על החיים במשפחה הגדולה שלנו.

רק יצאתן מבטן אמכן אל העולם הנהדר, אל משפחה גדולה ואוהבת,
אל חיים מרתקים מלאי הפתעות, והנה חלפו ביעף 10 שנים ראשונות.
גדלתן, צמחתן לגובה, יפיתן, ואנחנו, שלא יכולנו לעזוב אתכן לרגע,
רק אהבנו, חיבקנו, נישקנו ונהנינו להסתכל עליכן.
למדתן המון על החיים ואיך ליהנות מהם.

אפשר לקרוא לזה התחלה, שנים ראשונות
וחשובות כל כך של עיצוב האישיות של כל אחת מכן.
אפשר לומר שעשיתן את זה יפה, עם הורים נהדרים
שתרמו המון לאופי היפה שלכן וליופי הפנימי שאתן מקרינות לכל עבר ולכל אחד.

לאחר ההתחלה המוצלחת הזו ולהמשך הדרך, אנחנו מאחלים לשתיכן,
נועה ומיקה, שתמשיכו ללמוד את החיים
ולקחת מהם את כל היופי והטוב, ובאותה מידה לתת מעצמכן
ומטוב ליבכן לכל מי שרק מוכן לקבל ולהיעזר בכן ובחוכמתכן.

אנחנו לרשותכן בכל עת שתבחרו לבוא, לדבר, לשיר, לרקוד,
לסרוג עם סבתא צופיה ולהתעמל על סבא חנן. נמשיך ללוות אתכן וליהנות מכן.
שלכן באהבה גדולה ובשמחה – סבתא וסבא צופיה וחנן.

יום הולדת 10 – 26/06/2014

סוף שנת הלימודים, סיום כיתה ג' של עדי וכניסה לחופש הגדול – 30/06/2014

עדי היקר שלום לך,

סבתא צופיה ואני מאוד התרגשנו לקבל את מכתב התודה שלך. אנחנו מאוד גאים ביכולת שלך להתבטא כל כך יפה ולהביע בכתב את מה שאתה מרגיש. תענוג לקרוא את המילים היפות שלך.

כמו שאתה שמח לבוא אלינו כל בוקר, כך אנחנו שמחים לארח אותך, לדבר אתך ולשמוע את כל מה שקורה לך במשך היום בבית הספר ובבית. אנחנו מקווים שהתחלת היום כל בוקר אצלנו בשלוש שנים האחרונות, נתנה לך פתיחה טובה ליום חדש ועזרה לך לעבור את היום בצורה טובה ובמצב רוח טוב. סבתא אומרת שאפילו שהפרעת לה קצת לישון בבוקר, היא שמחה להאזין מרחוק לכל הנושאים שדברנו עליהם ביחד.

אתה מתעניין בהרבה נושאים, ומתמצא בהרבה דברים שקורים בארץ, ולכן מאוד מעניין לדבר אתך ולענות לכל השאלות שלך. ההתעניינות שלך והידע שצברת בשנים האלה הוסיפו לך הרבה בטחון. ידע זה כוח! ולכן אתה יכול לעמוד היום מול כל אחד ומול כל אתגר ללא חשש, ולהשתמש בידע ובדיבור כדי להשיג כל דבר.

אתה אדם מאוד אחראי ותמיד דואג שבכל מקום יהיה בסדר – גם בבית הספר וגם בבית שלך. אתה דואג כל הזמן לאמא ולאבא, חושב כל הזמן על נעמי ועילי ועכשיו גם על עידו, אחיך הצעיר. אפילו כשאתה מדבר לפעמים על לברוח מהבית, אתה אומר את זה כי אתה קצת כועס, אבל אינך מתכוון לזה באמת כי אין בית אחר כמו שאין אמא אחרת ואין אבא אחר ואין עילי ונעמי ועידו אחרים. לא מחליפים משפחה. משפחה יש רק אחת ושומרים עליה טוב טוב.

בשנה הבאה אתה כבר ממש גדול והולך לקראת גיל 10. במקום ארוחות הבוקר שלא יהיו לנו, אתה תמשיך לבוא אלינו בכל פעם שתרצה קצת לדבר, לשאול, לספר איך היה, להראות לנו את המבחנים שבכולם יהיה כתוב "טוב מאוד" ו"כל הכבוד עדי". תמיד נרצה לראות אותך ולדבר אתך. אנחנו נחכה לראות את העיניים הגדולות והסקרניות שלך, את קריאות ההתפעלות שלך: "אתם לא מאמינים!" ולשמוע על האימוני כדור-סל והמשחקים.

אנחנו שמחים לקבל את ההזמנה שלך לארוחת הבוקר בחצר של שוקה. בחרת מקום נהדר ונשמח מאוד לאכול אתך שם קרוב לשעת הצהריים. סבתא ואני מאחלים לך חופשה נעימה מלאה בפעילות ובאימוני כדור-סל, והשחיה בבריכה ומקווים לעשות אתך פעם משהו בחופש. נשיקות מסבא וסבתא צופיה וחנן.

לאבגר מזל טוב וברכות ליובל החמישים

50

גם תרומתך לאנושות העולם איננה נסתרת, בנקאות מקצועית לצד פוטוגרפיה קצת אחרת. את חותמתך השארת לאורך שנים של פעילות; ניהול נכון ויחס אנושי, חתירה להישגים ויעילות. חברים של אמת משכת מעלה, אתך לפסגה, כי אצלך יושר, נאמנות וחריצות הן מילות מפתח להצלחה.

יומך עוד צעיר אבגר יקירנו, החיים עוד לפניך. ניקון דיגיטלי עם כרטיס אינטגרלי, עדשה רחבה עם זום מקסימאלי, נשמה של אמן אוהב חיים וטבע, עם הרבה פיקסלים והרבה צבע. שתהיה לנו בריא ושמח איש יקר,

אתה כבר לא תלמד את המלים בעברית שאינך מכיר: לא, אין לי זמן, אינני יכול, לא היום, עד לשם לנסוע? תמשיך להיות מרכז תמיכה למשפחתך הנהדרת וחבר בלתי רגיל לחבריך האוהבים.

מאחלים לך מכל הלב
צופיה וחנן, קרני ענבל ועדי, מעין ערן מיקה ונועה, גלית והגר.

משחצית את קו חמישים שנות חיים, כמה מילות הרגעה ועידוד מחברים. 50 זה לא סוף הדרך - בל יפלו פניך, זו רק התחלה חדשה - הטוב עוד לפניך. יש עוד משהו טוב בחמישים, תראה כמה רחוק הוא משישים... כשאתה חמישים - נותנים לך כבוד והרבה הערכה. שובל של עשייה משתרך מאחוריך - וכולו שלך.

כן, אנחנו יודעים שלא פשוט לחיות לצד אישה שקוראת בקלפים ועם ילד שקורא בכוכבים, עם ילדה שמנהלת עסקים ועם כלבה שקורעת רהיטים. אבל בינינו, כולם כאלה חמודים. ראה אדם, מה היו חיך ללא חוה עם שני ילדיכם המוצלחים התומכים לידה, ואפילו פינצ'י הצווחנית עוד מחכה לשובך.

מאז שהלבישו עליך במשפחה את תפקיד הנהג והמוביל, בבנק לאומי חושבים שאתה מנהל עסקאות בלתי רגיל; רז סוחב אותך למכתש לצפות בכוכבים, את לירון אתה מסיע לצפון להבריא את החיזבלים, עם חוה'לה אתה עולה להרי מונטנגרו בטיול ג'יפים ועם פינצ'י אתה יורד לרחוב לעשות את הפיפים. ותמיד עוד נשאר לך זמן גם לאבא ולישראלה.

לאילן טננבאום - שיר פשוט ונכון

פתחנו את החלון אל בוקר חדש,
ראינו נמלה חרוצה מוכנה ליום עבודה,
ראינו אותך.

השמש כבר זרחה במלואה,
חשבנו על הנחליאלי שעמד חופשי על ענף,
חשבנו עלייך.

פתחנו את הדלת אל החוץ,
בגינה ראינו ורד אדום מלא גאווה,
ראינו אותך מול עינינו.

ליד האסס ישנו דקל גבוה,
עומד זקוף, שום רוח לא יכלה לו,
זה אתה שעמדת מולנו.

אהבנו את הנמלה ואת הנחליאלי,
את הורד האדום ואת הדקל הגבוה,
הם תמיד שם בשבילינו.
אהבנו אותך.

חנן ג. מאי 2016

ברכה לעדי לבר מצווה

הילד מגיע לאמריקה ובטלפון הראשון משם כבר מדבר אנג'לית, לא סתם, עם מבטא שהאמריקאים עוד לא למדו. מתחיל ללמוד פסנתר והמורה אומרת: אן, הישראלים מוכשרים... והבית מתמלא במוזיקה. ובשבילי עדי, ובשביל סבתא צופיה, זו חגיגה לראות אותך מנגן ולשמוע את הקטעים היפים. וכשחושבים על זה, אותן האצבעות בעצם שמנגנות על הקלידים, הן גם קולעות את הכדור לסל – הכל מתחבר.

הטאבלט הופך לחבר הטוב ולמקור האינפורמציה ממנו עדי שואב את כל הידע, מכניס אותו לראש וזוכר הכל. הרגת אותי עם הטאבלט הזה – הכל הייתי צריך לראות. עדי, יש לי עוד כמה דברים לעשות...

אז במה עוד לא בורכת עדי – אתה ילד משפחה מדהים, אוהב את כל בני הדודים שלך מכל המשפחה המורחבת, משגע אותם והם אותך, אתה אחראי בביצוע משימות, מוכן לעזור לכל מי שמבקש עזרה, לקטנים ולגדולים. שומר על קשר עם סבתא וסבא בשילר מערב ועם סבתא וסבא בשילר מזרח. גם כן המצאה מוזרה, קצת סדרו אותך עם זה –

שני סבא סבתא באותו מקום, אין לך לאן לנסוע. טוב שיש לך את סבתא זיוה בבאר שבע, אליה אני יודע שאתה אוהב לנסוע ומספר על הביקורים שם.

טוב, אז תראה עדי, מה שאנחנו מציעים, שפשוט תשמור על כל מה שיש לך, על כל מה שאתה. שמור על האופי, תאמין ביכולות שלך ולך בעקבות השאיפות והחלומות. שחק ונגן והמשך ללמוד מכל מקור ממנו ניתן ללמוד, ואסוף לך חברים טובים. יחד עם כל אלה, כנער בוגר, קח יותר אחריות על עצמך ועל הסביבה שבה אתה חי, ותרום על פי יכולתך להורים, לאחים ולחברה בכלל.

מזל טוב והרבה אהבה מסבתא צופיה וסבא חנן ומהמשפחות של מעיין, של גלית ומהגר.

13/10/2019

מה נברך לך עדי ובמה תבורך, כאילו היינו צריכים את מסיבת הבר מיצוה כדי לפרט את כל הדברים בהם אתה שולט, או לתאר את האופי המיוחד שלך, את יכולותיך ואת מי שאתה. אבל אתה יודע, אולי זו הזדמנות לדבר על זה וגם לאחל לך כמה דברים.

ילד של מספרים וחישובים, מיום שנולדת אתה לא מפסיק לחשב, 8 ימים אחרי הלידה אמרת להורים אל תשכחו ואל תפספסו – היום זה הברית. הכל נמדד אצלך בכמות, במרחק, באורך, ברוחב ובגובה, בסנטימטרים, במטרים בקילומטרים ובשנות אור. ואת כל אלה ידעת לחשב מאז שאני זוכר אותך, בגיל שילדים מתחילים לסדר פאזלים. בכיתה א' וב' בארוחות הבוקר שלנו לפני העלייה לאוטובוס בקשת תמיד לזרוק לך תרגילי חשבון והפתרונות הופיעו מידיתי. איזה הובי טיפשי מצאת לך כבר אז...

ילד של היגיון ושל סדר מחשבת. הכל צריך להיות הגיוני ומונח במקום הנכון, אחרת תבוא שאלה – מדוע כך ומדוע כך. ועדי לא ישקוט עד שכל דבר ישב במקומו ויענה על ההיגיון, של עדי כמובן.

סקרנות שאין לה גבולות – מה קורה בחלל, סדר הכוכבים, הגר' דל שלהם, כדור הארץ, המרחקים, זמני טיסה סביב העולם, ואם העולם הוא עגול, אז למה אלה שלמטה לא נופלים, ומה יהיה אם אחד מהכוכבים יפגע בכדור שלנו... עדי, זה לא יקרה. כן אבל נניח...

ומכדור בחלל לכדור סל – כאן כבר לא מדובר בקבוצות של הק'טנים בבית אלעזרי, ברוקוויל מרילנד המאמנים הם שחקני NBA. וכאן מתחיל הסיפור עם NBA, ועדי נעשה מומחה לכדור סל האמריקאי, וזה לא צחוק. איפה אתה מאכסן את כל המידע? כל שמות קבוצות NBA, שמות המאמנים, השחקנים, הגובה שלהם, מספרי החולצות, מספר הנעליים שלהם, מי מפיל את מי, מי מטביע ומי מפתיע, מי מכדרר ומי מברבר.

אז מה עוד יש לברך אותך עדי

ברכה לבני העשור השמיני בחג הקבוצה ה 79 – אוקטובר 2016

לברך עשור שלם של חברים? אתם יודעים כמה מחזורים יש שם? אתם יודעים איזו אחריות זאת? אנחנו הרי הכי צעירים שם בעשור הזה – בני 71... מעלינו יש מחזור בן 73 ומעליהם מחזור בן 75 ואז מחזור בן 77... מחזורים רציניים, כולם בוגרי פינת הספסלים, שתו כל בוקר שמן דגים, טיילו בשדרת הנשיקות, זחלו במערת הלנטנות שבמעלות בית התרבות – הם יודעים על מה אני מדבר. היו אלופי תחרויות האתלטיקה עם אריה מאייר, אכלו בחדר האוכל על הגבעה, ולא ישכחו את החביתות הטובות של מרים מיר. חבר'ה לעניין שאספו ביצים בלול עם יואל תרנגול, שיחקו תופסת פינה בבריכה ואחר כך הלכו ללילי ולד"ר מרגוליס עם שקדים נפוחים, ברונכיטיס בסינפונות, סתימה באוזן וקבלו סולפה וחוקן וישר לאיזולציה.

(ואם מדברים על חגי המשק, אז כדאי להזכיר שחברי העשור שלי – העשור השמיני – הם שהובילו, לפני 40 שנה, את חגיגות יובל ה-50 לקבוצה ביחד עם עוד הרבה חברים כמובן.)

אז מה אברך לי ולכם אבירי העשור השמיני. להגיד לכם שתגיעו בבריאות טובה ובמהרה אל גיל 80? לא, אל תמהרו - חכו בסבלנות לשיוך הדירות, ככה כבר תעבירו עוד הרבה שנים יפות. שלמו בכיף ובהנאה ארנונה ומיסי קהילה, חשמל ומים, גז וביטוח בריאות וסיעוד. טפלו בנכדים באושר ובשמחה, והם יעזרו לכם עם הטלפונים החכמים. האזינו לתוכניות הבריאות של פרופ' קרסו, ותשמחו שהוא לא מתכוון אליכם.

וכך נאחל לכולנו להגיע בנחת ובבטחה אל העשור התשיעי, באושר ובבריאות טובה עם זיכרונות נוסטלגיים מהקיבוץ שבנינו לעצמנו, אז בילדותנו, אותם זיכרונות שמלווים אותנו ומחזקים את רוחנו בכל עשור מחדש, אותם זיכרונות שבגללם אנחנו כאן ויודעים גם למה. אז שיוך הדירות, זה מה שיקלקל לנו?

חנן ג 23/10/2016

לשלומית ואשר עם יציאתכם לגמלאות

כשאני מסתכל אחורה על שנות עבודתכם, אלה היו בעצם 4 עשורים ויותר, שנים השזורות בתקופה מאוד קריטית בבניית הארץ – וזו לא מליצה.
נכנסתם למעגל העבודה לקראת סוף שנות ה 60, כשמדינת ישראל השלימה תהליך של התבססות ראשונית, קליטת עליה מסיבית, חיזוק קווי הגבול על ידי הקמת ישובים לאורכו והתחלה של בנית תעשיות ברמה הכי גבוהה שיש, שיספקו מענה לצרכי הביטחון של ישראל. מול הפיתוח הזה התגלה הצורך בשמירה על איכות הסביבה ונוצרו מסגרות חדשות שטיפלו בנושאים אלה.
אשר השתלב בתעשייה הביטחונית, שלומית השתלבה באיגוד הערים לאיכות הסביבה. מעניין – שני ניגודים – תעשייה, איכות סביבה – שלמדו לחיות בארץ זה לצד זה ולכבד אחד את השני. בעבודה יום יומית ומתמשכת על פני 40 שנה, ליוויתם - כל אחד במקומו, כל אחד בדרכו, את התפתחות המדינה בשנים של התקדמות ופריחה תרבותית, חברתית ותעשייתית מצד אחד, מול צרות ודאגות ומלחמות מהצד השני – מדינה שיש בה תמיד גם וגם.
כמובן שבמקביל, גידלתם דור חדש צעיר ומבטיח וטיפלתם בדור הקודם כמו שצריך והיום כבר צומח מולכם דור של נכדים מדהימים. אבל אם נחזור לענייננו – עניין הפרישה – זה הזמן שלכם, עשיתם את שלכם, תרמתם את חלקכם לתפארת מדינת ישראל. צופיה ואני והמשפחה וכל מי שמצטרף אלינו רוצים לאחל לכם כניסה חלקה ליום יום שכאילו אין מה לעשות בו, אבל אתם תמצאו יום של עיסוקים חדשים למלא בהם את זמנכם – זה הזמן להגשמת החלומות - יומכם עוד צעיר. הרבה בריאות ואושר עם המשפחה המתרחבת והנכדים המשגג.....

מאחלים לכם מכל הלב - צופיה, חנן וכל הילדים, על נשיהם, בעליהם וטפם.
22 לאוק. 2010

שיר לפסח שצמוד לבחירות

"מה נשתנה על ראש ההר"

על ראש ההר נטוע עץ גבוה כבר 73 שנה
ובכל שנה שואלים אותו תושבי הכפר – מה נשתנה.
מגובה צמרתו את הכל הוא רואה,
ולכן חוקרים אותו מה שם קורה.
קשה בשנים האחרונות הוא אומר,
אפילו את העונה אני לא גומה
רוח חדשה מעיפה את פאר פריחתי,
ומיני עופות דורסים שוברים את סבך עלוותי.
את פירותי קוטפים טיפוסים משונים,
אלה שהצליחו לטפס למרומים.
לא די בפגעי הטבע, הצרות והמכות,
אז גם מים ודשן כל שנה פחות ופחות.
הגנן עובד קשה אך אובד הוא עצה,
איכה ילחם במשחיתים, אוי איזו מכה.
גייס הגנן כמה מכובדים מאנשי הכפר
לנסות ולהוריד את הפושעים מההר.
אך הכפר, אויה, מחולק ליונים ולניצים,
ואלה האחרונים אינם תומכים בגנן ובעצים.
גם אם יעמדו הם חסרי כל בפני תהום,
יראו הם על צמרות העץ רק את סמלי הלאום.
אוהבים הם את קוטפי הפירות ומשחיתי הצמרות,
אף כי לא מקבלים מהם לא לקט, לא שכחה ולא פאות.
אך ישנה תקווה אומר העץ,
לא עלי יעבדו ולא עלי יבוא הקץ.
עד מי התהום אעמיק שורשיי,
אצמח לגובה ואגמיש את ענפיי
ויפלו ממני מטה קוטפיי פירותיי.
חד גדיא, חד גדיא...

מפגש משפחתי – אוגוסט 2018

היום אנחנו מציינים באופן רשמי ובשמחה את חזרתם הביתה של ענבל וקרני עם עדי, עילי, נעמי ועידו. שלוש שנים חלפו להם ביעף והנה הם שוב אתנו, ממשיכים במקום הנכון להם ליד המשפחות שלהם, ואנחנו קבלנו בחזרה 4 נכדים נהדרים, קצת אמריקאים, אבל מלאי אנרגיה ושמחת חיים של יש-ראלים. אנחנו מאחלים לכם קליטה נעימה, כל אחד במקום שלו, במעשיו ובעבודתו.

אבל אם כבר מדברים על שינויים, מעברים והישגים, אז האמת היא שאצל כל אחד מאתנו קרה השנה משהו הראוי לציון, או קורה בימים אלה או יקרה בשבועות הקרובים. ואני בטוח שמשפחת גטריידה הצעירה לא תתנגד שנצטרף לחגיגה הזו גם בני משפחה נוספים ונציין מה קרה אצלם.

נתחיל בילדים: מיקה ונועה עוברות לתיכון, אז בית ספר ברנר – תתכוננו למהומות. מאיה עולה לכיתה א' – תעשה קצת סדר בבראשית, עומר נעשה עצמאי, מפתח שרירים, משחק כדורגל ועולה לכיתה ה', נגה כבר רוכבת על אופניים, הולכת להיות בוגרת בגן כלנית ולעזור לגננת, גיל נוהג בטרקטור, רוכב על אופניים ועולה לגן שקדיה וניצן עובר לגן פיטנגו, אף כי יכול היה לדלג עליו ולקפוץ כיתה.

ומה קורה אצל ילדי גטריידה – לא רק שחזרו מאמריקה וצמחו לגובה, עדי הפסנתרן בשנת בר מיצוה ויעלה לתורה – שיהיה במזל טוב, עילי שחקן כדור-סל ונכנס לכיתה ה' עם עומר – יהיה שם שמח. נעמי אופה חלות, מנגנת פסנתר, עולה לכיתה ד' ותעזור שם למורה לאנגלית, ועידו ילמד אנגלית ונימוס אמריקאי בגן שקדיה, לשם הוא עולה עם גיל.

ומה קורה אצל ההורים שלהם – גלית חגגה לא מזמן 40 – איך שהזמן רץ כשנהנים, גיא היה סוף סוף במילואים, קרני וענבל חזרו לעבודתם ויציינו עוד החודש יום נישואין ה-15, ומיד אחריהם מעיין וערן יחגגו 17 שנים. ולא נשכח את ההורים שלכם, אשתי היקרה ואנוכי שחגגנו החודש 45 שנים של ביחד.

ואחרונה חביבה, הגר, הצעירה שבחבורה, שזכתה השנה לכמה הישגים וקידומים משמעותיים – גם מעבר לדירה חדשה, גם כניסה לעבודה, גם קידום בעבודה וגם סיום קורס חשוב, עוד ציון דרך בקריירה, "ועוד ידה נטויה" אם נשכח לרגע את הכתף הפרוקה.

לא נקדים את ראש השנה, אבל נאחל לכולם שנה טובה ומוצלחת, מלאה בפעילות, בכיפים בצד הישגים וקידומים.

צופיה יקרה שלי ליום הולדת 60

ליום הזה שלך, אף כי אני קצת רחוק ממך.
20 לינואר 2005 – שישים עד כאן.
מחנן.

זר פרחים רעננים ונוטפי מים,
באהבה לאשתי בת השלושים פעמיים.
העיניים נושאות שוב מבטן לאחור,
אל שנים שחלפו – עשור ועוד עשור.

שיר פשוט ונכון

פתחתי חלון אל בוקר חדש,
בגינה ראיתי ורד אדום מלא גאווה,
ראיתי אותך.

השמש כבר זרחה במלואה,
חשבתי על הנחליאלי שעמד חופשי על ענף,
חשבתי עלייך.

דבורה ריחפה מפרח לפרח,
יכולתי להריח את הצוף הדבוק לרגליה,
הרחתי אותך.

פתחתי את הדלת אל החוץ,
ראיתי נמלה חרוצה מוכנה ליום עבודה,
ראיתי אותך מול עיניי.

ליד האסם ישנו דקל גבוה,
עומד זקוף, שום רוח לא יכלה לו,
זו את שעמדת מולי.

אהבתי את הורד ואת הנחליאלי,
את הנמלה הדבורה והדקל,
הם תמיד שם בשבילי.
אהבתי אותך.

חנן. אפריל 2011

שנים של בריאות ושל הולדה – מתנה משמיים,
שלושים שנה ועוד שלושים – זה רק גיל ביניים.
לא נראות השנים על פנייך, אשתי היקרה ולא על המצח,
אמנם כבר סבתא את ממש, אך נראית צעירה לנצח.

ראש שתוכנת להישרד ולתפוס כל הזדמנות,
הראש ממציא רעיונות לעיסוקים והנפש יוצרת אמנות.
ידיים שידועות הכל ונגעו בכל חומר המצוי בעולם,
אך יצירה אחת שלך, שלנו, היא הגדולה מכולן.

היצירה השלמה והמופלאה שלך בכל הזמנים
הם ללא ספק ילדייך שילדת, המוצלחים והיפים.
כאן לא נדרשת לחמר ולאובניים, לא למחט ולא לחוט,
רק להמון אהבה, לאינטואיציה ולהרבה זמן איכות.

יומך עוד צעיר, צופיה שלנו, אך ראי – דבר בו השתנה,
דור חדש, הפעם אלה נכדים, באים אלייך שנה אחר שנה.
עוד לא שעת בן הערביים בשבילך, יקרה שלנו,
קחי את הזמן ותיהני מהאושר הזה, מהמשפחה הזו,
תיהני מכולנו.
מזל טוב ואהבה מבעלך, מחנן.

שנה טובה לכל הגטריידיים, התבורים והמעיינים, ראש השנה ספט. 2014

אז מה עבר עלינו בין השנה החולפת לשנה החדשה
מי קיבל ומי לקח,
מי עבר מפה לשם, מי גדל,
מי התחיל, מי סיים,
מי הבטיח ומי קיים.
מי נסע וגם חזר
ומי קנה דירה שם במדינה.
עידו נולד בסוף אפריל, לא מזמן
נראה ממש טוב – לא נשאר קטן.
גיל אחריו הופיע, כמו היה זה אתמול,
מדבר כאילו כבר יודע הכל.
נגה ומאיה, עברו לחרוב יד ביד,
בוגרות קורס הריצה לממה.
עכשיו הן כח עזר לצוות העובדים,
ומאיה מלמדת את נגה פרק בהלכות חיים.
ומי אמרו שלום לגן?
עילי ועומר כמובן.
חיסלו שם את העסקים והחובות
אמרו שלום למטפלות,
עלו לבית הספר ממש כמו גדולים,
בקרוב יתחילו לנהל שם את העניינים.
ונעמי שגדלה בשנה, מה היא אומרת?
תסתכלו טוב, היום אני כבר בוגרת!
מטפלת בקטנים, משגעת את הגדולים,
מקבלת החלטות כבר בעצמה
ואמא משלמת מה שהיא קונה.
עדי הכדורסלן עבר לדלת כמובן,
שקדן על שיעורי בית חבל על הזמן,
חוקר ושואל, סקרן וידען.
גם ספורטאי וגם פסנתרן,
והשנה קבל אורגן.
בין כדור סל לשיעורי תורה
הוא מנגן את התקווה בלי אף שגיאה.
ומה עבר על מיקה ונועה תשאלו בזהירות,
עלו לקומה השנייה ותפסו עצמאות.
התאומות צמחו בכמה סנטימטר,
וכבר לא רואות אף אחד ממטר.
הנייד ביד, גאליס על המסך,
הווסט-אפ בראש, חופרות לחברות.

הודעה ליעל א, בדיחה ליעל ב,
אס אם אס לדנה,
מה, יעל ג עוד לא קמה?
ובין חיבוק לעומר ונשיקה למאיה,
הן עפות להתעמלות, תוקעות בחצוצרה,
נושפות בקלרנית ורצות לחזרה.
עמידת ידיים על סבא, גלגלון על סבתא,
קפיצה על אבא והכל סבבה.
ומה קורה עם הגדולים?
כל אחד מתחיל משהו, מסיים משהו,
קונה משהו נוסע לחו"ל משהו.
ענבל וגלית יצאו עם דגם חדש
יצירת מופת, כל אחד
תינוק מדהים ומיוחד ממש.
גיא איש הכלכלה והאבא האולטימטיבי,
נגה וגיל אצלו בטיפול צמוד ואקטיבי.
ערן כבר לא בבנק ולא חבל,
משנה מקום משנה מזל,
לעומת זה הוא כבר לא חיל פשוט,
עכשיו הוא סרן – קצין גבוה בצבא
וטוב שיש מי ששומר עלינו מצרה.
מעין ממשיכה להחזיק את הדפוס על רמה,
אלופה ביחסי אנוש ובתקשורת נבונה.
קרני מפתח עם ענבל את הנגב האדום,
גם ערן ומעין הצטרפו לפרוייקט בדרום.
הגר מסיימת תואר שני במנהל עסקים
אחרי השנתיים המתישות בחייה.
בשופרסל היא קבלה מצטיינת מנכ"ל.
כאילו שלא ידענו – פשוט אין עליה.
ברכות מכולנו להגר והמסיבה לאחר תיילנד.
בזכותך, הצוות הכלכלי של המשפחה הולך ומשתבח,
גיא, הגר, קרני וערן –
בזכותכם עוד נראה פעם את הקיבוץ צומח.
וההורים שלכם – המתברכים בכם כל יום מחדש,
גם להם מצפה שנה מיוחדת,
אבל כל דבר בזמנו, ועל כך בהזדמנות אחרת.
שנה טובה לכולנו, הישגים אישיים, יצירתיות,
בריאות טובה, התחשבות ושיתופי פעולה.
ובעיקר – הרבה אהבה בין כולם.

איזה יום חמישי משעמם

איזה בוקר חמישי משעמם...
לא צריך לקחת אף ילד לגן
נסיעות לגדרה כבר אין מזמן
אין חבילה בדואר לערן וגם מחר
ומאיה ממילא לא צריכה שום דבר
הגר לא מבקשת להביא שמנת מתוקה
ומעיין לא שואלת אם הגיעה המנקה.

איזה צהרי חמישי משעממים...
אין נסיעה לבאר יעקב עם הגר
לעדי אין שיעור פסנתר גם מחר
לא נוסעים עם גיל לנען
ולא מחזירים את גלית מקפלן
לא צריך להוציא את עידו מהגן
ולא להביא חולצה עם פתק לניצן הקטן

איזה ערב חמישי נפלא...
נעמי לא באה לבקש חמאה
עדי לא בא לבקש מסכה
נועה לא באה לבקש פנס
ומיקה לא הביאה לתפור מכנס.
עילי לא בא היום לספר סיפורים
ועומר לא הגיע להגיד סתם שלום לזקנים.

יושבים להם סבא וסבתא ללא מעש
איך עבר היום ללא פעילות וללא רעש
בלי אופניים ובלי המולת ילדים
ובלי קוביית שוקולד מקופסת הפלאים.
כמה משעממים יכולים להיות החיים
ללא בלבולי המוח של הילדים והנכדים.

מצב רוח טוב לשבת

שבת שלום
אני מחפש מצב רוח טוב
רצוי במצב טוב
יש למישהו להשאיל לסוף השבוע?
כזה בלי מילים מפוצצות מדי
כזה בלי יותר מדי חוכמולוגיה
משהו אופטימי, חיובי ופשוט
משהו כמו "שבת שלום", "מה שלומך",
"מזל שיש לי חברים טובים כאן",
"בכל זאת מקום יסה, לא"
טוב, לא צריך להגזים, אני לא מבקש:
"שכח מה שאמרתי לך אתמול"
פשוט שים את זה בצד – קצת פרופורציה, נו...
בכל זאת, אנחנו ממשיכים לחיות כאן ביחד
אז תרגיע קצת ותן לי מצב רוח טוב לשבת.
אתה יכול אפילו לכתוב את זה על שלט גדול
וזה כבר יעשה לי טוב.
או בהודעה בנייד – משהו בלי עקיצות,
משפט בשפה יפה לשבת, עם חיוך כאילו:
"עזוב שטויות, תראה את המקום היפה הזה,
תראה את הילדים, הנכדים, הצעירים מלאי רוח העשייה,
ואתם זקני העם – כמה טוב לחיות לידכם"
או! לזה התכוונתי – תן לי מצב רוח טוב לשבת
כדי שגם בשבוע הבא אוכל לפגוש אותך
ולהגיד "שלום, בוקר טוב, שמח לראות אותך"

צופיה וחנן –
70 שנות חיים
טיול משפחתי
לנגב ולאילת.
20/03/15

אנחנו מדברים על 70 שנות חיים של אמא ושלי, אבל מאיפה הגיעו ועברו להם 70 שנים – אין לי מושג. בחיים לא חשבתי שאהיה פעם בן 70. אבא שלי יכול להיות 70, אמא שלי יכולה להיות 70 וזה בסדר גמור, אבל אני? לא 70 ולא 60 ואל תספרו לי שמחכה לנו גם 80. אני זוכר שחגגנו לאבא שלי 80 וגם 90 וזה הסתדר לי מצוין – זה ממש התאים לו. אבל אנחנו?

אתם יודעים מתי אנחנו מתחילים להבין את זה? מתי זה מתחיל להסתדר לנו? כשאנחנו חושבים על כל מה שעשינו בשנות חיינו. אנחנו מתחילים לבדוק אחורנית ולהסתכל על כל מה שעברנו, עבדנו, יצרנו, הולדנו, נסענו, חזרנו. חיים מלאים של עשייה הנפרשת על פני שנים רבות. רק אז מתחילים להבין שבשביל כל זה באמת דרושות 70 שנים.

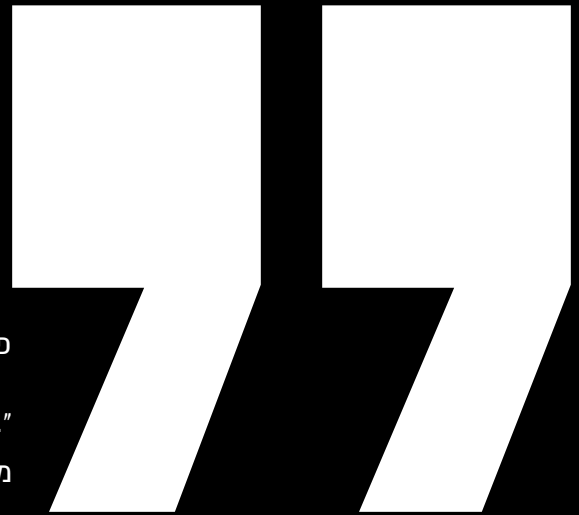
כשאמא ואני מסתכלים על היצירה הגדולה והחשובה ביותר שלנו – שהיא אתם ארבעת הילדים, שבשבילכם בעצם הקמנו בית כשהיינו בני 28, כשאנחנו מבינים שגם אתם כבר בגילאי 40-30, רק אז אנחנו נכנסים לפרופורציה ומתחילים להבין את המשמעות של גיל 70.

כשאנחנו רואים את היצירות שלכם – הנכדים הנהדרים שהענקתם לנו, את השנים היפות והמאושרות שאנחנו מבלים אתם, ומסתכלים על הגיל שלהם שגם הוא כבר עשור שנים, ואם סופרים את הבקרים שהם נכנסים אלינו לקחת משהו בדרך אל ההסעה, רק אז מתחילים להבין מה הם 70 שנות חיים.

מתוך אותם 7 עשורים שלנו, ב-28 שנים ראשונות, אמא ואני לא ידענו אחד על השני וכל אחד מאתנו חי את חייו. אבל מרגע שנפגשנו, וזה היה ברור שנפגש, אנחנו מבלים ביחד כבר 42 שנים ואנחנו מקווים שנמשיך ונעשה את החישובים האלה גם בעשורים הבאים.

איננו מחפשים חגיגות והילולות לציון האירוע, ולא הוה רעשני מדי. בחרנו במסגרת זו של בילוי משפחתי עם כולכם מחוץ לבית, ועם ערך מוסף של טיול לימודי קליל, העוסק בסיפור אחד הפרקים החשובים של הקמת המדינה שלנו – כיבוש הנגב, הערבה ואילת במבצע עובדה. אנחנו מקווים שגם לכם תתאים המסגרת שבה בחרנו ותיהנו אתנו מכמה ימים של ביחד בסביבה שונה. אמנם ימים קצרים, אבל ימים ברקיע. נודה לעופר שמסיע אותנו ולאבי שמדריך אותנו ולכולכם על מה שאתם.

פרופ' משה צוקרמן, המבוא לספר:

"...והתוצאה, אי-אפשר לומר זאת אחרת, פשוט מרהיבה. בין אם מדובר בצילומי "תעשייה", ב"אנשים בעבודה", ב"אנשים בצורות חיים שונות", ב"נופים" או במה שמכונה בכי חנן גטריידה "קרוב לבית" – אין ולו צילום אחד בכל התחומים הללו, שאינו מוקפד מבחינת קומפוזיציה התמונה ושאינו מציית ציות אובססיבי-כמעט לכללי האסתטיקה, בבואו להטעין את הדימוי המתועד ביופי מפעים".

דוד רובינגר, המבוא לספר:

"עבודתו של חנן משלבת את המקצוענות של הצלם העובד למחייתו עם אהבתו של הצלם החובב. מתת נדירה בהחלט. בתצלומיו, אי-אפשר שלא להתרשם מהאהבה והחיבור הרגשי שלו למצלמים - תחושה שצלמים מקצועיים רבים חייבים להקריב בבואם לבצע צילום מוזמן".

קח אותך לשם,

הוצאת משרד הביטחון, אפריל 1997

ספרו הראשון של חנן, צילומי נופי ישראל. יורם טהרלב כתב את ההקדמה וכל צילום לווה בטקסט פרי עטו של טהרלב. הספר הודפס בתריסר מהדורות ונמכר בכ-30,000 עותקים, 72 עמ'. יצאה גם מהדורה באנגלית.

ישראל שבילי צילום,

היכרות אינטימית עם נופים ואנשים באחת הארצות המסקרנות

בעולם, הוצאת "קואורדינטה", ספטמבר 2013

הספר מסכם 30 שנות צילום של גטריידה בכל התחומים בהם טיפל ובו כלולים כ-300 צילומים ומקיף 416 עמודים. בספר כ-30 פרקים, כל פרק נפתח בטקסט שכתב המחבר בעברית ובאנגלית. חנן מספר על מה שמניע אותו ועל אהבתו לצילום, פורש את השקפת עולמו על הצילום הישראלי, מסווג את הסוגיות השונות המרכיבות את עולמו הצילומי, מקטלג אותן ואף מסביר את ההיגיון העומד ביסוד השילוב ביניהם.

כג תוקף,

מסע צילום בין 70 אתרים נעלמים בישראל

לקראת שנת ה-70 למדינת ישראל, יצא חנן גטריידה למסע צילום מצפון הארץ לדרומה, בחיפוש אחר מקומות או מבנים שהיו במאה העשרים חלק

מהחלום הארץ-ישראלי-קודם של הטורקים, שהיו כבר מאוד

מבוססים בארץ, אחר כך של הבריטים שנכנסו לכאן ב-1917 ובהמשך,

חלומם של החלוצים שעלו בעליות השונות, אלה שהתיישבו בערים,

במושבות, בכפרים ובקיבוצים. עולם סרטי הצילום, הוא עולם ה"פילמים", אף

הוא הולך ונעלם ולכן החליט להשתמש רק בסרטי צילום "כגי תוקף", כאלה

שזמנם כבר לפני שנים רבות. אלו סרטים שתאריך התפוגה שלהם נסוג בין

חמש שנים לשלושים וחמש שנים אחורה. המכשש בין המקומות והמבנים

שזמנם עבר לבין טכנולוגיית צילום שזמנה עבר, יכול להוליד חוויה מעניינת.

כך נולד הרעיון של "כג תוקף" על "כג תוקף".

אני מתגעגע

מילים ולחן: פיטר רוט

כמה שאני מתגעגע

כמה שאני מתגעגע אליו

בקפה של הבוקר, בכניסה לחניון

רגע לפני שאניח ראשי לישון

כמה שאני מתגעגע

כמה שאני מתגעגע אליו

לשיחה שנכנסת בסוף המשחק

אל אותה הבדיחה שחזרה על עצמה שאצחק

משום מקום, באמצע היום

העיר קפאה, הזמן עצר מלכת

מכל פינה, הקול שלך צובט חזק בבטן

כמה שאני מתגעגע

כמה שאני מתגעגע אליו

בדירה שבכרם היו לנו רגעים

רק אתה ואני והחדר מלא בצלילים

והשירים כמו מזכרות שנאספו, ישארו לנצח

עם השנים אולי לאט לאט יגליד הפצע

לנצח נאהב אותך, בעל, אבא וסבא אהוב...

